

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Nikola Adámková

**Specifika využití svěřenského fondu v
obchodních vztazích**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. 11. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 259 953 znaků včetně mezer.

Nikola Adámková

V Praze dne 6.11.2022

Poděkování

Poděkování patří mojí rodině za to, že mě po celou dobu studia podporovali, a Lucii Vlčkové za korekturu diplomové práce. Zvláštní poděkování si zaslouží Tereza Běhounková a Tomáš Černý za jejich nekonečnou podporu, a to nejen při psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. <i>Historie institutu svěřenského fondu</i>	4
2. <i>Svěřenský fond</i>	8
2.1. Vznik a zánik svěřenského fondu	11
2.2. Statut svěřenského fondu	14
2.3. Účel svěřenského fondu	16
2.4. Subjekty svěřenského fondu	18
2.4.1. Zakladatel	18
2.4.2. Svěřenský správce	21
2.4.2.1. Povinnosti svěřenského správce	24
2.4.2.2. Správa svěřenského fondu	28
2.4.3. Obmyšlený	31
3. <i>Porovnání svěřenského fondu a právnických osob</i>	34
3.1. Právní existence	35
3.2. Správa a řízení	36
3.3. Exogenní účinky	38
4. <i>Výhody svěřenského fondu nejen v obchodních vztazích</i>	41
4.1. Ochrana zájmů beneficentů před insolvencí	41
4.2. Ochranný režim svěřenského práva	43
4.3. Flexibilita	44
5. <i>Obchodní svěřenský fond</i>	47
5.1. Podíl obchodní společnosti ve svěřenském fondu	48
5.2. Založení obchodní společnosti svěřenským fondem	52
5.3. Svěřenský fond jako podnikatel	54
5.4. Svěřenský správce jako podnikatel	56
5.5. Zápis v evidenci skutečných majitelů	58
5.6. Cenné papíry emitované svěřenským fondem	59
6. <i>Svěřenský fond v některých obchodních vztazích</i>	64
6.1. Subordinace	65
6.1.1. Obecně ke smluvní subordinaci	66
6.1.2. Druhy smluvní subordinace	67
6.1.2.1. Prostá smluvní subordinace	68
6.1.2.2. Subordinace podmíněného dluhu	68
6.1.2.3. Smluvní obratová subordinace	68
6.1.2.4. Trustová subordinace	69
6.1.3. Trustová subordinace v českém právním řádu	70
6.2. Sekuritizace	73
6.2.1. Výhody sekuritizace	76
6.3. Transakce s mnohostí věřitelů	79
6.4. Kolektivní investování	83
6.5. Možné překážky využití svěřenských fondů v obchodních vztazích	87
Závěr	91
Použité zkratky	94
Seznam použitých zdrojů	95
Abstrakt	103
Abstract	105

Úvod

Svěřenské fondy jsou součástí účinné české právní úpravy po dobu téměř osmi let. Za tuto dobu již prošly také určitým vývojem z hlediska praktického užití a jejich právní úprava rovněž byla novelizována.¹ Z původního institutu, jehož existence vzbuzovala řadu otázek,² se stal svěřenský fond institutem, který vstoupil do povědomí veřejnosti a který je skutečně využíván. V evidenci svěřenských fondů je totiž k říjnu 2022 zapsáno již celkem 4 276 svěřenských fondů.³

O svěřenských fondech toho bylo již také mnoho napsáno. Většina publikované odborné literatury se však uceleně zabývá spíše svěřenskými fondy obecně, popř. využitím svěřenských fondů v rodinných vztazích, které, jak vyplývá z evidence svěřenských fondů, je i nadále většinovým využitím tohoto institutu na našem území.

Jak bude rozebráno v první kapitole této diplomové práce, historicky byly instituty svou povahou obdobné svěřenským fondům užívány především v rodinných vztazích a sloužily zejména jako prostředek pro uchování rodinného majetku, ale také jako flexibilnější forma pro naložení s majetkem po smrti zůstavitele. Jejich existence také umožňovala přenechání majetku zůstavitele osobě, která by nemohla být dle dobové právní úpravy dědického práva způsobilým dědicem. Může to být rovněž historická zkušenost a s ní spojená menší obava z využití svěřenských fondů v rodinných vztazích, co činí svěřenský fond pro využití v rodinných vztazích atraktivním.

Avšak také z historické zkušenosti s využitím tohoto institutu v rodinných vztazích je zřejmá zásadní vlastnost charakteristická pro svěřenské fondy, a to jejich flexibilita. Díky té mohou být svěřenské fondy užívány k mnoha různým účelům, mimo jiné také v obchodních vztazích. Jak uvádí Lepaulle, trust totiž „provází člověka životem od kolébky po hrob.“⁴

Cílem této diplomové práce proto bude poukázat na tyto jiné možnosti využití svěřenského fondu právě v obchodních vztazích.

¹ Zákonem č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony.

² Viz např. KOCÍ, Miloš. Institut svěřenského fondu v NOZ. *Bulletin advokacie* [online] 1–2/2014. [cit. 2022-10-31], dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/institut-sverenskeho-fondu-v-noz>.

³ Údaj poskytnutý na základě žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ze dne 21. 10. 2022.

⁴ LEPAULLE, Pierre. An Outsider's View Point of the Nature of Trusts [online]. ITHACA: Cornell Law Review, 1928, vol. 14(1), [cit. 2022-10-31]. ISSN 8755-2213, pp. 52–53.

Omezenému využití svěřenských fondů v obchodních vztazích bezesporu nepřispívá skutečnost, že o této problematice dosud neexistuje dostatečné množství odborné literatury a relevantní judikatury, která by řešila sporné a nejasné otázky související s využitím svěřenského fondu (nejen) v obchodních vztazích. Vyšší právní jistota by nepochybně byla vítaným impulsem k dalšímu rozvoji českého svěřenského práva a zapojení svěřenských fondů do obchodních transakcí.

Z důvodu nedostatku české odborné literatury zaměřené na specifika svěřenských fondů v obchodních vztazích bude v této diplomové práci také hojně využíváno zahraniční právní literatury. Použita bude zejména literatura zemí common law, jejichž zkušenost s tamními trusty i jejich využitím v obchodních vztazích je s ohledem na bohatou historii⁵ tohoto institutu na jejich území rozsáhlejší. Také s použitím zahraničních zdrojů bude autorka této diplomové práce hledat odpovědi na některé sporné otázky, které jsou s využitím svěřenských fondů v obchodních vztazích spojené, a objasňovat výhody související s jejich využitím. Protože, jak bude popsáno v této diplomové práci, svěřenské fondy mohou v obchodních vztazích poskytnout některé výhody, kterých lze jen těžko dosáhnout užitím jiných právních institutů.

Autorka této diplomové práce se proto po obecném úvodu, v němž se bude věnovat vymezení institutu svěřenského fondu a jeho právní úpravě, zaměří na porovnání svěřenských fondů s právními osobami, jakožto hlavními konkurenty v obchodních vztazích, a dále také na jeho výhody využitelné nejen v obchodních vztazích.

Hlavní část této diplomové práce bude věnována možnosti svěřenského fondu podnikat. Cílem této části bude zhodnocení současné právní úpravy podnikání svěřenského fondu, otázek souvisejících s obchodním svěřenským fondem a s vyčleněním podílu obchodní společnosti do svěřenského fondu a dále možnosti svěřenského fondu založit obchodní společnost nebo na jejím založení participovat. Autorka práce dále shrne možná úskalí současné právní úpravy a poskytne svůj právní pohled na některé dosud nevyjasněné otázky.

Závěrečná část diplomové práce se bude věnovat využití svěřenského fondu v některých konkrétních typech obchodních transakcí, při nichž jsou v zemích common law trusty běžně využívány. Autorka bude v této části popisovat výhody, které může svěřenský fond do těchto obchodních transakcí přinést a které jsou jinými právními instituty jen těžko

⁵ Trustové právo se začalo formovat v Anglii již na počátku 13. století. Viz BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 9.

nahraditelné. V úplném závěru této diplomové práce dojde k úvaze o možnosti provádět tyto transakce s využitím svěřenského fondu a možným překážkám a dosud nevyjasněným otázkám, které s využitím svěřenského fondu v těchto transakcích souvisí.

1. Historie institutu svěřenského fondu

Obecně se pojmem svěřenství rozumí různě označované vztahy, jejichž základním rysem je skutečnost, že jedna či více osob svěří jiné osobě svůj majetek, a to za účelem jeho spravování ve prospěch třetí osoby. Instituty založené na tomto vztahu nacházíme v historii v různých variantách a to např. v podobě římského fideikomisu (tedy latinsky fideicommissum vycházející z fidei committo, tedy „důvěře svěruji“) nebo angloamerického trustu (z anglického trust, tedy „důvěra“).⁶

Právě římskoprávní fideikomis je považován za právního předchůdce institutu svěřenského fondu. V době římské byl institut fideikomisu využíván především zůstavitelem a sloužil jakožto flexibilnější možnost zůstavitele, jak upravit nakládání s jeho majetkem po jeho smrti. Typicky mohl zůstavitel takovým způsobem zajistit převod majetku na osobu, která nebyla způsobilá být jeho dědicem, nebo zajistit, aby se s jeho majetkem po smrti nakládalo způsobem, který právní řád výslovně neupravoval. Jednalo se o prosbu zůstavitele vůči jeho dědici, aby po jeho smrti ve prospěch jiné osoby splnil jeho přání. Na počátku se jednalo o institut nevymahatelný právem a bylo pouze na dědici, zda se dle vůle zůstavitele zachová. S postupným zvyšováním oblíbenosti institutu fideikomisu docházelo k jeho kodifikaci, kdy za vrchol právní úpravy můžeme považovat úpravu tohoto institutu obsaženou v kodifikaci Corpus Iuris Civilis císaře Justiniána z 6. století našeho letopočtu. Postupně se začal institut fideikomisu využívat také jako institut vhodný pro zachování rodinného majetku. Veškerý majetek zůstavitele byl přenechán jednomu dědici tak, aby nedošlo k jeho rozdrobení, a tento dědic byl potom zpravidla zavázán rozdělovat část výnosů z tohoto majetku ostatním členům rodiny.⁷

Zajímavé je, že institut svěřenského fondu (trustu) v podstatě předcházel nejen existenci úpravy nadací, ale především existenci právnických osob, které byly kodifikovány teprve v 19. století.⁸

Díky své oblibě se postupně institut svěřenského fondu rozšiřoval, a to nejen v angloamerické právní kultuře, ale také v zemích kontinentálního práva. Například Lichtenštejnsko zakotvilo ve svém právním řádu právní úpravu inspirovanou úpravou trustů již v roce 1926, Francie přijala právní úpravu fiducie v roce 2007 a v roce 2014 byl

⁶ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 9.

⁷ Tamtéž.

⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 107.

institut zakotven v českém, ale i maďarském právním řádu. Vzdávající zájem o trusty vedl k tomu, že v roce 1985 byla přijata Haagská úmluva o právu rozhodném pro trusty a o jejich uznávání. Důvodem zvýšeného zájmu zemí s kontinentálním právem o tuto problematiku je zejména motivace související se zachováním konkurenceschopnosti právního řádu a také možnost zakotvit v právním řádu institut, jehož flexibilita je vhodná nejen pro využití v obchodních věcech.⁹

Na území českých zemí se různé vztahy podobající se svěřenství objevovaly v historii již od středověku a po celou dobu (až do zrušení svěřenského náhradnictví občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb.) byly užívány především pro uchování a správu rodinného majetku.¹⁰

Takovým prvním předchůdcem institutu svěřenského fondu byl na českém území institut rodinného nedílu. Nejednalo se o institut, který by bylo možné se svěřenským fondem plně ztotožňovat, nicméně jisté znaky svěřenství se objevovaly již zde. Cílem tohoto rodinného společenství, jak název rodinný nedíl napovídá, bylo zejména zabránit dělení rodinného majetku. Toto rodinné společenství spočívalo v tom, že rodinný majetek byl společným a nedílným vlastnictvím, kdy přechod tohoto rodinného majetku byl umožněn pouze na osoby zúčastněné v nedílu.¹¹

Dalším předchůdcem svěřenského fondu byl po staletí se vyvíjející římským právem inspirovaný institut svěřenství neboli fideikomisu, který se na našem území objevil v 17. století. Veliký význam měl především tzv. rodinný fideikomis, jehož účelem bylo, obdobně jako v případě rodinného nedílu, zajistit nezcizitelnost a neoddělitelnost rodinného majetku. Byl zpravidla zřizován testamentem s tím, že majetek byl svěřen do rukou jedné osoby (správce), která byla považována za vlastníka tohoto majetku s omezenými dispozičními oprávněními.¹²

Zvláštní úprava náhradnictví svěřenského a také institutu svěřenství (rodinného svěřenství) byla taktéž obsažena v rakouském obecném občanském zákoníku (dále jen „ABGB“). Tato úprava byla inspirována mimo jiné Justiniánovým Corpus Iuris Civilis. Ustanovení § 608 ABGB upravovalo institut náhradnictví svěřenského, když stanovilo, že zůstavitel může svému dědici uložit za povinnost, aby dědictví, které přijal, přenechal po své smrti nebo v jiných určitých případech druhému ustanovenému dědici. Ustanovení

⁹ Tamtéž.

¹⁰ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 9.

¹¹ Tamtéž, s. 23 a 25.

¹² Tamtéž, s. 32–34, 44 a 45.

§ 618 ABGB potom upravovalo rodinné svěřenství jako nařízení, kterým se prohlašuje jmění pro všechny budoucí nebo alespoň pro více rodinných potomků za nezczitelný statek rodiny. Jak vyplývá z ustanovení § 618 ABGB, pojmy svěřenství a rodinné svěřenství jsou užívány v ABGB jako synonyma. To značí skutečnost, že ABGB neznalo jinou úpravu svěřenství, než úpravu rodinného svěřenství.¹³

Po vzniku samostatného Československa dne 28. října 1918 zůstala v důsledku tzv. recepční normy¹⁴ úprava rodinných fideikomisů zachována. Postupně však začaly převažovat názory nad nutností zrušení rodinných svěřenství, kdy jejich existence byla dle některých přetrvávající výsadou šlechty, která byla s novým státním uspořádáním neslučitelná. Rodinná svěřenství také bránila možnosti opatření kapitálu pro investice a současně provedení pozemkové reformy. To nakonec vedlo k přijetí zákona č. 179/1924 Sb. z. a n., o zrušení svěřenství, jehož § 1 odst. 1 stanovil, že svěřenství (rodinné fideikomisy) všeho druhu se zrušují a že nová svěřenství nemohou býti zřizována. V platnosti však nadále zůstala úprava svěřenského náhradnictví obsažená v § 608 až 617 ABGB.¹⁵

V důsledku dědění následně začalo docházet k nechtěnému drobení zemědělské půdy, což vedlo k nutnosti přijetí nové právní úpravy obsažené v zákoně č. 139/1947 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy. Tato právní úprava zamezovala drobení zemědělské půdy stanovením přejímatele zemědělského podniku určeného rodinou majitele na základě dohody. Jednalo se tedy o zvláštní případ svěřenství vztahující se k zemědělským podnikům. Tato úprava zůstala v platnosti až do přijetí zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku, který zachovával v platnosti dosavadní zřízení svěřenská náhradnictví, bránil však jejich novému vzniku. Již zřízená svěřenská náhradnictví tak přetrvala až do přijetí zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který ve svém ustanovení § 503 odst. 2 stanovil, že dnem 1. dubna 1964 zanikají všechna omezení vyplývající ze svěřenského náhradnictví. Teprve tato úprava obsažená v občanském zákoníku z roku 1964 absolutně vyloučila svěřenské náhradnictví z právního řádu tehdejšího Československa. To však v historickém kontextu nemuselo znamenat, že by na území Československa, z důvodu chybějící právní úpravy, nebyl institut fideikomisu

¹³ Tamtéž, s. 56–57 a 60.

¹⁴ Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., v důsledku něhož došlo k recepci rakouského a uherského právního řádu, tj. všech zemských a říšských zákonů a nařízení.

¹⁵ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 72–76 a 82.

využíván. K jeho užívání mohlo nadále docházet obdobně jako v dobách římských a majetek tak svěřit určité důvěryhodné osobě.¹⁶

Přijetím zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, jehož cílem bylo zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd, k nimž došlo v období let 1948 až 1989 byl institut svěřenského náhradnictví do jisté míry oživen.¹⁷ Na jeho základě se začaly objevovat případy, kdy se v rámci restituce majetku ve svěřenském náhradnictví začali hlásit svěřenští náhradníci, jejich potomci či nástupci.¹⁸ Závěr o oživení fideikomisární substituce potvrzuje ve svém článku z roku 1995 také Viktor Knapp.¹⁹

Projednávání restitučních nároků vztahujících se k majetku ve svěřenském nástupnictví se dostalo až k Ústavnímu soudu. Ten ve svém nálezu uvedl, že „*Skutečnost, že určitá osoba odvozuje svůj restituční nárok od skutečnosti, že se jedná o potomka fideikomisárního substituenta oprávněné osoby, nesmí zhoršit její postavení ve vztahu k jiným, ve srovnatelné situaci se nacházejícím restituentům jen proto, že její předek v minulosti, za existence jiného státu a před nástupem totalitních režimů, nepoužil klasické závěti, ale jiný právní institut tehdy platného dědického práva.*“²⁰

Z výše uvedeného historického rozboru institutu svěřenského náhradnictví je zjevné, že svěřenské náhradnictví a jemu podobné instituty se vyskytují již od antického Říma. V průběhu jeho dlouhé historie byl tento institut užíván převážně jako institut umožňující uchování rodinného majetku.

Následující stránky této diplomové práce se budou zabývat zejména řešením otázky, jaké změny doznalo využívání svěřenského fondu v návaznosti na přijetí právní úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“), a jeho zakotvení v českém právním řádu. Po obecném úvodu a vymezení podstaty svěřenského fondu se v této diplomové práci zaměřím na rozbor, zda a jakým způsobem je institut svěřenského fondu vedle jeho „standardního využití v rodinných vztazích“ využitelný v obchodních vztazích.

¹⁶ Tamtéž, s. 84 a 85.

¹⁷ Viz preambule zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

¹⁸ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 86.

¹⁹ KNAPP, Viktor. Poznámky o fideikomisární substituci. *Ad notam*, 1995, roč. 1, č. 5, s. 110. Beck-online [online právní informační systém]. Vydavatel C. H. Beck [cit. 2022-10-13].

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2008, sp. zn. I. ÚS 274/04.

2. Svěřenský fond

Institut svěřenského fondu byl do českého právního řádu přijat ObčZ s účinností od 1. 1. 2014. Jeho úprava je obsažena v části třetí Absolutní majetková práva, hlavě II Věcná práva, dílu 6 Správa cizího majetku, oddíle 4 Svěřenský fond, ustanovení § 1448 až 1474 ObčZ.

Český zákonodárce byl při přípravě právní úpravy svěřenského fondu inspirován právní úpravou občanského zákoníku kanadské provincie Québec z roku 1994 (Code civil du Québec, dále jen „CCQ“).²¹ Důvodem této inspirace québeckým právním řádem je skutečnost, že tamní úprava fiducie je implementací angloamerického institutu trustu na podmínky kontinentálního práva, která odpovídá lépe kontinentální právní tradici České republiky. Současně chtěl zákonodárce do ObčZ promítnout québeckou úpravu správy cizího majetku.²²

Ze systematiky ObčZ, tedy ze zařazení do oddílu 4 Svěřenský fond, dílu 6 Správa cizího majetku, potom vyplývá, že institut svěřenského fondu je svou povahou zvláštním případem správy cizího majetku upravené v ObčZ v § 1400 až 1447. Právní úprava správy cizího majetku se tedy použije na úpravu svěřenského fondu subsidiárně.²³

Důvodem pro zařazení této úpravy do českého právního řádu je také snaha zabránit relokaci majetku do zemí, které umožňují správu cizího majetku prostřednictvím trustu nebo obdobných institutů. Jedná se také o moderní institut, který umožňuje zapojení se do přeshraničních finančních projektů, nabízí možnost přenést správu majetku na jinou osobu a větší flexibilitu. Svěřenský fond rozšiřuje v právním řádu vlastnickou svobodu a poskytuje větší atraktivitu investičního prostředí.²⁴

Pojem svěřenský fond byl pro institut takového druhu v našem právním řádu v historii použit poprvé.²⁵ ObčZ přitom svěřenský fond nijak nedefinuje. Josková uvádí, že

²¹ Québeckou fiducii nelze zaměňovat s trustem dle common law, a to i přesto, že anglický překlad CCQ operuje s termínem trust. V případě québecké fiducie se i přes některé společné kořeny jedná spíše o uzpůsobení konceptu fiducie civil law. Podrobněji viz HAVEL, Bohumil a PIHERA, Vlastimil. Trust, fiducie, treuhand v Evropě a svěřenství v České republice, Národní zpráva za Českou republiku. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, eds. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. 1. vyd. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 235 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 10. ISBN 978-80-87488-14-0, s. 54.

²² JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 108 a 109.

²³ Tamtéž, s. 114.

²⁴ KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

²⁵ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 6.

„Svěřenský fond je možno vymezit jako právní vztah zřízený (*inter vivos* nebo *mortis causa*) zakladatelem, kdy majetek je svěřen pod kontrolu správce ve prospěch obmyšleného nebo pro stanovený účel.“²⁶

Kocí a Pěsna tvrdí, že „svěřenský fond je entitou bez právní subjektivity“ a „představuje autonomní majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování konkrétního účelu a spravovaný svěřenským správcem (§ 1453 až 1456 obč. zák.) podle instrukcí vtělených zakladatelem do zvláštního statutu (§ 1452).“²⁷

K charakteru svěřenského fondu dále Josková píše, že „svěřenský fond není ani právní osobou, ani závazkovým vztahem, ale ani vlastnictvím, byť nese prvky všech těchto institutů.“²⁸

Svěřenský fond tedy spočívá ve vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele, který přechází do svěřenského fondu z jeho vlastnictví na základě smlouvy nebo pořízení pro případ smrti²⁹ a je spravován svěřenským správcem za určitým v nich stanoveným účelem. Svěřenský správce se zavazuje vložený majetek držet a spravovat³⁰ ve prospěch obmyšlených, kteří mají právo na užitky ze svěřenského fondu.³¹

Podstata svěřenského fondu tedy spočívá v trojstranném vztahu mezi zakladatelem, svěřenským správcem a obmyšleným.³²

V čl. 1260 až 1370 CCQ dochází k opuštění koncepce, že majetek musí být někým vlastněn a zakotvuje koncepci, že majetek vyčleněný v trustu je majetkem bez vlastníka. ObčZ v § 1448 odst. 3 tuto právní koncepci autonomního vlastnictví přejímá. Tím došlo k odklonu od klasického kontinentálního pojetí jedna osoba, jedno jmění.³³ Majetek vyčleněný do svěřenského fondu tak není vlastnictvím svěřenského správce, obmyšleného,

²⁶ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 109.

²⁷ KOCÍ, Miloš, § 1449. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021..

²⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 109.

²⁹ Dle § 1491 ObčZ jsou pořízením pro případ smrti závět, dědická smlouva nebo dovětek.

³⁰ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

³¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 6.

³² KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

³³ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

zakladatele ani svěřenského fondu a je tzv. „přivlastněn účelu svěřenského fondu“.³⁴ Jsou to právě oddělenost a nezávislost³⁵ vlastnictví, které jsou v našem právním řádu něčím zcela novým.³⁶

Vzhledem k celistvosti právního řádu je koncepce vlastnictví bez vlastníka poněkud komplikovaná. Ustanovení § 495 ObčZ totiž definuje majetek jako souhrn všeho, co osobě patří. Jméni osoby potom toto ustanovení definuje jako souhrn jejího majetku a jejích dluhů. Vlastnictví osoby je potom v § 1011 ObčZ definováno jako vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné. V souvislosti s těmito ustanoveními si tak lze velmi těžko představit vlastnictví nebo majetek tzv. „odosobněný“. Věci tvořící majetek ve svěřenském fondu nejsou věci ničí ve smyslu ustanovení § 1045 ObčZ.³⁷

Konečně ačkoli ustanovení § 1448 odst. 2 ObčZ hovoří o vzniku odděleného a nezávislého vlastnictví, je nutné s ohledem na skutečnost, že svěřenský fond bude tvořen také dluhy souvisejícími s vyčleněným majetkem, považovat souhrn všeho majetku a dluhů tvořících dohromady svěřenský fondy za autonomní jmění.³⁸ I přesto, že bude v souladu s doslovným zněním ObčZ i nadále užíván termín autonomní vlastnictví, je tedy třeba vzít na vědomí, že svěřenský fond je tvořen nejen majetkem, ale také s ním souvisejícími dluhy.

Důsledkem existence jmění svěřenského fondu je skutečnost, že nahrazením věci vložené do svěřenského fondu věcí jinou se, obdobně jako v případě obchodního závodu, tato věc stává automaticky věcí ve svěřenském fondu.³⁹

Svěřenské fondy je možné rozlišovat na bezúplatné svěřenské fondy, typicky využívané v rodinných vztazích a svěřenské fondy využívané v obchodních a finančních transakcích. Nejzřetelnější rozdíl spočívá v tom, že zakladatel v bezúplatném svěřenském fondu zpravidla nedostává za vyčlenění majetku do svěřenského fondu žádné protiplnění,

³⁴ Ustanovení § 1448 odst. 3 ObčZ.

³⁵ Oddělenost majetku je charakterizována tím, že vyčleněný majetek je oddělen od zbývajících majetku zakladatele, současně je však oddělen od majetku správce. Nezávislost vlastnictví potom znamená, že vyčleněný majetek není v důsledku vyčlenění vztahován k žádné osobě. K pojmům oddělenosti a nezávislosti vlastnictví blíže viz SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

³⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

zatímco zakladatel svěřenského fondu využívaného v obchodních vztazích dostává za majetek vyčleněný do svěřenského fondu vždy úplatu.⁴⁰

Jemnější rozdíl spočívá v tom, že zakladatel v bezúplatném svěřenském fondu si může, ale nemusí ponechat zbytkový podíl na majetku⁴¹ ve svěřenském fondu, a zpravidla tak nečiní. Naopak zakladatel svěřenském fondu využívaného v obchodních vztazích si téměř vždy ponechá zbytkový podíl na majetku ve svěřenském fondu, který ve svěřenském fondu zůstane po uzavření obchodní transakce.⁴²

2.1. Vznik a zánik svěřenského fondu

Ke vzniku svěřenského fondu může dojít jak za života zakladatele, potom se jedná o tzv. svěřenský fond *inter vivos*, tak po smrti zakladatele v případě tzv. svěřenského fondu *mortis causa*. Bez ohledu na to, zda se jedná o svěřenský fond *inter vivos* nebo *mortis causa*, musí pro to, aby mohlo dojít k jejich vzniku, zásadně nastat tři fáze. Jedná se o fáze, kterými jsou vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele, přijetí pověření ke správě svěřenským správcem a zápis svěřenského fondu do evidence svěřenských fondů.⁴³ Tyto fáze mohou být také označeny jako vytváření, zřízení a vznik svěřenského fondu.⁴⁴

Dle ustanovení § 1448 odst. 1 ObčZ se vytváří svěřenský fond vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že zakladatel svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

Po vyčlenění majetku zakladatele následuje fáze zřízení svěřenského fondu (§ 1451 odst. 1 ObčZ). Zřízení svěřenského fondu nastává v okamžiku přijetí pověření správcem ke správě svěřenského fondu, a to buď přímo ve smlouvě, je-li s ním uzavírána, nebo později. Je-li svěřenských správců více, postačí, přijme-li pověření alespoň jeden z nich.⁴⁵

⁴⁰ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 562.

⁴¹ Zbytkový podíl je právem zakladatele ponechat si majetek, který zůstane ve svěřenském fondu po vyplacení jeho ostatních obmyšlených.

⁴² SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 562.

⁴³ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 151–152.

⁴⁴ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1551–1555.

⁴⁵ KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

Nedojde-li k přijetí pověření ze strany svěřenského správce, bude v souladu s tradiční zásadou práva trustů, že svěřenský fond nemůže být zmařen pro absenci svěřenského správce, jmenován náhradní svěřenský správce soudem na návrh osoby, která na tom má právní zájem.⁴⁶ V případě pořízení pro případ smrti může být toto až do smrti zakladatele kdykoli změněno.⁴⁷

Třetí fází je samotný vznik svěřenského fondu. Svěřenský fond *inter vivos* vzniká teprve dnem zápisu do evidence svěřenských fondů.⁴⁸ Návrh na zápis do evidence svěřenských fondů podává svěřenský správce. Naproti tomu svěřenský fond zřízený pořízením pro případ smrti vzniká již smrtí zůstavitele a jeho zápis do evidence svěřenských fondů je pouze deklaratorní.⁴⁹

Jakmile svěřenský fond vznikne, nemůže již být zakladatelem zrušen. Zánik svěřenského fondu může zakladatel zajistit jediné vhodnou formulací účelu svěřenského fondu. Pokud by bylo následně zjištěno, že došlo k neplatnému vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele, svěřenský fond by nikdy nevznikl.⁵⁰

Svěřenský fond však může být za podmínek stanovených § 1469 ObčZ zrušen soudem, a to na návrh osoby, která na tom má právní zájem. Takovou osobou může být svěřenský správce, zakladatel, obmyšlený ale také jiné osoby. Důvodem pro zrušení dle tohoto ustanovení může být nemožnost nebo obtížná dosažitelnost účelu svěřenského fondu.⁵¹ Zrušení svěřenského fondu je vždy prostředkem *ultima ratio*, z tohoto důvodu zákon poskytuje soudu v odst. 2 ustanovení § 1469 ObčZ pravomoc ke změně statutu.⁵²

⁴⁶ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 110 a 151–152.

⁴⁷ KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

⁴⁸ Jedná se o veřejný rejstřík svěřenských fondů upravený zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů. Svěřenský fond vzniká obdobně jako právnická osoba nabytím právní moci usnesení krajského soudu o zápisu svěřenského fondu do evidence svěřenského fondu.

⁴⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 110 a 151–153.

⁵⁰ KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

⁵¹ Dosažení účelu však musí být nedosažitelné nebo obtížně dosažitelné zejména následkem okolností, které byli zakladateli neznámé nebo nepředvídatelné. Soud tedy při rozhodování o zrušení svěřenského fondu musí vždy přihlídnout k vůli zakladatele. Dle ustanovení § 1470 ObčZ si soud před rozhodnutím o zrušení svěřenského fondu vyžádá stanovisko zakladatele nebo jeho právního nástupce, svěřenského správce, obmyšleného a toho, komu nad správou svěřenského fondu náleží dohled, pokud tyto osoby nejsou navrhovateli.

⁵² PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1578–1579.

Svěřenský fond může být také zrušen dohodou všech obmyšlených, případně, pokud takovou možnost zakotví statut také svěřenským správcem nebo jinou osobou ve statutu svěřenského fondu k takovému rozhodnutí oprávněnou.⁵³ Takovou úpravu může být vhodné v případě svěřenských fondů užívaných v obchodních vztazích ve statutu svěřenského fondu zakotvit.

Obdobně jako vznik je také zánik svěřenského fondu vícefázový. Jedná se o fáze ukončení správy svěřenského fondu, vypořádání spravovaného majetku, zániku svěřenského fondu a výmazu svěřenského fondu z evidence svěřenských fondů.⁵⁴

Správa svěřenského fondu končí, pokud uplyne doba, na kterou byl svěřenský fond zřízen, je-li dosaženo účelu, pro který byl svěřenský fond zřízen, nebo rozhodne-li tak soud. Byl-li svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, končí jeho správa i v případě, že se všichni obmyšlení v souladu s § 1471 odst. 2 ObčZ vzdají práva na plnění ze svěřenského fondu.

Pokud svěřenský správce zjistí, že je dán některý z výše uvedených důvodů pro ukončení správy svěřenského fondu, začne postupovat v souladu s ustanovením § 1472 ObčZ a vydá majetek tomu, kdo na něj má právo.⁵⁵ V případě svěřenského fondu zřízeného za veřejně prospěšným účelem soud majetek na návrh svěřenského správce převede v souladu s ustanovením § 1473 ObčZ do jiného svěřenského fondu nebo do vlastnictví právnické osoby sledující dosažení účelu, který je co možná nejbližší původnímu účelu svěřenského fondu, neurčuje-li statut svěřenského fondu, jak má být s majetkem při zániku svěřenského fondu naloženo.⁵⁶ Ještě před převedením majetku oprávněné osobě je však svěřenský správce povinen vypořádat všechny dluhy zatěžující majetek svěřenského fondu, protože tyto nepřechází s majetkem svěřenského fondu na osobu, které je majetek při ukončení správy svěřenského fondu vydán.⁵⁷

Svěřenský fond v souladu s ustanovením § 1474 ObčZ zaniká teprve okamžikem posledního převodu majetku ve svěřenském fondu. Svěřenský správce je potom povinen

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 153 a 154.

⁵⁵ Ustanovení § 1472 ObčZ stanoví vyvratitelnou právní domněnku, dle níž se má za to, že na majetek má právo obmyšlený, pokud není, zakladatel svěřenského fondu, není-li žádný z nich, připadá majetek do vlastnictví státu.

⁵⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1580.

⁵⁷ Tamtéž, s. 1580 a 1581.

podat do 30 dnů od zániku svěřenského fondu návrh na výmaz svěřenského fondu z evidence svěřenských fondů.

Proces konstituování a zániku svěřenského fondu je tedy obdobně jako v případě obchodních korporací vícefázový, když právní úprava ObčZ důsledně rozlišuje mezi vytvářením, zřízením a vznikem svěřenského fondu a ukončením správy a zánikem svěřenského fondu. Na rozdíl od obchodních korporací se však jedná o právní úpravu méně podrobnou.⁵⁸

2.2. Statut svěřenského fondu

Každý svěřenský fond musí mít statut. Statut svěřenského fondu je základním vnitřním předpisem svěřenského fondu vydávaným zakladatelem. Řídí se jím správa svěřenského fondu a vztahy mezi jeho subjekty. Statut je nutné odlišovat od jednání, kterými dochází k založení svěřenského fondu. To však nevylučuje možnost, aby byl statut učiněn jejich součástí.⁵⁹

Okamžik vydání statutu svěřenského fondu není zákonem přímo upraven, z ustanovení § 1452 ObčZ věty první⁶⁰ však nepřímě vyplývá, že musí být vydán ještě před vznikem svěřenského fondu.⁶¹ Pro statut svěřenského fondu je dle § 1452 odst. 3 ObčZ vyžadována forma veřejné listiny.

Minimální náležitosti statutu svěřenského fondu jsou stanoveny v ustanovení § 1452 odst. 2 ObčZ.⁶² Vzhledem k tomu, že se jedná o minimální obsahové náležitosti, což je zjevné z uvození „statut obsahuje alespoň“, poskytuje zákon širokou možnost zakladateli upravit ve statutu svěřenského fondu také další otázky zejména v závislosti na účelu konkrétního svěřenského fondu.⁶³ Široká flexibilita úpravy statutu svěřenského fondu je jednou z výhod svěřenských fondů v obchodních vztazích. Blíže k flexibilitě svěřenského fondu viz kapitola 4.3 této diplomové práce.

⁵⁸ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

⁵⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 134 a 153.

⁶⁰ Ustanovení § 1452 ObčZ věta první stanoví, že každý svěřenský fond musí mít statut.

⁶¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 17.

⁶² Jedná se o označení svěřenského fondu, označení majetku, který tvoří svěřenský fond při jeho vzniku, vymezení účelu svěřenského fondu, podmínky pro plnění ze svěřenského fondu, údaj o době trvání svěřenského fondu (není-li uvedena, platí, že fond byl zřízen na dobu neurčitou), má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen, a počet svěřenských správců a způsob jejich jednání.

⁶³ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 135.

Z obsahových náležitostí statutu svěrenského fondu s ohledem na téma této diplomové práce stojí za zmínku zejména otázka označení svěrenského fondu a účelu svěrenského fondu. Otázkou účelu svěrenského fondu se vzhledem k jejímu významu zabývá samostatně následující kapitola této diplomové práce. Označení svěrenského fondu musí vyjadřovat účel svěrenského fondu a obsahovat slova „svěrenský fond“ (§ 1450 odst. 2 ObčZ). Vedle těchto náležitostí je dále dovozováno, že se pro účely označení svěrenského fondu aplikují také pravidla závazná pro název právnické osoby. Označení svěrenského fondu tak nesmí být zejména v souladu s § 132 odst. 2 ObčZ zaměnitelné s jiným svěrenským fondem nebo klamavé, současně v případě užití jména konkrétního člověka v jeho označení je jeho užití možné pouze s jeho souhlasem (§ 133 ObčZ).⁶⁴

Označení statut svěrenského fondu⁶⁵ je považováno za nepřiléhavé, neboť tento pojem evokuje možnost, obdobně jako v případě obchodních korporací, měnit statut svěrenského fondu v průběhu jeho existence.⁶⁶ ObčZ však možnost zakladatele měnit statut svěrenského fondu neupravuje. Jak bylo již uvedeno výše, ObčZ výslovně zakotvuje v ustanovení § 1469 odst. 2 ObčZ pouze možnost soudu změnit statut svěrenského fondu, lze-li tak učinit ve shodě s původním úmyslem zakladatele. Některými autory⁶⁷ je však uváděno, že si zakladatel může ve statutu vyhradit možnost změny statutu svěrenského fondu v průběhu jeho trvání a takové právo zřejmě může vyhradit také ve prospěch svěrenského správce nebo třetí osoby. Možnost změny statutu v průběhu existence svěrenského fondu by mohla být v případě svěrenských fondů využívaných v obchodních vztazích praktická, a ještě více by přiblížila statut svěrenského fondu zakladatelským právním jednáním obchodních korporací. Někteří autoři⁶⁸ však naopak dovozují, že statut je od okamžiku jeho vydání nezměnitelný. Tento závěr by naopak mohl poskytnout v rámci

⁶⁴ Tamtéž, s. 135 a 136.

⁶⁵ Zajímavé je, že právní úprava trustu v Québeckém CCQ vůbec neupravuje existenci statutu. Tato právní úprava počítá pouze s existencí „constituting act“, tedy zakladatelského jednání, které bude současně obsahovat veškeré náležitosti konkrétního trustu. Podrobněji viz SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 427–439.

⁶⁶ Tamtéž, s. 427–439.

⁶⁷ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1555–1557 a HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěrenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

⁶⁸ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 427–439.

obchodních transakcí právní jistotu osobám, jimž má být ze svěřenského fondu plněno, že v průběhu obchodní transakce nedojde ke změně jejích základních podmínek.⁶⁹

Zejména v obchodních vztazích, ale také mimo ně, je možné shledat jako účelné upravit některé další otázky ve statutu svěřenského fondu. S ohledem na výše zmíněnou flexibilitu svěřenského fondu je tak možné upravit např. funkční období svěřenského správce, rozšířit okruh důvodů pro zánik funkce svěřenského správce, nad rámec § 1463 odst. 1 ObčZ určit další osoby vykonávající dohled nad činností svěřenského správce a tím vytvořit orgán obdobný dozorčí radě zřizované v případě některých obchodních korporací, ale také určit různé skupiny obmyšlených, nebo odlišně určit osoby, kterým má být majetek vydán při zániku svěřenského fondu.⁷⁰

Výše uvedené jsou pouze příklady a lze předpokládat, že statut jednotlivých svěřenských fondů užívaných v obchodních vztazích budou upravovat také další okruhy otázek specifických pro jejich jednotlivé účely. V souvislosti s tím lze předpokládat, že bude statut svěřenského fondu využívaného v obchodních vztazích vyžadovat podrobnější úpravu, než jakou bude vyžadovat statut rodinného svěřenského fondu.

2.3. Účel svěřenského fondu

Důvodová zpráva k ObčZ uvádí, že „*Podstata svěřenského fondu je v tom, že jeho zakladatel vyčlení ze svého majetku určitou část a svěří ji nějakému účelu.*“⁷¹ Stanovení účelu svěřenského fondu je tedy podstatnou náležitostí statutu svěřenského fondu, bez které nemůže žádný svěřenský fond existovat.

Ustanovení § 1449 odst. 1 ObčZ rozlišuje účel svěřenského fondu na veřejně prospěšný a soukromý.⁷² V následujícím odstavci ObčZ potom stanoví, že svěřenský fond zřízený k soukromému účelu slouží k prospěchu určité osoby nebo na její památku. Pro účely této diplomové práce je však důležitá druhá věta tohoto ustanovení, která říká, že

⁶⁹ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

⁷⁰ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 141.

⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012. 2012. [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 353.

⁷² Pihera k tomu uvádí, že účelem tohoto ustanovení není omezit možné účely svěřenského fondu, ale že se jedná pouze o příkladný výčet, kdy mohou vznikat i svěřenské fondy za jiným účelem, tedy mohou vznikat i svěřenské fondy se smíšeným částečně veřejně prospěšným a částečně soukromým účelem. Podrobněji viz PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jirí, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1547–1550.

svěřenský fond zřízený k soukromému účelu lze zřídit i za účelem investování pro dosažení zisku k rozdělení mezi zakladatele, zaměstnance, společníky či jiné osoby. Zákonodárce tak výslovně předpokládá využití svěřenského fondu v obchodních vztazích.⁷³ Odstavec třetí potom stanoví, že hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu⁷⁴ nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu. Dosahování zisku nebo provozování závodu tak může být pouze vedlejší činností veřejně prospěšného svěřenského fondu.⁷⁵

Vzhledem ke skutečnosti, že hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu, a tématu této diplomové práce se na následujících stránkách této diplomové práce budu zabývat užitím svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu.

Je to právě účel svěřenského fondu, kterému by měla být při zakládání svěřenského fondu věnována náležitá pozornost. Pro naplnění zákonného požadavku nepostačuje pouhé uvedení, že účelem svěřenského fondu je „soukromý účel“, současně však čím širěji je účel svěřenského fondu vymezen, tím větší prostor je ponechán svěřenskému správci a naopak. Úkolem svěřenského správce je spravovat majetek za určitým účelem. Účel svěřenského fondu tak determinuje výkon činnosti svěřenského správce a s přihlédnutím k tomuto účelu by také měl být svěřenský správce vybírán.⁷⁶

V případě svěřenských fondů užívaných v obchodních vztazích bude nutné věnovat formulaci účelu zvýšenou pozornost. V závislosti na obchodní činnosti, pro kterou bude svěřenský fond využíván, bude žádoucí, aby byl jeho účel svěřenského fondu formulován úžeji a tím také omezen rozsah činností, k nimž bude svěřenský fond oprávněn. Naopak někdy bude preferováno ponechání volnosti svěřenského správce při nakládání s majetkem svěřenského fondu, kdy jediným zásadním limitem této činnosti by měl být standard péče řádného hospodáře.

⁷³ KOCÍ, Miloš, § 1449. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

⁷⁴ K interpretaci veřejné prospěšnosti Pihera uvádí, že lze využít definici veřejné prospěšnosti právnických osob upravenou v § 146 ObčZ, a že není důvodu, aby se veřejná prospěšnost svěřenských fondů odlišovala od veřejné prospěšnosti právnických osob. Současně je však nutné vést v patrnosti, že úprava režimu veřejné prospěšných právnických osob se ve vztahu ke svěřenským fondům neuplatní. Srov PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jirí, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1547–1550.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 136 a 137.

Zakladatel je totiž při formulaci účelu svěřenského fondu omezen pouze obecnou právní úpravou a principy veřejného pořádku či dobrých mravů.⁷⁷

2.4. Subjekty svěřenského fondu

Jak bylo uvedeno výše v této diplomové práci, základem svěřenského fondu je vztah tří osob. Jedná se o zakladatele, svěřenského správce a obmyšleného s tím, že je také přípustná mnohost těchto osob. Je současně možné, aby jedna osoba zastávala všechny tyto funkce nebo pouze některé z nich.⁷⁸

Kumulace všech funkcí bude v případě svěřenských fondů v obchodních vztazích typická, kdy zejména zakladatel bude mít zájem na tom být vzhledem k zbytkovému podílu také obmyšleným svěřenského fondu a často také svěřenský fond spravovat.

Zákon⁷⁹ takovou kumulaci funkcí limituje tím, že pro případ, kdy je funkce svěřenského správce zastávána zakladatelem nebo osobou, které má být ze svěřenského fondu plněno (obmyšleným), musí mít svěřenský fond dalšího správce, kterým je třetí osoba (někdy nazývaná jako spolusprávce), tedy osoba odlišná od zakladatele, popř. obmyšleného, a tyto osoby potom musí právně jednat společně.⁸⁰

Subjektům svěřenského fondu budou věnovány následující kapitoly této diplomové práce.

2.4.1. Zakladatel

Zakladatelem je osoba (člověk nebo právnická osoba), která vytváří svěřenský fond vyčleněním majetku ze svého vlastnictví a svěřuje jej do správy třetí osobě, svěřenskému správci. Zakladatelů může být i více.⁸¹

Teoreticky by se měla role zakladatele ve svěřenském fondu vyčerpat jeho vytvořením.⁸² Český zákonodárce však zvolil odlišný přístup. Po vytvoření svěřenského

⁷⁷ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1547–1550.

⁷⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 115.

⁷⁹ Ustanovení § 1454 ObčZ.

⁸⁰ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 115.

⁸¹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

⁸² V klasickém common law trustu po jeho vzniku zakladatel již nemá žádná práva, v Québeckém trustu pouze práva omezená, pokud není současně svěřenským správcem nebo obmyšleným. Podrobněji viz SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku*:

fondy totiž náleží zakladateli ze zákona některá práva. Jedná se o právo dohledu nad správou svěřenského fondu, právo jmenovat a odvolat svěřenského správce a právo jmenovat obmyšleného. Tato práva mohou být ve statutu upravena odlišně, mohou však být také úplně vyloučena. Stejně tak si může ve statutu zakladatel vyhradit další práva.⁸³

Zásadním právem zakladatele je právo jmenovat a odvolat svěřenského správce (§ 1455 ObčZ). Odvolat svěřenského správce může zakladatel kdykoli, není-li ve statutu svěřenského fondu stanoveno jinak.⁸⁴ Právo odvolat svěřenského správce⁸⁵ (a to i bez udání důvodu) totiž může umožnit zakladateli prosazovat své zájmy na správě svěřenského fondu a ovlivnit tak jednání svěřenského správce.⁸⁶ Oprávnění zakladatele odvolat svěřenského správce je tak určitým ohrožením nezávislosti správy svěřenského fondu.⁸⁷

Otázkou je, zda má zakladatel také právo v rámci správy svěřenského fondu udílet svěřenskému správci pokyny. Josková⁸⁸ dospěla k závěru, že zakladatel toto právo nemá. Tento závěr odůvodňuje existencí výslovné úpravy ObčZ, která v ustanovení § 1466 odst. 1 umožňuje zakladateli navrhnout soudu, aby svěřenskému správci určité jednání uložil nebo zakázal. Bylo by tedy protismyslné, aby zákon poskytoval zakladateli oprávnění podat takový návrh soudu v okamžiku, kdy by mohl zakladatel dát pokyn svěřenskému správci sám. Správa svěřenského fondu je totiž vykonávána ve prospěch obmyšlených, nikoliv zakladatele svěřenského fondu. Zájem obmyšlených se navíc nemusí se zájmem zakladatele vždy krýt. Zákon zajišťuje respektování zájmu obmyšlených svěřenským správcem stanovením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (§ 1411 ObčZ). Navíc je postup svěřenského správce podroben kontrole, a to jak vnitřní v souladu s § 1463 ObčZ

komentář [§ 1400–1474]. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

⁸³ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

⁸⁴ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 124.

⁸⁵ Jedná se o odlišnost oproti québecké právní úpravě. Oprávnění odvolat správce je v ObčZ formulováno široce a poskytuje zakladateli klíčovou roli. V ostatních jurisdikcích, které upravují trust, se takové oprávnění nevyskytuje. V těchto jurisdikcích jsou trusty zásadně vztahem dvoustranným mezi obmyšleným a správcem. V CCQ je zakladatel pouze oprávněn jmenovat správce při vzniku trustu, v zakladatelském dokumentu stanovit pravidla pro jejich určování a nahrazování, nemůže však správce odvolat ani ho následně jmenovat. Viz SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 443–450.

⁸⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1559 a 1560.

⁸⁷ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 119–121.

⁸⁸ Tamtéž, s. 124 a 125.

(ze strany zakladatele, obmyšleného, další osoby označené statutem, případně v zákonem stanovených případech také jiné osoby nebo skupiny osob, anebo orgánu veřejné moci), tak také vnější kontrole dle § 1466 ObčZ ze strany soudu. Žádná taková kontrola případných pokynů zakladatele zákonem stanovena není. Zakladatel není ani vázán standardem péče řádného hospodáře a zákon neupravuje ani případnou náhradu škody, která by v důsledku pokynů zakladatele mohla vzniknout. Zde je zřejmá odlišnost od práva korporátního, které se věnuje problematice tzv. podnikatelských seskupení v § 71 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů (zákon o obchodních korporacích, dále jen „ZOK“) a zejména problematice vlivných osob.⁸⁹

Vzhledem k tomu, že primárním účelem správy svěřenského fondu je její výkon ve prospěch obmyšlených a zákon stanoví ve vztahu ke svěřenskému správci s tím související povinnosti, neměl by být zakladatel svěřenského fondu oprávněn udělovat pokyny svěřenskému správci. Pokud by měl zájem podílet se na správě svěřenského fondu, jak tomu v případě svěřenských fondů v obchodních vztazích zřejmě bude, měl by se stát spolusprávce takového svěřenského fondu se všemi s tím souvisejícími důsledky.

Vzhledem k možnosti upravit práva a povinnosti zakladatele odlišně ve statutu lze očekávat, že oprávnění zakladatele zasahovat do správy svěřenského fondu může být těmito založeno. Zejména by takto mohlo být založeno oprávnění zakladatele schválit určitá jednání.⁹⁰ Josková uvádí, že takový závěr by mohl být odůvodněn skutečností, že v případě, kdy by zakladatel byl současně svěřenským správcem, by měl také možnost uplatňovat vliv na rozhodování o majetku ve svěřenském fondu. Dle Joskové by taková omezení jednatelského oprávnění správce měla být vykládána jakožto vnitřní omezení a jejich porušení svěřenským správcem by nemělo mít vliv na platnost v rozporu s nimi učiněnými právními jednáními.⁹¹

Pihera dále dovozuje, že v případě, kdy si zakladatel ponechá určitou kontrolu nad správou svěřenského fondu, ocitne se automaticky v pozici správce cizího majetku a bude tedy vázán tomu odpovídajícími povinnostmi, zejm. povinností péče řádného hospodáře

⁸⁹ Tamtéž, s. 124 a 125.

⁹⁰ Pihera dále dovozuje možnost zakladatele vyhradit si právo rozhodovat o investicích, jiném způsobu správy svěřenského fondu, o výplatě plnění ve prospěch beneficentů, takové kroky schvalovat, právo jmenovat nebo odvolat protektora svěřenského fondu, rozhodovat o auditorovi, a o dalších záležitostech. Podrobněji viz PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jirí, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

⁹¹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 125.

dle § 1411 ObčZ a s ní souvisejícími povinnostmi, např. povinností k náhradě škody způsobené obmyšleným.⁹²

Právě především v případě svěřenských fondů využívaných v obchodních vztazích je možné očekávat, že si zakladatel svěřenského fondu, který bude zpravidla také obmyšleným svěřenského fondu, bude chtít nejčastěji sám ponechat určitý vliv na správě svěřenského fondu, pokud sám nebude jedním ze svěřenských správců.

Ochranu obmyšleným i proti případným pokynům zakladatele do správy svěřenského fondu potom poskytuje zákon v ustanovení § 1466 odst. 1 ObčZ. Dle tohoto ustanovení se mohou obmyšlení a věřitelé dovolat neplatnosti právního jednání, kterým správce poškozují svěřenský fond nebo právo obmyšleného.⁹³

Dle § 1468 ObčZ potom osoba, která zvýší majetek po vzniku svěřenského fondu, se nestává jeho zakladatelem.

2.4.2. Svěřenský správce

Svěřenský správce je pro fungování svěřenského fondu klíčovou postavou. Svěřenský fond totiž nemůže existovat bez majetku ani svěřenského správce,⁹⁴ a proto „Svěřenský správce je jedinou osobou, která je oprávněna jednat na účet svěřenského fondu a hospodařit s vyčleněným majetkem.“⁹⁵ Svěřenský správce spravuje majetek vyčleněný do svěřenského fondu ve prospěch obmyšleného a za stanoveným účelem.⁹⁶

První svěřenský správce je zpravidla určen zakladatelem ve smlouvě nebo pořízení pro případ smrti, kterými se vytváří svěřenský fond, nebo v jeho statutu. Statut může také určit jiný postup či způsob jmenování svěřenského správce.⁹⁷ Tuto pravomoc lze tak např. převést na obmyšleného nebo zakotvit, že nový svěřenský správce bude jmenován stávajícím svěřenským správcem nebo třetí osobou.⁹⁸

⁹² PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

⁹³ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 123–125.

⁹⁴ KOCÍ, Miloš, § 1448. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

⁹⁵ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 110.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 443–450.

⁹⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 117 a 118.

V případě, že svěřenský správce nebude takovým způsobem jmenován nebo žádný z jmenovaných svěřenských správců nepřijme svou funkci, jmenuje svěřenského správce na návrh osoby, která na tom má právní zájem⁹⁹ soud (§ 1455 odst. 2 ObčZ). I v případě jmenování svěřenského správce soudem je nutný jeho souhlas.¹⁰⁰

Vznik funkce prvního svěřenského správce je podmíněn zápisem do evidence svěřenských fondů. Zápis prvního svěřenského správce má totiž konstitutivní charakter. V ostatních případech, tj. jmenování dalších svěřenských správců nebo odvolání svěřenského správce, dojde k jejich jmenování či odvolání již okamžikem doručení jmenování nebo odvolání, není-li stanoveno jinak.¹⁰¹

Jmenování a odvolání svěřenského správce zavazuje třetí osoby stejně jako jmenování a odvolání jednatele. Vzhledem k zápisu svěřenského správce do veřejného seznamu bude na tento zápis obdobně dopadat ustanovení § 8 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů (dále jen „ZVeřRej“). Tedy bude-li svěřenský správce odvolán, ale ještě nebude proveden zápis této skutečnosti v evidenci svěřenských fondů, nemůže být namítáno proti někomu, kdo jednal v důvěře v tento zápis, že takový zápis neodpovídá skutečnosti.¹⁰²

Ustanovení § 1453 odst. 1 ObčZ stanoví, že svěřenským správcem může být pouze svéprávný člověk. Dle druhého odstavce mohou právnické osoby vykonávat funkci svěřenského správce pouze v případě, kdy tak výslovně stanoví zákon. Takovou výslovnou úpravu obsahuje pouze zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZISIF“). ZISIF¹⁰³ umožňuje vykonávat funkci svěřenského správce také investičním společností.¹⁰⁴ Investiční společností je dle § 7 ZISIF právnická osoba se sídlem v České republice, která je na základě povolení uděleného Českou národní bankou oprávněna obhospodařovat investiční fond nebo zahraniční investiční fond, popřípadě provádět administraci investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu nebo vykonávat činnosti uvedené v § 11 odst. 1 písm. c)

⁹⁹ Takovou osobou bude typicky obmyšlený, zakladatel nebo osoby, které vykonávají kontrolu svěřenského fondu.

¹⁰⁰ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 117 a 118.

¹⁰¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 29.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Ustanovení § 11 odst. 6 ZISIF.

¹⁰⁴ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1557 a 1558.

až f) ZISIF. Pouze taková právnická osoba může být správcem svěřenského fondu. Investiční společnost se může stát svěřenským správcem jak „běžného svěřenského fondu“, tak také svěřenského fondu, který je investičním fondem.¹⁰⁵

S výjimkou investičních společností dle platné právní úpravy nemohou právnické osoby vykonávat funkci svěřenského správce.¹⁰⁶

S výjimkou existence nezávislého svěřenského správce¹⁰⁷ není počet svěřenských správců zákonem nijak limitován. Všichni svěřenští správci potom mohou vykonávat správu svěřenského fondu jako celek, mohou si také jednotlivé činnosti mezi sebe rozdělit a odpovídat tak za určitou oblast správy svěřenského fondu.¹⁰⁸ To bude výhodné zejména v případě, kdy rozsah činností vykonávaných při správě svěřenského fondu bude natolik rozsáhlý, že bude účelné, aby si jednotliví svěřenští správci tyto činnosti rozdělili. Taková situace může zejména v případě svěřenských fondů v obchodních vztazích nastat. V závislosti na těchto činnostech bude také zpravidla zakladatel vybírat osoby, které budou pro výkon jednotlivých činností poskytovat dostatečnou záruku odbornosti.

Při výběru osoby svěřenského správce tak bude zásadní, zda se jedná o svěřenský fond spravující rodinný majetek nebo svěřenský fond spravující rozsáhlé investiční portfolio. Tato skutečnost se odrazí jak ve výběru osoby svěřenského správce, ale také v jejich počtu, kdy v případě rozsáhlého portfolia bude zřejmě nemožné, aby funkci svěřenského správce vykonávala jediná osoba.

Pro případ mnohosti svěřenských správců se obdobně jako v případě obchodních korporací do evidence svěřenských fondů zapisuje také počet svěřenských správců a způsob jejich jednání. Účel toho zápisu je obdobný, tedy zajistit ochranu třetích osob a spravovaného majetku. Nebude-li dodržen předepsaný způsob jednání, nebude takové jednání pro svěřenský fond závazné.¹⁰⁹

¹⁰⁵ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 116.

¹⁰⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1557 a 1558.

¹⁰⁷ Ustanovení § 1454 ObčZ.

¹⁰⁸ BEDNARÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 138 a 139.

¹⁰⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 141.

Způsobilost osoby být svěřenským správcem je dle § 1438 ObčZ dále podmíněna absencí osvědčení o úpadku.¹¹⁰ Účelem je zabránit tomu, aby funkci svěřenského správce vykonávala osoba, která se není schopna řádně postarat ani o svůj majetek.¹¹¹

Dle ustanovení § 1438 ObčZ skončí činnost svěřenského správce odstoupením, odvoláním, omezením svéprávnosti¹¹² nebo osvědčením úpadku svěřenského správce. Činnost svěřenského správce zaniká také smrtí svěřenského správce nebo jeho zánikem v případě právnické osoby. Další důvody zániku funkce svěřenského správce mohou být upraveny statutem, např. omezení doby trvání funkce svěřenského správce.¹¹³

Svěřenský správce nesmí z funkce odstoupit v nevhodnou dobu, ani jinak odstoupením porušit své povinnosti k řádné správě.¹¹⁴ Současně je povinen svěřenský správce učinit vše, co je vzhledem ke skončení správy nutné a nezbytné k zamezení ztráty.¹¹⁵

Svěřenský správce je povinen při skončení správy předložit beneficiantovi a správci, který nastupuje na jeho místo, vyúčtování a předat nastoupivšímu správci spravovaný majetek a vše co v průběhu správy získal.¹¹⁶

2.4.2.1. Povinnosti svěřenského správce

Mezi tzv. fiduciární povinnosti¹¹⁷ správce svěřenského fondu náleží povinnost

¹¹⁰ V souladu s § 136 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“) je za osvědčení o úpadku považováno rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.

¹¹¹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 116 a 117.

¹¹² Dle ustanovení § 56 ObčZ může omezit svéprávnost člověka jen soud.

¹¹³ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 119–121.

¹¹⁴ Ustanovení § 1440 odst. 2 ObčZ.

¹¹⁵ Ustanovení § 1443 ObčZ.

¹¹⁶ BEDNARÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 121 a 122.

¹¹⁷ České právo termín fiduciární povinnost (ani fiduciární vztahy) neuzívá. Přesto bývá užíván v literatuře, a to zejména v souvislosti se správou cizího majetku. Na jeho konkrétním vymezení a rozsahu však nepanuje shoda. J. Vítek definuje fiduciární povinnost jako „*povinnost jednat ku prospěchu jiného a podřizovat vlastní zájmy zájmu jiného*“. Současně „*žádá ze stran nesmí na druhou stranu vyvíjet nátlak nebo vliv, nesmí z důvěry získat jednostrannou výhodu a nesmí se svěřenou věcí nakládat ve svůj prospěch a ke škodě druhé strany*.“ Vítek dle uvedeného rozumí fiduciární povinnosti jak povinnost loajality, tak povinnost péče. Podrobněji viz VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 374 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-862-6, s. 188–190. Naopak S. Mancelová označuje za fiduciární povinnosti povinnost loajality, vedle níž existují tzv. nefiduciární povinnosti, kterými je např. také povinnost péče. Podrobněji viz MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 132 stran. Právní

řádné péče (duty of care), povinnost loajality (duty of loyalty) a povinnost poslušnosti¹¹⁸ (duty of obedience). Havel vychází z toho, že občanský zákoník stojí na dualitě základních fiduciárních povinností, tj. na povinnosti řádné péče a povinnosti loajality s tím, že dle některých autorů¹¹⁹ mohou tyto být podmíněny zdrojovou povinností poslušnosti.¹²⁰

V právní teorii obecně přitom panuje shoda na tom, že i přesto, že se ustanovení § 159 ObčZ nachází v dílu 3 Právnické osoby, neznamená to, že by měla být povinnost péče řádného hospodáře stanovená v § 1411 ObčZ svěřenskému správci vykládána odlišně od tohoto ustanovení. Naopak především s ohledem na jednotu právního řádu a obdobné postavení členů volených orgánů a svěřenského správce je třeba vycházet z toho, že ustanovení § 1411 ObčZ má být vykládáno v souladu s ustanovením § 159 ObčZ a s ním související literaturou a judikaturou.¹²¹

I přesto, že povinnosti řádné péče a loajality stojí „vedle sebe“,¹²² ze znění ustanovení § 159 a § 1411 ObčZ upravujících péči řádného hospodáře vztahující se na osobu svěřenského správce vyplývá, že povinnost loajality¹²³ je určitou podkategorií péče

instituty. ISBN 978-80-7400-584-8, s. 19. Autorka této práce vychází při označení fiduciárních povinností z konceptu J. Vítka.

¹¹⁸ Povinností poslušnosti je třeba rozumět povinnost svěřenských správců řídit se vůlí zakladatele svěřenského fondu. Ta bude vyjádřena zpravidla v zakladatelském právním jednání a statutu. Srov. HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹¹⁹ Tak činí např. Atkinson, když uvádí, že třetí povinnost, poslušnost, je základem, na němž nakonec spočívají povinnosti péče a loajality. (V originále: „a third duty, obedience, is more basic, the foundation on which the duties of care and loyalty ultimately rest“). Současně uvádí, že právě v případě trustů jsou fiduciární povinnosti trojstranné. Podrobněji viz ATKINSON, Rob. Rediscovering the duty of obedience: toward a trinitarian theory of fiduciary duty. *Comparative Corporate Governance of Non-Profit Organizations* [online]. Cambridge University Press, 2010, pp. 564–618 [cit. 2022-10-18]. ISBN 0521761840. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511712128.017, pp. 566 a 591.

¹²⁰ HAVEL, Bohumil. Povinnost poslušnosti jako složka fiduciární obligace (Závaznost pokynů v koncernu?). In: HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel, eds. *Corporate governance: kolektivní monografie*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 279 s. ISBN 978-80-7478-654-9, s. 117.

¹²¹ Takový názor zastává např. Josková, viz JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 1518 a 1519.

¹²² JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*, č. 11–12/2019 [cit. 2022-10-13], C. H. Beck [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7geyv6mjsl5zv6mryge>.

¹²³ Povinností loajality je nutné rozumět povinnost svěřenského správce jednat za každé situace ve prospěch obmyšlených a upřednostňovat jejich zájem před zájmem vlastním. Podrobněji viz JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 35 a 36. Langbein dále uvádí, že „Povinnost loajality, ačkoli hrozí drakoničnou preventivní odpovědností za její porušení, je také dostatečně snadné dodržovat v běžných případech. Říká správci: ‚Jako obyčejně tvých podnikatelských impulsů ti zůstává celý vesmír investičních možností; požaduje se od tebe pouze to, aby ses držel dál od svěřenského majetku, když budeš usilovat o své vlastní bohatství.“ Srov. LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797196, p. 657.

řádného hospodáře a je vnímána jako její nezbytná součást.¹²⁴

Je proto základní povinností každého svěřenského správce, aby při výkonu správy svěřenského fondu postupoval s péčí řádného hospodáře, tj. s potřebnými znalostmi a pečlivostí a loajalitou k zájmům obmyšlených.¹²⁵ Na svěřenského správce, který jedná s péčí řádného hospodáře, je tedy nezbytné hledět jako na loajálního.¹²⁶

Péčí řádného hospodáře je nezbytné vykládat jako ustanovení, které slouží nejen na ochranu jednotlivých obmyšlených, ale také třetích osob, zejména věřitelů svěřenského fondu. Z toho důvodu také není možné povinnost péče řádného hospodáře vyloučit. Povinnost péče však může být v zákonem přípustném rozsahu modifikována a nic také nebrání tomu, aby zakladatel ve statutu svěřenského fondu upravil způsob, jakým má svěřenský správce plnit své povinnosti.¹²⁷ To bude vhodné např. v případě svěřenského fondu v obchodních vztazích, kdy bude zakladatel zejména moci svěřenskému správci např. zakázat prodej obchodního závodu nebo uložit, aby svěřenský správce prostředky do svěřenského fondu vložené investoval konkrétním způsobem.

Správce svěřenského fondu jedná na pomezí soudního intelektu dle § 4 ObčZ a odborné péče dle § 5 ObčZ, pokud tedy nebude sám dostatečně schopný posoudit jakoukoli otázku správy majetku svěřenského fondu, měl by si s ohledem na splnění povinnosti péče řádného hospodáře, obdobně jako člen statutárního orgánu obchodní korporace, zajistit pomoc příslušného odborníka.¹²⁸

Na rozdíl od členů volených orgánů obchodních korporací úprava ObčZ vztahující se na správu cizího majetku ani zvláštní úprava svěřenského fondu neupravuje pravidlo obdobné tzv. pravidlu podnikatelského úsudku (neboli business judgement rule) stanovenému v § 51 ZOK.¹²⁹ Otázkou však je, zda by se zejména v případě obchodního

¹²⁴ HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fondací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹²⁵ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 122.

¹²⁶ HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fondací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹²⁷ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 45.

¹²⁸ HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fondací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹²⁹ § 51 ZOK ve vztahu k pravidlu podnikatelského úsudku stanoví, že pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně

svěřenského fondu nemělo toto pravidlo i přes neexistenci jeho výslovného zakotvení, s ohledem na rozsah činnosti takového svěřenského správce, aplikovat.¹³⁰

Na svěřenského správce se budou vztahovat také další povinnosti související se správou cizího majetku (§ 1412 ObčZ a násl.). ObčZ tak upravuje povinnost svěřenského správce postupovat vůči všem obmyšleným nestranně a současně, pokud je svěřenský správce sám jedním z obmyšlených, nesmí své zájmy zohledňovat více než zájmy ostatních beneficentů. Musí tak vykonávat svou působnost ve společném zájmu.¹³¹

Obdobně jako v případě členů volených orgánů obchodní korporace potom ObčZ upravuje ve vztahu ke svěřenskému správcí otázku střetu zájmů (§ 1413 ObčZ). Tak je svěřenský správce povinen oznámit obmyšlenému a osobě, která dohlíží na správu majetku nebo na zájem obmyšleného, bez zbytečného odkladu každý svůj zájem při podnikání nebo činnosti sledující majetkový prospěch, který by se mohl ocitnout v rozporu se zájmem obmyšleného, a každé své právo, které by mohl uplatnit vůči obmyšlenému nebo ohledně spravovaného majetku. Tato povinnost přitom tíží svěřenského správce nejen v okamžiku, kdy ke konfliktu zájmů dojde, ale také v případě, že konflikt zájmů hrozí.¹³²

Zvláštní úpravu konfliktu zájmů potom uvádí § 1415 ObčZ pro případ, že by svěřenský správce měl být stranou smlouvy, na základě níž by měl nabýt právo nebo spravovaný majetek nebo právo vůči beneficentovi, a dále možnost svěřenského správce užívat spravovaný majetek nebo informace při správě majetku získané k vlastnímu prospěchu. To je podmíněno souhlasem obmyšleného, popř. v případě užití spravovaného majetku nebo informací může být toto právo zakotveno ve stanovách, jiné smlouvě nebo tak může stanovit zákon. Svěřenský správce dále nesmí smísit vlastní majetek s majetkem svěřenského fondu.¹³³

a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou. Toto pravidlo zmírňuje povinnost péče řádného hospodáře členů volených orgánů poskytnutím tzv. bezpečného přístavu (safe harbour) pro člena, který jednal pečlivě a s potřebnými znalostmi, i pro případ, že následky jednání člena voleného orgánu byly pro obchodní korporaci negativní. Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. 1316 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-799-6, s. 163–177.

¹³⁰ Podrobněji viz HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 149–151.

¹³¹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1560–1562.

¹³² JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 36 a 37.

¹³³ Tamtéž, s. 39–41.

ObčZ dále omezuje možnost svěřenského správce uskutečnit bezúplatný převod svěřeného majetku. Takový převod je možný pouze, je-li to přímo v povaze správy, nebo pokud se jedná o majetek nepatrné hodnoty, jehož se svěřenský správce zbavuje v zájmu beneficianta či ve shodě s účelem úpravy.¹³⁴

V ustanovení § 1419 potom ObčZ výslovně stanoví, že správci nevzniká osobní povinnost ze závazku, který ujednal s jinou osobou na účet beneficianta. To však platí pouze pro případy, kdy svěřenský správce jednal jménem svěřenského fondu a tzv. *intra vires*, tedy v rámci své působnosti. Pokud však k překročení působnosti svěřenského správce dojde (jednání *ultra vires*), je svěřenský správce v souladu s ustanovením § 1420 ObčZ z takového jednání osobně zavázán. To neplatí, pokud spoléhala třetí osoba v dobré víře na řádný výkon správcovy působnosti, nebo pokud potvrdil beneficiant právní jednání správce (postačí, že tak učinil mlčky). V takovém případě jsou správce a beneficiant zavázáni společně a nerozdílně, po beneficiantovi však lze žádat plnění jen ze spravovaného majetku.¹³⁵

2.4.2.2. Správa svěřenského fondu

Svěřenský správce není vlastníkem majetku vloženého do svěřenského fondu,¹³⁶ ale je přímým vykonavatelem vlastnických práv k němu.¹³⁷ Svěřenský správce při výkonu vlastnických práv jedná na účet svěřenského fondu, a přitom vystupuje vlastním jménem. Svěřenský správce je tedy jediným účastníkem všech právních jednání týkajících se majetku ve svěřenském fondu. Z tohoto důvodu se do veřejných seznamů¹³⁸ jako vlastník věcí vložených do svěřenského fondu zapisuje svěřenský správce s poznámkou, že se jedná o svěřenského správce.¹³⁹

¹³⁴ Ustanovení § 1416 ObčZ.

¹³⁵ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 363.

¹³⁶ Oproti tomu ustanovení § 1265 CCQ uvádí, že majetek je ve vlastnictví správce trustu.

¹³⁷ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

¹³⁸ Veřejným seznamem potom budou katastr nemovitostí, veřejný rejstřík, ale také např. patentový rejstřík či rejstřík průmyslových vzorů. Evidenční charakter má také rejstřík motorových vozidel, i do něho se zapíše svěřenský správce jako jeho vlastník. Obdobně také v případě rejstříků či evidence plavidel, letadel apod. Srov. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 450–452.

¹³⁹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1558 a 1559.

Svěřenskému správci náleží plná správa vyčleněného majetku.¹⁴⁰ Svěřenský správce je tudíž oprávněn s majetek ve svěřenském fondu investorsky nakládat. Při správě svěřenského fondu tak bude svěřenský správce postupovat za účelem rozmnožení majetku ve svěřenském fondu a uplatnění zájmu obmyšleného a pro to bude činit cokoli, co je nutné a užitečné, vždy v mezích péče řádného hospodáře.¹⁴¹

Statut svěřenského fondu může upravit rozsah správy odlišně.¹⁴² Může tedy také určit, že svěřenský správce má vykonávat pouze prostou správu majetku vloženého do svěřenského fondu, a tedy pouze usilovat o jeho zachování či upravit limity správy odlišně.¹⁴³

Obecně však bude činnost svěřenského správce, kterému bude náležet plná správa, spočívat v sestavení vhodného investičního portfolia, které bude nejen způsobilé zachovat hodnotu majetku ve svěřenském fondu, ale které mu umožní majetek ve svěřenském fondu uplatňovat (rozmnožovat) ve prospěch beneficentů. Správce svěřenského fondu tedy nebude postupovat pouze protiinflačně, ale bude současně podstupovat rizika, která půjdou nad rámce protiinflačních opatření.¹⁴⁴

Jak uvádí Langbein, moderní bohatství má podobu finančních aktiv, například akcií, dluhopisů, podílů v podílových fondech, pojistných a anuitních smluv, penzijních připojištění a bankovních vkladů. Toto portfolio vyžaduje aktivní a specializovanou správu na rozdíl od svěřenského fondu, který pouze držel pozemky předků.¹⁴⁵

Se změnou povahy svěřenského majetku z nemovitostí na finanční majetek souvisí i změna identity svěřenských správců. Pro správu moderních svěřenských fondů je tedy vyžadována větší odbornost jejich svěřenských správců.¹⁴⁶ V případě rodinných

¹⁴⁰ Ustanovení § 1409 a 1410 ObčZ.

¹⁴¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 450–452.

¹⁴² S ohledem na moderní investiční prostředí je však vhodné ponechat svěřenskému správci rozsáhlou diskreční pravomoc a umožnit mu reagovat na měnící se tržní síly a dát tak, zejména svěřenskému správci v obchodních vztazích, prostor pro manažerské uvážení. Blíže viz LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797196, p. 641.

¹⁴³ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1560–1562.

¹⁴⁴ HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹⁴⁵ LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797196, p. 638.

¹⁴⁶ Tamtéž.

svěřenských fondů je možné zpravidla vzhledem k méně rozsáhlému majetku nebo menší náročnosti jeho správy očekávat, že bude postačující, když funkci svěřenského správce bude vykonávat „amatér“. Naopak v případě většiny svěřenských fondů využívaných v obchodních vztazích bude toto nepostačující. Řádná správa takového svěřenského fondu bude totiž vyžadovat větší rozsah znalostí a určitou odbornost. To bude žádoucí i přesto, že není vyloučeno, aby si svěřenský správce na jednotlivé dílčí činnosti najal odborníka.

Profesionalizaci výkonu správy svěřenského fondu by také měla odpovídat odměna svěřenského správce. Obecná úprava správy cizího majetku¹⁴⁷ obsahuje pouze ustanovení¹⁴⁸ upravující právo správce na obvyklou odměnu podle povahy jeho služeb. To však nevylučuje možnost ve statutu či smlouvě upravit výkon funkce svěřenského správce jako bezúplatný, příp. ujednat jinou výši odměny.¹⁴⁹ Vzhledem k rozsahu povinností a odpovědnosti svěřenského správce svěřenského fondu využívaného v obchodních vztazích a souvisejícím rizikům spíše nelze bezúplatnost výkonu funkce očekávat.

S přihlédnutím k tomu, že správce cizího majetku je povinen jednat v souladu s péčí řádného hospodáře a současně dbát o rozmnožení majetku ve svěřenském fondu ve prospěch obmyšlených, se dá očekávat, že investiční portfolio svěřenského fondu by mělo směřovat k nižšímu investičnímu riziku, než jaké je běžné u obchodních korporací, kdy účelem obchodních korporací¹⁵⁰ je především dosahování zisku.¹⁵¹

Při investování musí současně svěřenský správce zvažovat návratnost jím učiněných investic zejména s ohledem na druh, četnost a výši plnění, které je poskytováno obmyšleným.

Svěřenský správce tedy musí najít vhodné nástroje, které zajistí zhodnocení majetku ve svěřenském fondu, a to tak, aby tyto vyhovovaly nejen zákonným požadavkům správy, ale též vůli zakladatele svěřenského fondu. Je totiž nutné si uvědomit, že ačkoli by kombinace povinnosti péče řádného hospodáře a plné správy majetku ve svěřenském fondu

¹⁴⁷ Vzhledem k subsidiaritě právní úpravy správy cizího majetku se tato právní úprava použije také na svěřenského správce.

¹⁴⁸ Ustanovení § 1402 ObčZ.

¹⁴⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 123.

¹⁵⁰ Dle ustanovení § 59 odst. 1 ZOK se ustanovení o správě cizího majetku neuplatní na členy volených orgánů obchodních korporací, na členy volených orgánů se tedy nebudou vztahovat některá omezení vztahující se specificky na osobu správce cizího majetku. Tomu také odpovídá skutečnost, že se na svěřenského správce na rozdíl od statutárního orgánu obchodní korporace nevztahuje business judgement rule.

¹⁵¹ HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

mohla vést k závěru, že svěřenský správce je povinen zejména maximalizovat zisky svěřenského fondu, je situace poněkud složitější. Vedle povinnosti péče řádného hospodáře, jak bylo již uvedeno výše v této diplomové práci, totiž stojí povinnost poslušnosti, která je zásadní pro limitaci povinnosti péče. Zakladatel zejména může ve statutu svěřenského fondu nastavit rámec investiční strategie svěřenského fondu, kterou potom bude svěřenský správce vázán.¹⁵²

Zvolená investiční strategie tak současně musí naplnit hned několik kritérií. Musí být v souladu s vůlí zakladatele, odpovídat limitům péče řádného hospodáře, naplňovat účel svěřenského fondu a umožnit nadále poskytování plnění obmyšleným.

Obecně se dá očekávat, že větší flexibilita správy svěřenského fondu bude poskytnuta svěřenskému správci svěřenského fondu využívaného v obchodních vztazích, kdy bude od správy takového svěřenského fondu tím spíše očekáváno, že majetek ve svěřenském fondu odpovídajícím způsobem zhodnotí, a to i s případným vyšším rizikem.¹⁵³ Naopak v případě rodinných svěřenských fondů lze předpokládat, že očekávaný výkon správy bude spíše konzervativnějšího charakteru s upřednostněním menších rizik spojených s investováním, a tedy také s očekáváním menšího výnosu.

2.4.3. Obmyšlený

Posledním významným subjektem svěřenského fondu je obmyšlený (někdy též označován jako beneficent). Důvodová zpráva k ObčZ uvádí, že „*Obmyšlený svěřenského fondu je ten, komu má být ze svěřenského fondu plněno.*“¹⁵⁴

Obmyšlený však nemá po dobu existence svěřenského fondu k majetku vloženému do svěřenského fondu žádné věcné právo. Postavení obmyšleného ve vztahu ke

¹⁵² Investiční strategie by případně mohla být ze strany soudu změněna za podmínek stanovených v § 1469 ObčZ. Soud tak může učinit, bude-li to ve shodě s původním úmyslem zakladatele a bude-li možné účelu svěřenského fondu dosáhnout nebo lépe prospět změnou statutu svěřenského fondu. Investiční strategie totiž vždy bude pouze prostředkem k dosažení účelu svěřenského fondu, nikoli samotným účelem. Typicky tak půjde o případy, kdy se zakladatelem vybraná investiční strategie dostane do kolize s péčí řádného hospodáře svěřenského správce (tj. půjde o kolizi povinnosti poslušnosti s povinností péče). Podrobněji viz HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.

¹⁵³ Jak uvádí Schwarcz, podstupování rizika je pro obchodní transakce nezbytné a nemělo by být omežováno bez pádných důvodů. Srov. SCHWARCZ, Steven L. Rethinking a Corporation's Obligations to Creditors. *Cardozo law review* [online]. *Cardozo School of Law*, 1996, 17(3), p. 647 [cit. 2022-10-09]. ISSN 0270-5192. Dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/faculty_scholarship/991/, s. 656.

¹⁵⁴ Důvodová zpráva k ObčZ, s. 354.

svěřenskému fondu spočívá pouze v oprávnění obmyšleného požadovat plnění, které je mu stanoveno ve statutu.¹⁵⁵

Osobou obmyšleného může být jakákoli osoba, tedy jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Obmyšleným může být také osoba doposud neexistující, např. doposud nezaložená právnická osoba. Zákon nijak neomezuje dobu, v níž musí taková osoba vzniknout. V případě, že by taková právnická osoba nevznikla a statut neurčil jiný způsob jmenování obmyšleného, může soud svěřenský fond dle ustanovení § 1469 zrušit z důvodu nemožnosti dosažení jeho účelu.¹⁵⁶

Stejně jako ostatních subjektů svěřenského fondu i obmyšlených může být více. Plnění, na která mají ze strany svěřenského fondu právo, mohou být různého charakteru a mohou vznikat v odlišnou chvíli nebo vznikat postupně, mohou být také různě podmíněna.¹⁵⁷

Pokud není obmyšlený přímo určen statutem svěřenského fondu, je k jeho jmenování a určení plnění oprávněn zakladatel, pokud statut nestanoví jinak. Není-li obmyšlený jmenován zakladatelem, zákon přiznává právo jmenovat obmyšleného svěřenskému správci. V případě svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem může svěřenský správce vykonat toto právo pouze v případě, že statut určí okruh osob, ze kterého lze obmyšlené jmenovat. Jmenování obmyšleného musí vždy proběhnout v souladu s účelem svěřenského fondu a jeho statutem. Statut může osobě oprávněné jmenovat obmyšleného¹⁵⁸ stanovit zvláštní kritéria. Tato osoba nemůže jmenovat obmyšleného pro vlastní zisk, jinak není ve výběru osoby oprávněného nijak dále limitována. Pokud je ke jmenování obmyšleného oprávněn svěřenský správce musí i při tomto jmenování postupovat s péčí řádného hospodáře.¹⁵⁹

Plnění určené obmyšlenému může mít charakter práva na plody a užitky ze svěřenského fondu po dobu trvání svěřenského fondu nebo práva na majetek svěřenského fondu nebo podílu na tomto majetku při zániku svěřenského fondu. Zákon ale nijak

¹⁵⁵ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 111, 125 a 126.

¹⁵⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1562–1567.

¹⁵⁷ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 111, 125 a 126.

¹⁵⁸ Tou může být jak zakladatel, tak svěřenský správce, ale také třetí osoba.

¹⁵⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 125–127.

nelimituje možnost přiznat obmyšlenému také jiné právo k majetku ve svěřenském fondu, např. právo užívací nebo umožnit jakoukoli jejich kombinaci.¹⁶⁰

Obmyšlený může s právem, kterému odpovídá pohledávka obmyšleného za svěřenským fondem, nakládat, zejména jej převést na jinou osobu, ale také jej poskytnout jako jistotu. Svého práva se může obmyšlený také vzdát.¹⁶¹

V případě svěřenského fondu založeného za soukromým účelem je jmenování obmyšleného účinné okamžikem jeho zápisu do evidence svěřenských fondů.¹⁶²

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 137–138.

¹⁶¹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1562–1567.

¹⁶² JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 125–127.

3. Porovnání svěřenského fondu a právnických osob

Pihera a Havel uvádějí, že „*svěřenský fond je z hlediska své funkce jistě nástrojem, který právnickým osobám funkčně konkuruje*“.¹⁶³ Schwarcz¹⁶⁴ dovozuje, že formy svěřenského fondu a obchodní korporace nejsou vždy zaměnitelné, ale tato zaměnitelnost je vázána na základní obchodní účel transakce. Strany se však často obracejí na právo obchodních společností, aby se vyhnuly nejasnostem, to totiž jednoduše poskytuje rozvinutější právní rámec než právo svěřenské.¹⁶⁵

Schwarcz uvádí, že obchodní trusty a korporace lze považovat za zrcadlové subjekty, které reagují na různé potřeby investorů.¹⁶⁶ Josková k podobnosti právnických osob a svěřenských fondů uvádí, že v případě svěřenského fondu se jedná „*o zvláštní případ správy cizího majetku, který vykazuje určité strukturální znaky, a připomíná proto právnickou osobu, právní subjektivitu však nemá*“.¹⁶⁷ Právní úprava svěřenského fondu tak vykazuje znaky jeho přiblížení právnickým osobám, podobnost je možné hledat zejména v povinnosti zakladatele vyhotovit statut a jeho formě, nutnosti označení respektujícího pravidla dopadající na název právnické osoby, ale také zápisu do evidence svěřenských fondů.¹⁶⁸

Důvodová zpráva k podobnosti svěřenského fondu doplňuje, že „*Svou povahou se svěřenské fondy blíží nadacím, liší se od nich však zejména nedostatkem právní osobnosti, dočasným trváním, větší variabilitou účelu a zásadní absencí veřejnoprávního dohledu nad nimi*“.¹⁶⁹

K porovnání podnikatelských entit lze užít tři základní kritéria. Jedná se o a) právní existenci, b) správu a řízení a c) vliv subjektu na své okolí a naopak (dále jen „*exogenní účinky*“).¹⁷⁰

¹⁶³ HAVEL, Bohumil a PIHERA, Vlastimil. Trust, fiducie, treuhand v Evropě a svěřenství v České republice, Národní zpráva za Českou republiku. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, eds. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. 1. vyd. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 235 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 10. ISBN 978-80-87488-14-0, s. 60.

¹⁶⁴ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 581.

¹⁶⁵ Tamtéž, p. 582.

¹⁶⁶ Tamtéž, p. 561.

¹⁶⁷ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 109.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Důvodová zpráva k ObčZ, s. 353.

¹⁷⁰ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3),

3.1. Právní existence

Ne všechny trust-like¹⁷¹ instituty jsou uznávány jako samostatné právní subjekty, naproti tomu korporace jsou téměř vždy považovány za právnické osoby se samostatnou existencí.¹⁷²

Otázka neexistence právní subjektivity svěřenského fondu byla některými autory zpochybňována,¹⁷³ a to zejména v reakci na novelu ObčZ provedenou zákonem č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony,¹⁷⁴ která zavedla do právní úpravy svěřenského fondu zápis do evidence svěřenských fondů, čímž dle některých autorů přiblížila dále právní úpravu právnickým osobám, a také z důvodu, že ObčZ nepřipouští bezsubjektivní vlastnictví.¹⁷⁵ Závěr odůvodňující neexistenci právní subjektivity svěřenského fondu a nemožnost jej ztotožňovat s právnickou osobou je naopak zastáván¹⁷⁶ s ohledem na formulaci ustanovení § 1448 ObčZ, kdy v prvním odstavci, pokud by svěřenský fond měl právní subjektivitu, by

pp. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, p. 327.

¹⁷¹ Tzv. trust-like instituty podle B. Havla a V. Pihery lze vymezit nejlépe pomocí definičních znaků trustu dle Haagské úmluvy o právu rozhodném pro trusty z roku 1985. Srov. HAVEL, Bohumil a PIHERA, Vlastimil. Trust, fiducie, treuhand v Evropě a svěřenství v České republice, Národní zpráva za Českou republiku. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, eds. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. 1. vyd. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 235 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 10. ISBN 978-80-87488-14-0, s. 56. Definiční trustu poskytuje článek 2 Haagské úmluvy o právu rozhodném pro trusty a jejich uznávání z 1. července 1985, který stanoví, že „pojem ‚trust‘ označuje právní vztahy vytvořené – inter vivos nebo pro případ smrti – osobou, zakladatelem, kdy je majetek svěřen pod kontrolu správce ve prospěch beneficianta nebo za určitým účelem“.

¹⁷² SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, p. 328.

¹⁷³ K závěru, že svěřenský fond je právnickou osobou a má tedy právní subjektivitu, dochází např. prof. Tichý, když uvádí, že „lze konstatovat, že svěřenský fond splňuje veškeré formální předpoklady (znaky) právnické osoby. Je totiž nepochybně organizovaným útvarem, jehož vznik, změna a zánik jsou kogentním způsobem zákonem stanoveny (§ 1448, § 1451, § 1468 a násl., resp. § 1471 a násl.), který je zřízen za určitým účelem (§ 1449), a musí mít vlastní označení a strukturu (viz § 1450 a 1452).“ Viz TICHÝ, Luboš. Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu). *Bulletin advokacie* [online]. Ze dne 4. 4. 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>.

¹⁷⁴ Tato novela ObčZ nabyla účinnosti dne 1. 1. 2018.

¹⁷⁵ TICHÝ, Luboš. Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu). *Bulletin advokacie* [online]. Ze dne 4. 4. 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>.

¹⁷⁶ Takový názor zastává V. Pihera a K. Ronovská v PIHERA, Vlastimil a RONOVSÁ, Kateřina. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. *Advokátní deník*. Ze dne 12. 9. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/> a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Svěřenské fondy – statut, institut věcného práva. *Advokátní deník*. Ze dne 9. 5. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/09/26519/>.

bylo protismyslné vyjádření, že zakladatel svěřuje majetek svěřenskému správci, nikoli svěřenskému fondu, v druhém odstavci vyjádření o odděleném a nezávislém vlastnictví a konečně v odstavci třetím výkon vlastnických práv svěřenským správcem k vyčleněnému majetku vlastním jménem. Ve prospěch tohoto závěru lze argumentovat také s ohledem na systematiku ObčZ a zařazení svěřenského fondu do části věnující se věcným právům, nikoliv právnickým osobám.¹⁷⁷ Osobně se domnívám, že ačkoli je koncepce svěřenského fondu v některých ohledech pro náš právní řád něčím nezvyklým, je třeba dospět k závěru, že svěřenský fond není de lege lata právní osobou ani nemá právní subjektivitu. Neexistenci právní subjektivity svěřenského fondu potvrdil také Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3033/2019.¹⁷⁸ V souladu s tímto závěrem Pihera stanoví, že svěřenský fond tak „*může být považován za bez-subjektivní ‚entitu‘, tedy za organizovanou právní strukturu.*“¹⁷⁹

3.2. Správa a řízení

Pro pochopení tohoto rozdílu je zásadní, že v obchodní korporaci jsou zbytkové nároky jejich společníků. Společníci obchodní korporace očekávají určitou míru návratnosti, která jim má kompenzovat prostředky, které dobrovolně vystavili riziku. Proto je obecně nezbytné, aby se společnosti zapojovaly do podnikatelských záměrů, které mohou zvýšit jejich ziskovost. Naproti tomu přednostním žadatelům¹⁸⁰ obchodní korporace (jejím věřitelům) bude vyplacena jistina a úrok, pouze pokud korporace zůstane solventní. Zapojení solventní korporace do obchodních aktivit za účelem zvýšení její ziskovosti však nepřináší věřitelům obchodní korporace žádný prospěch, zatímco její neúspěch může přinést riziko platební neschopnosti, a tedy ztráty jejich pohledávky. Základní cíle

¹⁷⁷ PIHERA, Vlastimil a RONOVSÁ, Kateřina. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. *Advokátní deník*. Ze dne 12. 9. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/>.

¹⁷⁸ Ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud uvedl, že „*Právní názor soudu prvního stupně i soudu odvolacího, že svěřenský fond je entitou bez právní subjektivity, která představuje autonomní majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování konkrétního účelu a spravovaný svěřenským správcem, plynoucí z výslovné právní úpravy § 1448 odst. 2 a 3 o. z., je správný.*“

¹⁷⁹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

¹⁸⁰ Termín zbytkové a přednostní pohledávky a žadatelé je užíván v ekonomickém smyslu, kdy nadřazení žadatelé mají právo na splacení svých pohledávek před splacením zbytkových pohledávek. Zbytkoví žadatelé však mají právo na veškerou zbývající hodnotu po úplném splacení přednostních pohledávek.

společníků (zbytkových žadatelů) a věřitelů obchodní korporace (přednostních žadatelů) si tedy konkurují.¹⁸¹

Svěřenské právo se na druhé straně vyvíjelo z bezúplatných svěřenských fondů. U bezúplatného svěřenského fondu (nejčastěji jím bude rodinný svěřenský fond) pravděpodobně nedojde k takové míře konfliktu mezi nadřízenými a zbytkovými žadateli, jaká byla pozorována u korporací, protože jejich očekávání v praxi bývají shodná, a to především zachovat hodnotu majetku svěřenského fondu.¹⁸²

Z praktického hlediska se také svěřenské fondy v obchodních vztazích spíše vyhýbají konfliktům mezi přednostními a zbytkovými žadateli.¹⁸³ Důvodem je skutečnost, že svěřenské právo v ustanovení § 1412 ObčZ ukládá svěřenskému správci povinnost nestrannosti, kdy svěřenský správce nemůže při správě svěřenského fondu upřednostnit žádné z obmyšlených. Povinnost nestrannosti svěřenského správce může být shledávána jako důvod pro preferování formy svěřenského fondu před obchodní korporací. Statutární orgán obchodní korporace by totiž měl svou primární fiduciární povinnost vůči zbytkovým žadatelům (jejím společníkům), nikoli vůči jejím věřitelům. Naopak svěřenský správce nemůže v rámci povinnosti nestrannosti upřednostňovat zbytkového žadatele před jeho investory (věřiteli).¹⁸⁴

V případě svěřenských fondů v obchodních vztazích zpravidla drží zbytkový podíl zakladatel. Z čistě teoretického hlediska je zájem zakladatele jako jeho zbytkového žadatele přesně opačný než zájem nadřízených žadatelů. Každé plnění, které jde na výplatu nadřízených žadatelů, totiž snižuje poměrně částku, která je k dispozici k vrácení zbytkovému žadateli.¹⁸⁵ Tento rozpor je však zřídka problematický. Zakladatel svěřenského fondu totiž na rozdíl od společníka obchodní korporace obvykle neočekává rizikově vážený výnos. Jeho obchodním cílem bude spíše udržet jakoukoli nadhodnotu v aktivech svěřenského fondu.¹⁸⁶

¹⁸¹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djCIL/vol13/iss3/13/>, pp. 328 and 330.

¹⁸² Tamtéž, p. 329.

¹⁸³ Tamtéž, p. 330.

¹⁸⁴ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 583.

¹⁸⁵ Tamtéž, pp. 577 and 578.

¹⁸⁶ Investoři svěřenského fondu investují pouze tehdy, pokud se domnívají, že dojde k ke splacení jejich jistiny a s tím souvisejícího úroku, proto si chtějí být jisti bezpečností své investice. V praxi to obvykle vyžaduje, aby objem aktiv vyčleněných do svěřenského fondu podstatně převyšoval minimální částku

Míra, do jaké musí být aktiva vystavena riziku, aby byla uspokojena očekávání zbyvajících žadatelů, proto poskytuje klíč k odlišení svěrenských fondů v obchodních vztazích od obchodních korporací. Lze shrnout, že forma svěrenského fondu bude zřejmě upřednostněna, pokud zbytkoví žadatelé obchodní korporace nebudou očekávat, že její vedení bude upřednostňovat jejich zájmy před přednostními žadateli.¹⁸⁷

3.3. Exogenní účinky

Toto poslední kritérium sleduje vliv entity na své okolí a naopak. V podnikání jsou asi nejčastějším exogenním účinkem náklady na daně. Daně se obecně ukládají z příjmů každého subjektu, který je podle daňového práva uznán jako samostatně existující.¹⁸⁸ Schwarcz sice uvádí, že samostatná právní neexistence svěrenských fondů může umožnit vyhnout se daním na úrovni subjektu, když u právnických osob je pravděpodobnější, že těmto daním budou podléhat.¹⁸⁹ Situace je v České republice však diametrálně odlišná.

I přesto, že svěrenský fond nemá právní osobnost, daňové předpisy mu přiznávají tzv. daňovou subjektivitu. Ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“) totiž stanoví, že poplatníkem daně z příjmů právnických osob je svěrenský fond. Dle ustanovení § 21f ZDP se potom pro účely daní z příjmů hledí na vyčlenění majetku do svěrenského fondu a zvýšení majetku svěrenského fondu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti jako na vklad do obchodní korporace.¹⁹⁰ Zisk z majetku svěrenského fondu tedy standardně podléhá dani z příjmů právnických osob, vyčlenění majetku do svěrenského fondu však zdanění nepodléhá.¹⁹¹

Co se týče plnění ze svěrenského fondu jeho zdanění je vždy závislé na druhu vypláceného plnění a osobě obmyšleného.¹⁹² Z pohledu daní je tak významné, zda se jedná

potřebnou k vyplacení investorů. Zakladatel si tento zbytkový podíl fakticky „koupí“ tím, že svěrenský fond nadměrně zajistí a spoléhá se na to, že díky větší znalosti vlastních aktiv převezme zbytkové investiční riziko. Srov. SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, p. 331.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž, p. 332.

¹⁸⁹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 581.

¹⁹⁰ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 424–427.

¹⁹² Tamtéž.

o plnění poskytované z majetkové podstaty svěřenského fondu¹⁹³ nebo plnění ze zisku¹⁹⁴ svěřenského fondu. Dle ustanovení § 21c odst. 1 ZDP potom platí, že se nejdříve plní ze zisku fondu a až poté z ostatního majetku. Pokud bude vypláceno plnění obmyšlenému, fyzické osobě, ze zisku svěřenského fondu, bude se jednat o příjem z kapitálového majetku dle § 8 odst. 1 písm. i) ZDP a bude zdaněn 15% srážkovou daní. Obdobně v případě svěřenského fondu právnické osoby bude příjem ze zisku svěřenského fondu podléhat 15% srážkové daní.¹⁹⁵ V souladu s § 36 odst. 2 písm. a) ZDP bude odpovědností svěřenského fondu tuto daň odvést.¹⁹⁶

Pro plnění z majetku svěřenského fondu potom platí, že fyzická osoba takový příjem zdaní dle ustanovení § 10 odst. 1 písm. m) ZDP jako ostatní příjem. Osvobozeno od daně z příjmů je potom plnění obmyšlenému z majetku svěřenského fondu, za nějž obmyšlený neposkytl protiplnění v případě svěřenského fondu zřízeného, nebo majetku, který byl zvýšen pořizem pro případ smrti (§ 4a písm. b) ZDP). V ostatních případech je plnění ze svěřenského fondu osvobozeno v případě bezúplatného příjmu fyzické osoby, pokud byl daný majetek vyčleněn do svěřenského fondu osobou příbuzného v linii přímé a v linii vedlejší, pokud jde o sourozence, strýce, tetu, synovce nebo neteř, manžela, manžela dítěte, dítě manžela, rodiče manžela nebo manžela rodičů, anebo osobou, se kterou beneficent žil nejméně po dobu jednoho roku před získáním daného bezúplatného příjmu ve společně hospodařící domácnosti, a z tohoto důvodu pečoval o domácnost nebo byl na tuto osobu odkázán výživou, nebo bezúplatného příjmu nabytého příležitostně, pokud jejich úhrn od téhož poplatníka ve zdaňovacím období nepřevyšuje částku 15 000 Kč (§ 10 odst. 3 písm. c) bodem 3 a 5 ZDP).

V případě obmyšleného právnické osoby bude příjem z majetku svěřenského fondu zdaněn v rámci obecného základu daně z příjmů právnických osob 19% sazbou daně. Výjimkou je plnění z majetkové podstaty svěřenského fondu zřízeného pro případ smrti nebo majetku, který byl zvýšen pořizem pro případ smrti, pokud půjde o bezúplatný příjem. V takovém případě může právnická osoba uplatnit v souladu s ustanovením § 19b odst. 2 písm. a) ZDP osvobození od daně z příjmů právnických osob.¹⁹⁷

¹⁹³ Tedy plnění z majetku, který byl vyčleněn do svěřenského fondu.

¹⁹⁴ Jedná se o majetek, který svěřenský fond vygeneroval svou činností.

¹⁹⁵ Ustanovení § 21 odst. 4 ve spojení s 20b odst. 1 ZDP.

¹⁹⁶ Ustanovení § 38d ZDP.

¹⁹⁷ Shodně JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 157 a 158.

Obdobně jako v případě obchodních korporací tudíž podléhá příjem ze svěřenského fondu, pokud není v konkrétním případě stanoveno jinak, dvojímu zdanění daní z příjmů.

Pro úplnost lze uvést, že pro účely daně z přidané hodnoty se dle § 4b odst. 2 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, na svěřenský fond hledí jako na právnickou osobu.

Shodně jako člen statutárního orgánu ani svěřenský správce, pokud jedná tzv. *intra vires*, nenese odpovědnost za závazky vzniklé při jeho činnosti. Odpovědnost za závazky vzniklé v souvislosti s činností svěřenského fondu dále nenesou ani zakladatel ani obmyšlený.¹⁹⁸ Tato „imunita“ je tedy stejná jako v případě společníků obchodních korporací a jeho statutárního orgánu. Tento exogenní faktor je tedy neutrální.¹⁹⁹

Jak uvádí Schwarcz při absenci daňových odlišností, jaká je mezi těmito formami v českém právním řádu, je hlavním kritériem, které by měli podnikatelé při volbě mezi korporátní a svěřenskou formou zohlednit, správa a řízení, zejména pak povinnost nestrannosti svěřenského správce.²⁰⁰

¹⁹⁸ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocita Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 369.

¹⁹⁹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 580.

²⁰⁰ Tamtéž, p. 583.

4. Výhody svěrenského fondu nejen v obchodních vztazích

Svěrenský fond je nástrojem, který je možné uplatnit za rozdílnými účely a v různých právních odvětvích.²⁰¹ Nástup obchodních korporací v devatenáctém století vytlačil svěrenský fond jako hlavní obchodní nástroj, nicméně svěrenské fondy nadále poskytují v obchodních vztazích určité výhody.²⁰²

Mezi výhody, které svěrenský fond do obchodních vztahů přináší, patří a) ochrana zájmů beneficentů před insolvenčí, b) ochranný režim svěrenského práva a c) flexibilita svěrenského fondu.²⁰³

4.1. Ochrana zájmů beneficentů před insolvenčí

Wood dovozuje, že vůbec není možné hovořit o trustu, pokud není majetek imunní vůči soukromým věřitelům²⁰⁴ zakladatele, svěrenského správce a obmyšleného.²⁰⁵ Ochrana svěrenského majetku před nároky osobních věřitelů, je tak zvláště důležitá.²⁰⁶

Ta souvisí s pojetím majetku ve svěrenském fondu jako autonomního vlastnictví. Jak bylo již uvedeno výše v této diplomové práci, oddělené a nezávislé vlastnictví vyjadřuje nejen to, že se jedná o vlastnictví oddělené od ostatního majetku zakladatele, který nebyl vyčleněn do svěrenského fondu, ale také od majetku svěrenského správce, který není jeho vlastníkem. Skutečnost, že se jedná o vlastnictví nezávislé, vyjadřuje, že toto vlastnictví se nevztahuje k žádné osobě.²⁰⁷

²⁰¹ URBANEC, David. *Svěrenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.

²⁰² WOOD, Philip R. What happened to the trust in financial law? *Capital markets law journal* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2017, vol. 12(3), pp. 322–339 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1750-7219. Dostupné z: doi:10.1093/cmlj/kmx029, p. 325.

²⁰³ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 179.

²⁰⁴ Jinde potom Wood uvádí, že pokud není svěrenský fond uznán v případě insolvence, potom tu svěrenský fond vůbec není, protože nic z toho nemá význam, dokud se někdo nestane insolventním. (volně přeloženo, v originále: „If you do not have a trust on bankruptcy, then you do not have the trust because nothing matters until somebody becomes bankrupt.“). Srov. WOOD, Philip R. Commercial trusts in an international context. *Trusts & trustem* [online]. OXFORD: Oxford Univ Press, 2013, vol. 19(3–4), pp. 267–274 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1363-1780. Dostupné z: doi:10.1093/tandt/ttt036, p. 270.

²⁰⁵ WOOD, Philip R. What happened to the trust in financial law? *Capital markets law journal* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2017, vol. 12(3), pp. 322–339 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1750-7219. Dostupné z: doi:10.1093/cmlj/kmx029, p. 324.

²⁰⁶ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 438.

²⁰⁷ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

Vzhledem k tomu, že majetek ve svěřenském fondu není majetkem svěřenského správce, zakladatele ani obmyšleného, nemůže být postihnut jejich osobními věřiteli.²⁰⁸ Z tohoto důvodu také má svěřenský správce povinnost držet majetek svěřenského fondu odděleně od svého majetku²⁰⁹ a nesmí jej smísit se svým majetkem.²¹⁰

Veškeré dluhy související s činností svěřenského správce (pokud jedná *intra vires*) nejsou jeho osobními dluhy, ale jedná se o dluhy, které jsou součástí odděleného jmění, dluhy, které vážnou na majetku ve svěřenském fondu a takové dluhy vytváří spolu s ostatním majetkem ve svěřenském fondu svěřenský fond jako autonomní jmění.²¹¹

S ohledem na výše uvedené může vzniknout obava z účelového vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele s cílem ochránit majetek před jeho osobními věřiteli. Kromě klasické odporovatelnosti právního jednání²¹² však na ochranu věřitelů poskytuje ObčZ v § 1467 zvláštní ochranu pro případ, že se činů sledujících úmyslné poškození práv zakladatelova věřitele nebo poškození svěřenského fondu účastní svěřenský správce, zakladatel nebo obmyšlený. V takovém případě totiž budou tyto osoby zavázány společně a nerozdílně.²¹³

Pro úplnost lze dodat, že majetek ve svěřenském fondu může vykazat znaky úpadku.²¹⁴ V takovém případě vzniká povinnost svěřenského správce podat insolvenční

²⁰⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 111.

²⁰⁹ V případě potenciálního zařazení majetku svěřenského fondu do majetkové podstaty svěřenského správce v insolvenčním řízení se bude možné bránit excindační žalobou podle § 225 a násl. InsZ.

²¹⁰ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 389–416.

²¹¹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

²¹² Tou se dá označit úprava relativní neúčinnosti právního jednání obsažená v ustanoveních § 589 a násl. ObčZ a dále speciální úprava odporovatelnosti zakotvená v § 235 a násl. Ins.

²¹³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 500–503.

²¹⁴ Tento názor není zastáván jednotně. Možnost insolvence svěřenského fondu dovozuje např. Pihera a Ronovská v PIHERA, Vlastimil a RONOVSKÁ, Kateřina. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. *Advokátní deník*. Ze dne 12. 9. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/>. Opačný názor zastává Tichý v TICHÝ, Luboš. Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu). *Bulletin advokacie [online]*. Ze dne 4. 4. 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>, s. 1518. Podpůrný argument pro závěr, že majetek svěřenského fondu může být v insolvenční, lze také nalézt v ustanovení § 65f ZVeřRej, který výslovně stanoví, že se do evidence svěřenských fondů запиše také den zahájení insolvenčního řízení a další údaje související s insolvenční svěřenského fondu.

návrh.²¹⁵ I přesto, že majetkovou podstatu v insolvenčním řízení bude tvořit pouze majetek svěřenského fondu, bude to svěřenský správce, kdo bude v takovém řízení vystupovat v pozici dlužníka. Z majetku svěřenského fondu se potom v souladu s výše uvedeným uspokojují pouze věřitelé dluhů tvořících jmění svěřenského fondu.²¹⁶ Obdobně lze vůči majetku ve svěřenském fondu vést exekuci.²¹⁷

4.2. Ochranný režim svěřenského práva

Standardy svěřenského práva chrání obmyšlené všeho druhu bez ohledu na to, zda se jedná o svěřenský fond rodinný nebo obchodní.²¹⁸ Klíčovým prvkem ochrany beneficentů je povinnost nestrannosti svěřenského správce zakotvená v ustanovení § 1412 ObčZ, jak je o ni pojednáno výše v této diplomové práci. Lze shrnout, že tato povinnost znemožňuje svěřenskému správci podstupovat rizika s cílem zajistit ziskovost svěřenského fondu pro zbytkové žadatele na případný úkor nadřízených žadatelů.²¹⁹ Povinností svěřenského správce je tak dbát o zájmy všech obmyšlených bez ohledu na jejich postavení v rámci struktury svěřenského fondu. Tato povinnost může být shledávána jednotlivými investory jako zásadní, neboť povinnost nestrannosti účinně, a hlavně automaticky chrání zájmy všech investorů.²²⁰

Ostatním ochranným prvkům svěřenského fondu, zejména povinností péče řádného hospodáře a dalšími souvisejícími povinnostmi svěřenského správce se zabývá kapitola 2.4.2.1 této diplomové práce.

Ochrannou funkci svěřenského fondu bude výhodné využít zejména v případě započetí určité rizikové transakce, kdy vyčleněním majetku do svěřenského fondu dojde k oddělení této majetkové masy od rizik souvisejících s případným neúspěchem této transakce. Majetek lze však také ochránit opačným způsobem, tedy vyčleněním

²¹⁵ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 500–503.

²¹⁶ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 166.

²¹⁹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, pp. 335–336.

²²⁰ Tamtéž.

obchodních aktiv do svěrenského fondu (obchodního závodu, podílů v obchodní korporaci, akcií atp.).²²¹

4.3. Flexibilita

Vzhledem k rozsáhlé dispozitivnosti právní úpravy svěrenského fondu vykazuje svěrenské právo vysokou flexibilitu. Právní úprava často upravuje pouze základní otázky fungování svěrenského fondu a ponechává široký prostor pro realizaci různých, nejen podnikatelských, záměrů.²²²

Hansmann a Mattei dokonce uvádí, že bychom si neměli klást otázku, co lze se svěrenským fondem dělat, co nelze snadno dělat s obchodní korporací, ale naopak co lze dělat s právem obchodních korporací, co nelze dělat s právem svěrenských fondů?²²³

Zakladatel může s ohledem na výše uvedené poměrně volně stanovit účel svěrenského fondu, modifikovat práva a povinnosti svěrenského správce, počet svěrenských správců, podmínky plnění obmyšleným, jejich počet a způsob jejich jmenování, popř. stanovit jejich kategorie, určit limity správy a upravit některé další otázky fungování svěrenského fondu.²²⁴ Je to právě flexibilita svěrenského fondu, která může vést v rámci obchodní transakce k upřednostnění formy svěrenského fondu před obchodní korporací, jejíž úprava je podrobnější a rigidnější.

Díky své flexibilitě umožňuje svěrenský fond různá práva obmyšleným svěrenského fondu. Je to právě možnost jednoduše strukturovat v rámci svěrenského fondu jednotlivé skupiny obmyšlených, co přispívá k využívání svěrenského fondu v obchodních vztazích.²²⁵

Výhodou oproti korporátní formě je také možnost vyhnout se některým omezením, které jsou pro obchodní korporace typické, např. povinnosti vytvoření vnitřní struktury stanovené pro jednotlivé obchodní korporace nebo pravidelným valným hromadám

²²¹ HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěrenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 88.

²²² URBANEC, David. *Svěrenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverenicky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.

²²³ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 438.

²²⁴ DOSTÁL, Ondřej. Svěrenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²²⁵ LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797196, p. 630.

společníků. Svěřenský fond naopak umožňuje využít snadnou tvorbu a zánik „svěřenských podílů“ bez nutnosti schválení příslušnými orgány a vyhnout se omezením souvisejícím s maximálním počtem akcií stanoveným ve statutu, jehož zvýšení vyžaduje změnu statutu.²²⁶

Svěřenský fond tak nabízí téměř neomezenou flexibilitu při navrhování jeho struktury a s tím spojené široké možnosti jeho využití.²²⁷ Mezi nejvýznamnějšími druhy svěřenských fondů lze jmenovat rodinné svěřenské fondy, investiční svěřenské fondy, obchodní svěřenské fondy a zajišťovací svěřenské fondy.²²⁸

Stále nejčastějším využitím svěřenského fondu je rodinný svěřenský fond sloužící i nadále k zachování celistvosti rodinného majetku, zajištění členů rodiny a jako flexibilnější náhrada dědického práva.²²⁹ Rodinný svěřenský fond však není vzhledem k tématu této diplomové práce podrobněji rozebírán. O investičním svěřenském fondu a obchodním svěřenském fondu bude podrobněji pojednáno v následujících kapitolách této diplomové práce.

Zajišťovací svěřenský fond potom, jak napovídá jeho název, slouží k zajištění dluhu. Zpravidla tak dojde k vyčlenění majetku, který bude určen pro splacení dluhu pro případ, že na straně dlužníka nastane situace, která znemožní dlužníkovi jeho splacení, může však také sloužit přímo k uhrazení dluhu. Zajišťovací svěřenský fond může být dále využit k usnadnění restrukturalizace obchodních společností nebo pro zajištění věřitele při emisi obligací.²³⁰ Obdobně jako pro jiné formy zajištění je také pro zajišťovací svěřenský fond typická jeho akcesorita, kdy jeho existence je závislá na existenci zajišťovaného

²²⁶ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 475 and 476.

²²⁷ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, pp. 183–185.

²²⁸ HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 101.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Typicky tak např. banka vyčlení svá aktiva, nejčastěji hypoteční úvěry, která generují zisk, do svěřenského fondu, čímž zajistí obligace prodávané svým investorům. Podrobněji viz KOCÍ, Miloš, § 1449. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021 a URBANEC, David. *Svěřenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.

dluhu.²³¹ Jeho účel tak bude omezen pro účely zajištění nějaké pohledávky nebo její úhrady, k naplnění účelu potom dojde dosažením tohoto účelu.²³²

Svěřenský fond může dále sloužit jako rezervní fond společnosti pro případ jejího úpadku.²³³

Seznam všech možných využití²³⁴ svěřenského fondu není vzhledem k jeho flexibilitě možné vyčerpat. Svěřenský fond tak může sloužit k mnoha dalším různorodým záměrům jeho zakladatele a obmyšlených.²³⁵

Jako určité omezení flexibility svěřenského fondu může být výše v této diplomové práci diskutovaná omezená ne/změnitelnost statutu svěřenského fondu.

²³¹ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1547–1550.

²³² V souladu s ustanovením § 1471 ObčZ.

²³³ BEDNÁŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6, s. 167–168.

²³⁴ Vedle výše uvedených druhů svěřenských fondů je dále možné jmenovat tzv. zaměstnanecký svěřenský fond (Benefit Employer Trust), který může sloužit jako určitý benefit pro zaměstnance. Jeho zakladatelem bude zpravidla obchodní společnost a jeho obmyšlenými její zaměstnanci. Plnění ve prospěch obmyšlených budou zpravidla vázána na splnění nějaké podmínky (např. trvání pracovního poměru 10 let). Vzhledem k oddělení majetku od rizik spojených s jejich zaměstnavatelem (především jeho insolvenčí), jim bude poskytnuta náležitá ochrana. Srov. MIMROVÁ, Tereza. Svěřenský fond jako způsob poskytování benefitů zaměstnancům. *Právní rozhledy* [online]. Ze dne 19. 10. 2018, č. 20/2018, s. 696 [cit. 2022-10-09].

²³⁵ Tamtéž a URBANEC, David. *Svěřenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.

5. Obchodní svěřenský fond

Ustanovení § 1449 odst. 3 ObčZ stanoví, že hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu. Tím ObčZ výslovně připouští, že účelem soukromého svěřenského fondu nebo vedlejší činností veřejně prospěšného svěřenského fondu může být provozování obchodního závodu²³⁶ a podnikání svěřenského fondu. Josková dovozuje, že v takovém případě může svěřenský fond sloužit jako určitý ekvivalent obchodní společnosti.²³⁷

Zjednodušeně řečeno je obchodní svěřenský fond použitím formy svěřenského fondu pro provádění obchodu (podnikání) ve prospěch investorů kapitálu a jeho zakladatele, kteří se stávají beneficienty trustu.²³⁸ Nároky investorů ze svěřenského fondu mohou potom být obchodovatelné a investoři mohou mít, pokud to bude zakotveno ve statutu svěřenského fondu, také právo volit správce svěřenského fondu.²³⁹

Obchodní svěřenský fond tak nejčastěji slouží k přímému nebo nepřímému provozování obchodního závodu, popř. provozování jiné podnikatelské činnosti. Jeho hlavním cílem je rozmnožení majetku ve svěřenském fondu a generování zisku. Obchodní svěřenský fond dále slouží k provedení různých podnikatelských záměrů, např. velkých finančních projektů, a k jejich organizaci. Obchodní svěřenský fond tak může také posloužit jako alternativa k akvizici podniků.²⁴⁰

Vzhledem ke všemu výše uvedenému svěřenský fond umožňuje vytvoření daleko flexibilnější struktury, než jaká je umožněna v případě obchodních korporací.²⁴¹ Hansmann a Mattei²⁴² dokonce dovozují, že je možné založit obchodní svěřenský fond se všemi základními atributy společnosti s ručením omezeným nebo družstevní společnosti.

²³⁶ Dle ustanovení § 502 ObčZ je obchodní závod organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.

²³⁷ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 132.

²³⁸ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 473.

²³⁹ Tamtéž, pp. 473 and 474.

²⁴⁰ URBANEC, David. *Svěřenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.

²⁴¹ KOCÍ, Miloš, § 1449. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

²⁴² HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, pp. 475 and 476.

Jak již bylo uvedeno výše v této diplomové práci, nejzřetelnějším rozdílem pro odlišení obchodního svěřenského fondu od jiných druhů svěřenských fondů je skutečnost, že zakladatel v bezúplatném (nejčastěji rodinném) svěřenském fondu zpravidla nedostává za vyčlenění majetku žádné protiplnění, zatímco zakladatel v obchodním svěřenském fondu vždy obdrží odměnu za majetek vyčleněný do svěřenského fondu.²⁴³ Méně zásadní rozdíl spočívá v tom, že zakladatel v bezúplatném svěřenském fondu si může, ale nemusí ponechat zbytkový podíl na svěřenském majetku, zatímco zakladatel v obchodním svěřenském fondu si téměř vždy ponechá zbytkový podíl na svěřenském majetku.²⁴⁴

5.1. Podíl obchodní společnosti ve svěřenském fondu

Vedle „standardních právních jednání“ s podílem, jakými jsou převod podílu, jeho zastavení, vydržení, vložení podílu jako základního kapitálu do obchodní korporace, může být podíl vyčleněn do svěřenského fondu.²⁴⁵

Jak uvádí ustanovení § 1448 ObčZ, svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele, přičemž podíl v obchodní společnosti je věcí nehmotnou movitou, kterou lze obdobně jako jiné věci ve vlastnictví zakladatele vyčlenit do svěřenského fondu. Je však možné učinit tento závěr bez ohledu na formu obchodní korporace?

Zdá se, že v případě kapitálových společností spíše nejsou dány pochybnosti o možnosti vyčlenit podíl v nich do svěřenského fondu. Důvodem je kapitálový charakter vkladů,²⁴⁶ s nímž jsou spojena práva a povinnosti jednotlivých společníků a chybějící osobní rozměr (využívání osobních vlastností společníků a jejich neomezené ručení).²⁴⁷

Tato otázka je však složitější v případě osobních společností. Obdobně jako v případě kapitálových společností spíše nebude důvod pochybovat o možnosti vyčlenění

²⁴³ Pihera výslovně potvrzuje, že nejen zřízení svěřenského fondu zakladatelem ve prospěch obmyšlených může být úplatné, ale také výběr obmyšleného může být podmíněn poskytnutím plnění ve prospěch svěřenského fondu. Podrobněji viz PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jirí, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1562–1567.

²⁴⁴ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899, p. 562.

²⁴⁵ POKORNÁ, Jarmila. § 31. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 1. 2021.

²⁴⁶ Kapitálové společnosti, jak vyplývá z jejich názvu, jsou spojeny s povinným vkladem, který je reprezentován podílem na jejím základním kapitálu, resp. v dané kapitálové společnosti (ustanovení § 133 a 245 ZOK).

²⁴⁷ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

podílu komanditistů komanditní společnosti do svěřenského fondu, když postavení komanditistů je podobné jako postavení společníků společnosti s ručením omezeným.²⁴⁸

Pro veřejnou obchodní společnost a podíl komplementáře v komanditní společnosti je však charakteristický osobní vztah mezi společností a jejím společníkem. Tento úzký vztah je pro osobní společnosti zásadní,²⁴⁹ kdy tyto osoby jsou především současně statutárními orgány těchto společností. Ustanovení § 116 ZOK dokonce stanoví zákaz převodu podílu společníka veřejné obchodní společnosti, přičemž tento zákaz a také následující závěry se budou vzhledem k subsidiaritě právní úpravy veřejné obchodní společnosti (§ 119 ZOK) vztahovat také na podíl komplementáře.

Vzhledem k zakazu převodu podílu společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti je tak již z podstaty věci zřejmé, že tato právní úprava brání vyčlenění podílu do svěřenského fondu *inter vivos*.²⁵⁰

Dle ustanovení § 113 odst. 1 písm. c) a d) ZOK může společenská smlouva veřejné obchodní společnosti připustit dědění podílu nebo přechod podílu na právního nástupce právnické osoby. Teoreticky by tedy bylo možné dovozovat, že podíl veřejné obchodní společnosti bude moci být v takovém případě vyčleněn do svěřenského fondu *mortis causa*. I přesto je však nutné, vzhledem k osobní povaze veřejné obchodní společnosti a předpokladu osobní účasti na jejím podnikání včetně neomezeného ručení, dojít k závěru, že ani v takovém případě není vyčlenění podílu do svěřenského fondu *mortis causa* možné.²⁵¹

I v případě společnosti s ručením omezením a komanditistů komanditní společnosti mohou u vyčlenění jejich podílu do svěřenského fondu vyvstat určité otázky. Pro vyčlenění podílu do svěřenského fondu je totiž zásadní, aby společenská smlouva převod či přechod

²⁴⁸ Ustanovení § 120 odst. 1 a 121 ZOK. Podíl komanditisty je taktéž představován vkladem komanditisty do komanditní společnosti a na rozdíl od komplementáře neručí komanditista celým svým majetkem a v souladu s ustanovením § 123 ZOK je podíl komanditisty převoditelný obdobně jako v případě společnosti s ručením omezením. Je také vyloučeno, aby byla vkladová povinnost komanditisty provedením prací nebo služeb (§ 121 odst. 2 ve spojení s § 103 ZOK). Obdobně tak jako v případě společníka společnosti s ručením omezením a akcionáře akciové společnosti chybí v případě komanditisty osobní rozměr.

²⁴⁹ Kdy dle ustanovení § 95 ZOK je veřejná obchodní společnost společností alespoň dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně. Dle § 103 ZOK může být za podmínek stanovených společenskou smlouvou a se souhlasem všech společníků vkladová povinnost splněna provedením práce nebo služby. V případě komplementáře potom dle ustanovení § 118 ZOK ručí komplementář za dluhy společnosti neomezeně a dle § 125 odst. 1 ZOK jsou všichni komplementáři statutárním orgánem společnosti. Na komplementáře se dále dle § 121 odst. 2 ZOK použije také ustanovení § 103 ZOK o možnosti splnit vkladovou povinnost provedením prací nebo služeb.

²⁵⁰ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²⁵¹ Tamtéž.

podílu nevyklučovala. U společnosti s ručením omezeným totiž můžeme rozlišovat mezi podílem neomezeně převoditelným, (zcela) nepřevoditelným a omezeně převoditelným.²⁵²

Obecná právní úprava převodu podílu ve společnosti s ručením omezením umožňuje převést podíl na jiného jejího společníka bez omezení.²⁵³ Naopak převod podílu na osobu odlišnou od jejího společníka podmiňuje zákon obecně souhlasem valné hromady, pokud neurčí společenská smlouva jinak (§ 208 odst. 1 ZOK). Společenská smlouva může převoditelnost podílu úplně vyloučit, a to jak ve vztahu k ostatním společníkům, tak i pro případ jeho převodu na třetí osobu.²⁵⁴

Pokud bude vyžadován souhlas valné hromady nebo jiného jejího orgánu s převodem podílu, bude moci být podíl ve společnosti s ručením omezeným vyčleněn do svěřenského fondu *inter vivos* pouze, pokud bude takový souhlas udělen.²⁵⁵

V případě svěřenského fondu *mortis causa* lze pro posouzení převoditelnosti podílu vyjít z ustanovení § 42 odst. 1 ZOK. Toto ustanovení obecně připouští přechod podílu na dědice nebo právního nástupce, pokud jej společenská smlouva nezakáže, popř. nějak neomezí. Vyčlenění podílu společnosti s ručením omezeným do svěřenského fondu *mortis causa* je tak obecně připuštěn, pokud bude jeho přechod podmíněn nebo vyloučen, platí výše uvedené o převodu podílu obdobně.

Obdobné závěry platí vzhledem k subsidiaritě právní úpravy převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným dle § 123 ZOK také pro podíl komanditisty v komanditní společnosti.

Převod a přechod podílu ve společnosti s ručením omezeným na svěřenský fond *inter vivos* bude bez pochyby možný v případě, že bude představován kmenovým listem. V takovém případě je totiž podíl ve společnosti s ručením omezeným volně převoditelný.²⁵⁶

²⁵² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

²⁵³ Ustanovení § 207 odst. 1 ZOK. Jedná se o tzv. volnou převoditelnost podílu, dle § 207 odst. 2 ZOK však může společenská smlouva podmínit takový převod podílu souhlasem některého orgánu společnosti.

²⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

²⁵⁵ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²⁵⁶ Dle ustanovení § 137 odst. 2 ZOK může být kmenový list vydán pouze k podílu, jehož převod není omezen nebo podmíněn. Někteří autoři dovozují, že v takovém případě je nutné ve společenské smlouvě v souladu s ustanovením § 208 odst. 1 ZOK volnou převoditelnost zakotvit. Jiní autoři naopak dovozují, že v případě, kdy společenská smlouva společnosti s ručením omezeným určí, že budou podíly společníků představovány kmenovými listy, je třeba dovést, že je podíl volně převoditelný i v případě, že společenská smlouva volnou převoditelnost podílu přímo nezakotví. Podrobněji viz HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. 1316 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-799-6, s. 350–352.

Odlišně od Dostála²⁵⁷ i přes mlčení zákona se domnívám, že obdobně nelze omezit nebo zakázat přechod²⁵⁸ kmenového listu dle ustanovení § 42 odst. 1 ZOK, a tedy dle mého právního názoru nic nebrání ani přechodu kmenového listu v případě svěřenského fondu mortis causa.²⁵⁹

Pro vyčlenění akcií akciové společnosti do svěřenského fondu inter vivos bude zásadní, o jakou formu akcií se jedná. Akcie akciové společnosti totiž mohou mít obecně formu akcie na majitele nebo akcie na jméno.²⁶⁰

V případě akcií na jméno může být jejich převoditelnost omezena, nikoliv však vyloučena.²⁶¹ Může tak nastat situace obdobná jako v případě omezení převoditelnosti podílu společnosti s ručením omezeným. Převoditelnost akcií tak může být podmíněna souhlasem některého jejího orgánu (typicky valné hromady).²⁶²

Akcie na majitele mohou být vydány pouze jako zaknihovaný nebo imobilizovaný cenný papír a jejich převoditelnost je neomezená.²⁶³ Vzhledem k jejich neomezené převoditelnosti tak nic nebrání vyčlenění akcií na majitele do svěřenského fondu.²⁶⁴

Ustanovení § 42 odst. 1 ZOK poslední věta potom výslovně zakazuje omezení nebo zákaz přechodu podílu v akciové společnosti. Vyčlenění akcií do svěřenského fondu mortis causa tak také nic nebrání.²⁶⁵

Obecně potom dle ustanovení § 14 ZOK nemůže být převoditelnost nebo přechod podílu omezen nebo zakázán v případě jednočlenné kapitálové společnosti. V případě

²⁵⁷ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²⁵⁸ Zákon v ustanovení § 137 odst. 2 ZOK pouze zakotvuje, že kmenový list lze vydat pouze k podílu, jehož převoditelnost není omezena nebo podmíněna, v otázce přechodu kmenového listu v případě smrti nebo zániku společníka však zákon mlčí. Kittel uvádí, že by se mohlo zdát s ohledem na zásadu legální licence, že by přechod podílu mohl být omezen nebo podmíněn, na druhou stranu by to bylo v souvislosti s § 212 až 215 ZOK prakticky neuskutečnitelné. Srov. KITTEL, David. Kmenový list – některé zkušenosti z praxe. *Ad notam: notářský časopis* [online]. Ze dne 18. 12. 2015 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_248-kmenovy-list-nektere-zkusenosti-z-praxe.

Dle mého názoru lze i vzhledem k výše uvedenému uvažovat o tom, že jakmile bude v případě společnosti s ručením omezeným zakotveno vydání kmenových listů, bude i v případě, že by společenská smlouva zakotvovala omezení nebo zákaz přechodu podílu, nutné dovodit, že takové pravidlo o omezení nebo zákazu přechodu podílu se neuplatní. Bylo by i logicky protismyslné, kdy by za svého života díky kmenovému listu mohl společník společnosti s ručením omezeným se svým podílem (kmenovým listem) volně nakládat, přitom v případě jeho smrti/zániku by podíl nemohl přejít na jeho právního nástupce.

²⁵⁹ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²⁶⁰ Ustanovení § 263 ZOK.

²⁶¹ Ustanovení § 270 odst. 1 ZOK.

²⁶² Ustanovení § 271 až 273 ZOK.

²⁶³ Ustanovení § 274 ZOK.

²⁶⁴ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

²⁶⁵ Tamtéž.

jednočlenné kapitálové společnosti tak může být podíl takové společnosti vyčleněn do svěřenského fondu bez dalšího.²⁶⁶

Obdobně jako v případě jiného majetku vyčleněného do svěřenského fondu bude svěřenský správce vykonávat práva a povinnosti související s podílem, bude tak vystupovat v postavení společníka dané obchodní korporace. Svěřenský správce tedy bude zejména oprávněn účastnit se valné hromady, na valné hromadě hlasovat a vykonávat všechna další práva spojená s podílem obchodní korporace. Současně bude svěřenský správce zapsán v obchodním rejstříku na pozici společníka obchodní korporace,²⁶⁷ přičemž bude u takového zápisu uvedeno, že se jedná o svěřenského správce.²⁶⁸

Ve vztahu k podílu spravovanému ve svěřenském fondu proto stojí za zmínku případ *Bartlett v. Barclays Bank Trust Co. Ltd.*,²⁶⁹ v němž Odvolací soud Anglie a Walesu dovedl povinnost svěřenského správce být při výkonu práv společníka obchodní korporace, jejíž podíl byl vyčleněn do svěřenského fondu, aktivní.²⁷⁰ Domnívám se, že v českém právním prostředí se dá tato povinnost podřadit pod obecnou péči řádného hospodáře svěřenského správce. Svěřenský správce by tak v případě správy podílu obchodní korporace měl být aktivním společníkem, zejména se tedy účastnit valných hromad, v souladu se zákonem požadovat informace a vykonávat další práva a povinnosti související s podílem obchodní korporace.

5.2. Založení obchodní společnosti svěřenským fondem

V souvislosti s možností vyčlenit podíl do svěřenského fondu se také nabízí otázka, zda může být svěřenským fondem přímo založena obchodní společnost.

V souvislosti s výše uvedenými závěry je s ohledem na osobní charakter osobních společností zřejmé, že potenciálně bude možnost založit obchodní společnost, popř. na jejím založení participovat svěřenským fondem, připadat v úvahu pouze v případě komanditní společnosti na straně komanditisty, společnosti s ručením omezeným a akciové

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ To neplatí v případě akciové společnosti, která má více akcionářů, kdy údaje konkrétního akcionáře se v obchodním rejstříku zapisují v souladu s ustanovením § 48 odst. 1 písm. k) VeřRej pouze v případě, že má společnost jediného akcionáře.

²⁶⁸ HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 57–59.

²⁶⁹ *Bartlett v. Barclays Bank Trust Co. Ltd* [1980] Ch 515; [1980] 2 WLR 430.

²⁷⁰ Dle tohoto rozhodnutí: „Účelem, kterého má být dosaženo, není kontrola každého kroku členů představenstva, ale zajištění přiměřené pravděpodobnosti ..., že správci ... nebo jeden z nich obdrží včas dostatečný tok informací, který správcům umožní využít jejich kontrolní podíl, pokud to bude nezbytné pro ochranu jejich svěřenského majetku, tj. podílu.“

společnosti. V případě posledních dvou bude potenciálně připadat v úvahu také možnost být jejich jediným zakladatelem v souladu s ustanovením § 11 ZOK.²⁷¹

Nejedná se však o otázku, která by byla v právní teorii jednoznačně vyřešena, a proto lze najít argumenty na podporu obou protichůdných závěrů. Negativní závěr vychází především z chybějící právní osobnosti svěřenského fondu a s tím související nemožnosti učinit platně pro založení potřebná právní jednání. V takovém případě by zřejmě taková obchodní korporace byla stížena neplatností dle ustanovení § 92 odst. 1 písm. c) ZOK z důvodu nezpůsobilosti²⁷² k právním jednáním všech zakládajících společníků.²⁷³

Pozitivní závěr vychází předně z toho, že je to svěřenský správce, kdo vykonává vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu²⁷⁴ a kdo jménem svěřenského fondu právně jedná, přičemž svěřenský správce nepochybně právní osobnost má.²⁷⁵ Tento názor je dále podpořen zásadou legální licence, kdy právní úprava v žádném ustanovení nezakazuje založení, popř. participaci svěřenského fondu na založení obchodní společnosti.²⁷⁶

Možný pozitivní závěr o způsobilosti svěřenského fondu k založení obchodní společnosti podporuje skutečnost, že v případě, kdy je možné vyčlenění podílu do svěřenského fondu a umožnění výkonu práv a povinností společníka svěřenským správcem, nemělo by být důvodu bránit svěřenskému správci v založení obchodní společnosti. Vyčlenění podílu do svěřenského fondu v konečném důsledku vede ke stejnému stavu, jaký přinese založení obchodní společnosti svěřenským správcem na účet svěřenského fondu.

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že by mělo být umožněno založení obchodní společnosti svěřenským fondem, to právě především s ohledem na skutečnost, že není praktický rozdíl mezi vyčleněním 100% podílu tzv. ready made obchodní

²⁷¹ Dle § 11 odst. 1 ZOK totiž může kapitálovou společnost založit jediný zakladatel.

²⁷² Nezpůsobilostí se rozumí nedostatek svéprávnosti dle § 15 odst. 2 ObčZ, vzhledem k tomu, že u právnických osob nelze hovořit o jejich svéprávnosti, váže se tato podmínka pouze na společníky fyzické osoby. Srov. LASÁK, Jan. § 92. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 1. 2021. Obdobně by tedy neměl bránit ani nedostatek právní osobnosti svěřenského fondu.

²⁷³ V souladu s ustanovením § 128 ObčZ však lze prohlásit obchodní korporaci za neplatnou pouze před jejím vznikem, tj. pouze před jejím zápisem do obchodního rejstříku.

²⁷⁴ Ustanovení § 1448 odst. 3 ObčZ.

²⁷⁵ Ustanovení § 1453 ObčZ.

²⁷⁶ DOSTÁL, Ondřej. Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. *Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

společnosti²⁷⁷ do svěřenského fondu a přímo založením obchodní společnosti svěřenským fondem, resp. jeho svěřenským správcem. Tomuto závěru také odpovídá, že v obchodním rejstříku je již zapsána akciová společnost založená svěřenským správcem svěřenského fondu.²⁷⁸

5.3. Svěřenský fond jako podnikatel

Dle ustanovení § 420 odst. 1 ObčZ je považován za podnikatele ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.²⁷⁹ Dle odst. 2 tohoto ustanovení se pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 ObčZ za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele. Za podnikatele se dle ustanovení § 421 ObčZ dále považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku a má se za to, že podnikatelem je také osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

Dle odborné literatury potom může být podnikatelem pouze fyzická nebo právnická osoba.²⁸⁰ Jak bylo uvedeno výše v této diplomové práci, svěřenský fond není právnickou osobou a nemá ani právní osobnost. Obdobně bylo uvedeno výše, že i přesto právní úprava s podnikáním svěřenského fondu v ustanovení § 1449 ObčZ výslovně počítá.

Vzhledem k charakteru možné podnikatelské činnosti svěřenského fondu lze také dospět k závěru, že výkonem takové činnosti může dojít k naplnění charakteristických znaků podnikání dle § 420 odst. 1 ObčZ.²⁸¹

²⁷⁷ Jedná se o společnosti založené, nejčastěji v rámci podnikatelské činnosti, se záměrem následného převodu podílu v nich, popř. společnosti přímo založené na zakázku. Viz HRABÁNKOVÁ, Milada, KAMENÍK, Petr a ORLOVÁ, Marie. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-29]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 3. 2021, k příloze č. 4.

²⁷⁸ Informace veřejně dostupná v obchodním rejstříku k datu 29. 10. 2022.

²⁷⁹ Otázka, zda je někdo podnikatelem, je posuzována podle skutečného výkonu činnosti, nikoliv podle toho, zda má podnikatel této činnosti odpovídající podnikatelské oprávnění. Podrobněji viz LASÁK, Jan. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 1317–1321.

²⁸⁰ Tamtéž a PELIKÁNOVÁ, Irena a PELIKÁN, Robert. § 420. In: DAVID, Ondřej a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1–654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸¹ HOLLMANN, Jakub. Podnikání svěřenského fondu. *Právní rádce* [online]. Ze dne 8. 2. 2022 [cit. 2022-10-27].

Je tedy otázkou, zda svěřenský fond může být podnikatelem, a také kdo bude držitelem příslušného veřejnoprávního oprávnění k podnikání.

Živností je totiž v souladu s ustanovením § 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “ŽivZ“) soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených ŽivZ. Dle § 5 odst. 1 ŽivZ může také živnost provozovat pouze fyzická nebo právnická osoba.

Vzhledem k tomu, že podnikatelem může být pouze fyzická nebo právnická osoba a stejně tak živnost může být provozována pouze fyzickou nebo právnickou osobou, je nutné dojít k závěru, že svěřenský fond sám nemůže být podnikatelem a ani nemůže provozovat živnost. Obdobný závěr zastává také Svejkovský, když dovozuje, že podnikat bude dle § 1448 odst. 3 ObčZ vlastním jménem a na účet svěřenského fondu svěřenský správce, který bude rovněž držitelem příslušného živnostenského oprávnění a bude muset splňovat příslušné podmínky ŽivZ.²⁸²

K závěru o tom, že svěřenský správce bude osobou, která bude držitelem příslušného živnostenského oprávnění, přispívá také ustanovení § 13 odst. 1 písm. f) ŽivZ. Podle tohoto ustanovení platí, že pro případ, kdy zemře podnikatel, může v provozování živnosti pokračovat až do skončení řízení o projednání dědictví svěřenský správce, pokud byl závod pořízením pro případ smrti vložen do svěřenského fondu. Dále odst. 4 a 5 tohoto ustanovení počítají za podmínek v nich stanovených s tím, že svěřenský správce může pokračovat v provozování živnosti při úmrtí podnikatele a za předpokladu, že zůstavitel vložil obchodní závod do svěřenského fondu pořízením pro případ smrti. Pokud nesplňuje obecné a zvláštní podmínky provozování živnosti je povinen neprodleně ustanovit odpovědného zástupce.²⁸³

Skutečnost, zda bude svěřenský správce povinen získat příslušná povolení nebo podnikatelská oprávnění, bude záviset na povaze a účelu svěřenského fondu.²⁸⁴ V případě obchodního svěřenského fondu však lze očekávat, že jeho činnost bude vyžadovat, aby svěřenský správce získal tomu odpovídající živnostenské/á oprávnění.

²⁸² SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 81.

²⁸³ HRABÁNKOVÁ, Milada, KAMENÍK, Petr a ORLOVÁ, Marie. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-29]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 3. 2021, § 13.

²⁸⁴ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0, s. 440–450.

5.4. Svěřenský správce jako podnikatel

Samotný výkon funkce svěřenského správce není podnikáním a osoba vykonávající tuto funkci nemusí držet žádné zvláštní živnostenské oprávnění.²⁸⁵

Novelou ŽivZ zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mimo jiné mění také ŽivZ došlo k doplnění přílohy č. 4 živnosti volné tak, že mezi Obory činností náležející do živnosti volné nově řadí bod 80 Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy.

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády o obsahových náplních jednotlivých živností“) uvádí k této živnosti ve vztahu ke svěřenským fondům, že se jedná o „*Jednání za klienta při zakládání nebo správě svěřenského fondu nebo jemu svou strukturou nebo funkcemi podobného zařízení řídicího se právem jiného státu (dále jen „svěřenský fond“).* Jednání za klienta při získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot pro svěřenský fond za účelem jeho založení nebo správy. ... Služby spojené se vznikem svěřenského fondu, včetně zajištění zápisu svěřenského fondu do evidence svěřenských fondů, zprostředkování uzavření smlouvy o vyčlenění majetku jeho svěřením do správy svěřenského správce, sepsání takové smlouvy nebo porřízení pro případ smrti, jímž dochází k vyčlenění majetku jeho svěřením do správy svěřenského správce nebo sepsání statutu svěřenského fondu. Dočasný výkon funkce svěřenského správce v souvislosti se vznikem svěřenského fondu.“²⁸⁶

Hollmann²⁸⁷ uvádí, že tuto živnost si bude muset svěřenský správce zřídit v případě, kdy naplní obecnou definici živnosti uvedenou v § 2 ŽivZ. Tento závěr není dle mého názoru správný.

Ačkoli, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole této diplomové práce, to bude svěřenský správce, kdo bude držet příslušné živnostenské oprávnění odpovídající činnosti svěřenského fondu, pokud tato činnost naplní obecnou definici živnosti, samotný výkon funkce svěřenského správce dle mého názoru obecnou definici živnosti nenaplní.²⁸⁸

²⁸⁵ Tamtéž, s. 440 a 441.

²⁸⁶ Příloha č. 4, bod 80 Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁷ HOLLMANN, Jakub. *Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy v praxi: Jak se nová živnost vztahuje na činnost správců svěřenských fondů?* epravo.cz [online]. Ze dne 4. 5. 2021, ID: 112948 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/poskytovani-sluzeb-pro-pravnicke-osoby-a-sverenske-fondy-v-praxi-jak-se-nova-zivnost-vztahuje-na-cinnost-spravcu-sverenskych-fondu-112948.html> a HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, 2022, s. 219.

²⁸⁸ Na tom nic nemění ani skutečnost, že případný příjem svěřenského správce z výkonu funkce by měl být s ohledem na chybějící speciální úpravu zřejmě zdaněn dle ustanovení § 7 ZDP jako příjem ze samostatné

I v případě opačného závěru to však nic nemění na tom, že se na výkon funkce svěřenského správce výše uvedený obor volné živnosti nevztahuje.

Ze slovního spojení „jednání za klienta“ je totiž zjevné, že se nejedná o činnost svěřenského správce. Činnost svěřenského správce totiž není jednáním za klienta, natož poskytováním služeb svěřenskému fondu, ale je přímo výkonem funkce. Jednáním za klienta a poskytováním služeb pro svěřenské fondy je třeba rozumět zejména činnosti související s činností osob poskytujících služby svěřenským fondům zejména v souvislosti s jejich zakládáním a vznikem.²⁸⁹

Navíc není důvodu, proč by nařízení vlády o obsahových náplních jednotlivých živností uvádělo výslovně jako obsahovou náplň této volné živnosti „*Dočasný výkon funkce svěřenského správce v souvislosti se vznikem svěřenského fondu.*“ a současně neuvádělo v uvedeném výčtu výslovně výkon funkce svěřenského správce, pokud by se tento obor volné živnosti měl na (trvalý) výkon funkce svěřenského správce vztahovat.

Předmětná novela byla napadena Veřejným ochráncem práv před Ústavním soudem z důvodu, že „*činnosti náležející do živnosti volné definované napadeným ustanovením se obsahově překrývají s výkonem advokacie*“. Ústavní soud ji shledal jako ústavně konformní. I přesto, že se ve svém nálezu nevěnoval otázce, zda se toto živnostenské oprávnění vztahuje na osobu svěřenského správce, uvedl ve vztahu k této živnosti, že se jedná „*o zajištění organizace procesu, popřípadě zprostředkování jednotlivých právních služeb*“ a že „*podnikatelé oprávnění podnikat podle uvedených činností jsou buď v pozici jakéhosi ‚projektového manažera‘, nebo ‚prostředníka‘ a zahrnuje toliko činnosti organizačnětechnické, obchodní, ‚manažerské‘, zejména obchodní jednání, obchodní vedení, investiční služby, zprostředkování, neprávní činnosti u zakládání právnických osob, správu vkladů, služby virtuálního sídla, hlasování v orgánech právnických osob, správu dividend apod.*“²⁹⁰ To pouze potvrzuje závěr uvedený výše, že tento obor živnosti volné se v rozsahu, v jakém dopadá na svěřenské fondy, vztahuje na osoby, které poskytují služby související zejména se zakládáním svěřenských fondů a s tím související činnosti. Vzhledem k nejistotě, jaká v tuto chvíli panuje ohledně skutečnosti, zda se na výkon funkce

činnosti, popř. dle ustanovení § 10 ZDP jako ostatní příjem, pokud by šlo o činnost příležitostnou, o níž se v případě obchodního svěřenského fondu spíše nedá uvažovat. Viz JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 158 a 159.

²⁸⁹ Tomuto závěru odpovídá také znění § 2 odst. 1 písm. h) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který byl do tohoto zákona vložen taktéž zákonem č. 527/2020 Sb.

²⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2022, Pl. ÚS 30/21.

svěřenského správce vztahuje právní úprava ŽivZ, by bylo vhodné tuto otázku výslovně vyřešit. V případě závěru, že výkon funkce svěřenského správce není živností, by tak například postačovalo doplnění negativního vymezení činností, které nejsou živností v § 3 ŽivZ o činnost svěřenského správce svěřenského fondu.

5.5. Zápis v evidenci skutečných majitelů

Nejen ke zvýšení transparentnosti²⁹¹ svěřenského fondu byl přijat zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále jen „ZESM“) s účinností od 1. 6. 2021.

Dle ustanovení § 2 písm. b) ZESM se rozumí právním uspořádáním svěřenský fond nebo zahraniční svěřenský fond. Dle písm. h) tohoto ustanovení je potom evidující osobou svěřenský správce.

Skutečným majitelem je vždy člověk, přičemž v případě svěřenského fondu se jedná o právní konstrukt, protože svěřenský fond vlastníka (majitele) nemá.²⁹² Skutečným majitelem je potom vždy fyzická osoba, která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje právní uspořádání.²⁹³

V případě právních uspořádání rozlišuje ZESM mezi dvěma skupinami skutečných majitelů.

První skupinou je tzv. materiální skutečný majitel,²⁹⁴ tedy fyzická osoba, která uplatňuje v právním uspořádání rozhodující vliv, kdy rozhodující vliv na správu právního uspořádání uplatňuje ten, kdo na základě vlastního uvážení, bez ohledu na to zda a na základě jaké právní skutečnosti může přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání dosáhnout toho, že rozhodování svěřenského správce odpovídá jeho vůli (§ 5a odst. 1 a 3 ZESM).

Druhou z nich jsou tzv. formální skuteční majitelé.²⁹⁵ Jak již název napovídá, jedná se o skutečné majitele „podle formy“, tedy osoby v určitém postavení nebo funkci. V jejich případě tak nedochází ke zkoumání vlivu na právní uspořádání nebo podílu na prospěchu. Jsou tedy skutečným majitelem i v případě, že nevykonávají žádný vliv nebo nemají žádný

²⁹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb. o evidenci skutečných majitelů uvádí: „*Od původního pomocného nástroje v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu se evidence transformovala do obecnějšího mechanismu, jehož cílem je posílení transparentnosti právnických osob a jiných právních uspořádání.*“

²⁹² HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 77.

²⁹³ Ustanovení § 2 písm. c) ZESM.

²⁹⁴ HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 78 a 79.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 78.

podíl na prospěchu.²⁹⁶ Skutečným majitelem uspořádání je tak dle § 6 odst. 3 ZESM vždy také každá fyzická osoba, která je jeho zakladatelem, svěřenským správcem, osoba oprávněná k výkonu dohledu nad správou právního uspořádání a osoba, která může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného, jeho obmyšleným nebo z okruhu osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno, není-li obmyšleným. Je-li některá z těchto pozic obsazena právnickou osobou, je dle čtvrtého odstavce skutečným majitelem právního uspořádání skutečný majitel této právnické osoby.

V souladu s ustanovením § 26 odst. 2 ZESM podává návrh na zápis do evidence skutečných majitelů svěřenský správce. Svěřenský správce tak bude odpovědný²⁹⁷ za zjištění, kdo je skutečným majitelem svěřenského fondu a zpravidla bude také odpovídat za aktuálnost zápisu.²⁹⁸ K průpisu formálních skutečných majitelů potom dochází automaticky dle § 37 odst. 1 a 2 ZESM. Pokud vedle formálních skutečných majitelů existuje materiální skutečný majitel, je nutné podat návrh na jeho zápis.²⁹⁹

Co se týče veřejné přístupnosti údajů, v případě právních uspořádání jsou veřejně přístupné údaje dle § 13 písm. a) ZESM pokud s jejich uveřejněním dal skutečný majitel souhlas a dále údaje, které jsou v souladu s výše uvedeným automaticky propsány, a které jsou uveřejněny v evidenci svěřenských fondů.³⁰⁰ Veškeré ostatní údaje o právním uspořádání jsou přístupné pouze v případě prokázání oprávněného zájmu.³⁰¹

Nežádoucí může být skutečnost, kdy v případě, že je do svěřenského fondu vyčleněn podíl v obchodní korporaci, bude údaj o jeho skutečném majiteli v souladu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. a) ZESM veřejně přístupný. Tak může být v některých případech zprostředkovaně zpřístupněn také údaj o skutečném majiteli tohoto svěřenského fondu.³⁰²

5.6. Cenné papíry emitované svěřenským fondem

Zásadní pro účely následujících kapitol této diplomové práce je také zodpovězení

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Na svěřenského správce budou dopadat povinnosti dle § 8 a 9 ZESM a v případě jejich porušení se svěřenský správce dopustí přestupku dle ustanovení § 55 odst. 1 a 3 ZESM.

²⁹⁸ HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 77.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 80.

³⁰⁰ Ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) ZESM.

³⁰¹ Ustanovení § 15 a 16 ZESM.

³⁰² HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 81.

otázky, zda mohou svěřenské fondy emitovat cenné papíry. Platná právní úprava totiž ve vztahu k cenným papírům svěřenského fondu výslovně nic nestanoví.

Vojtěch³⁰³ k cenným papírům svěřenského fondu uvádí, že obdobně jako v případě podílových listů je možné uvažovat o inkorporaci práv obmyšlených svěřenského fondu do cenného papíru, který by byl obdobně jako v případě common law trust certificates³⁰⁴ nazván jako svěřenské certifikáty. Ty by sice nebyly vyjádřením podílu na svěřenském fondu, ale mohly by napomoci dalšímu rozšíření využití svěřenského fondu a prohloubit mobilitu majetkových práv.³⁰⁵ Vzhledem k tomu, že právní úprava výslovně připouští podnikání svěřenského fondu, by bylo vydání cenných papírů účelné a představovala by tak alternativu k již existujícím formám cenných papírů.³⁰⁶

Otázkou však je, zda česká právní úprava vydání svěřenských certifikátů umožňuje. ObčZ obecně v ustanovení § 515 totiž připouští též vydání nepojmenovaných (inominátních) cenných papírů,³⁰⁷ kdy takový cenný papír musí naplňovat vymezení cenného papíru v ustanovení § 514 ObčZ, tedy musí být listinou, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. Přičemž, aby se jednalo o cenný papír, musí daná listina dále určit alespoň odkazem na emisní podmínky³⁰⁸ právo, které je s cenným papírem spojeno, a údaj o emitentovi.

Emisními podmínkami by potom mohl být také přímo statut svěřenského fondu.³⁰⁹ Emitentem by měl být zakladatel svěřenského fondu, protože on je osobou, která stanoví

³⁰³ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Karolinum Press, 2019, 2019(2), s. 103–116 [cit. 2022-10-29]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: doi:10.14712/23366478.2019.19.

³⁰⁴ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, p. 326.

³⁰⁵ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Karolinum Press, 2019, 2019(2), s. 103–116 [cit. 2022-10-29]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: doi:10.14712/23366478.2019.19.

³⁰⁶ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenský certifikát: inkorporace práv obmyšleného do cenného papíru. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů* [online]. 2019, č. 11/2, s. 29–36 [cit. 2022-10-29]. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gpxgzshe&rowIndex=17>.

³⁰⁷ VÍTEK, Jindřich. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 1599–1608.

³⁰⁸ Dle ustanovení § 519 odst. 2 ObčZ vymezují emisní podmínky práva a povinnosti emitenta a vlastníků cenných papírů, jakož i podrobnější údaje o emisi.

³⁰⁹ Emisní podmínky nemusí ani obsahovat termín „emisní podmínky“, nemusí být ani samostatným dokumentem. Obdobně v případě akciové společnosti je emisními podmínkami nejčastěji statut akciové společnosti. Podrobněji viz VÍTEK, Jindřich. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 1621–1625.

způsob určení obmyšleného. V takovém případě by při vytvoření svěřenského fondu a vydání statutu došlo také k emisi svěřenských certifikátů, výkonem povinností by pak byl vázán svěřenský správce. Nic však zřejmě nebrání ani tomu, aby zakladatel ve statutu svěřenského fondu pověřil vydáním svěřenských certifikátů svěřenského správce. Taková úprava bude zvláště výhodná, pokud bude docházet k emisi svěřenských certifikátů také v průběhu existence svěřenského fondu. Současně by se tak zakladatel vyhnul možné odpovědnosti spojené s porušením povinnosti svěřenského správce³¹⁰ v souvislosti s ustanovením § 517 ObčZ.³¹¹

V tomto cenném papíru by byla inkorporována zejména práva obmyšleného na plnění ze svěřenského fondu.³¹² Tak bude možné inkorporovat do svěřenského certifikátu právo na plody nebo užitky nebo právo na majetek ze svěřenského fondu, popřípadě podíly na nich.³¹³ V souladu s § 1459 ObčZ by potom právo na příslušné plnění vznikalo za podmínek určených statutem.

Vzhledem k tomu, že zákon výslovně nijak nelimituje, jaká práva mohou být s cenným papírem spojena, budou moci být se svěřenským certifikátem spojena i jiná než výše uvedená práva. Tak může statut zakotvit, že se svěřenským certifikátem je spojeno např. právo na jmenování nebo odvolání svěřenského správce.³¹⁴

Co se týče identifikace obmyšleného ustanovení § 1452 odst. 2 ObčZ ve vztahu ke statutu stanoví, že statut obsahuje, má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen. Zákon tedy rozlišuje mezi označením konkrétní osoby obmyšleného a stanovením způsobu jeho určení jakožto minimálním požadavkem identifikace obmyšleného svěřenského fondu. Zákon tak výslovně připouští, když považuje za dostatečné označení obmyšlených ve statutu „způsobem, jak bude obmyšlený určen“, označit obmyšlené svěřenského fondu „obecněji“

³¹⁰ Ustanovení § 517 ObčZ stanoví odpovědnost emitenta za škodu v případě, že je z cenného papíru zavázána osoba od emitenta odlišná. Tak tomu bude v případě, kdy zakladatel emituje svěřenské certifikáty, zavázán z nich přitom bude svěřenský správce.

³¹¹ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenský certifikát: inkorporace práv obmyšleného do cenného papíru. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů* [online]. 2019, č. 11/2, s. 29–36 [cit. 2022-10-29]. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gjpgxzshe&rowIndex=17>.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Ustanovení § 1457 odst. 4 ObčZ.

³¹⁴ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenský certifikát: inkorporace práv obmyšleného do cenného papíru. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů* [online]. 2019, č. 11/2, s. 29–36 [cit. 2022-10-29]. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gjpgxzshe&rowIndex=17>.

např. jako vlastníky svěřenských certifikátů. Je to tedy označení prostřednictvím svěřenského certifikátu, které může být takovým jiným způsobem určení obmyšleného.³¹⁵

Možnou překážkou by mohl být zápis do evidence svěřenských fondů. Dle ustanovení § 1457 odst. 3 ObčZ je totiž jiné určení obmyšleného svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu účinné dnem, kdy byl obmyšlený zapsán do evidence svěřenských fondů. Ustanovení § 65d písm. h) ZVeřRej stanoví, že do evidence svěřenských fondů se zapíše, jde-li o svěřenský fond zřízený za soukromým účelem, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je obmyšleným; je-li obmyšleným fyzická osoba, datum narození, státní občanství a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno; nebyl-li obmyšlený určen, způsob, jak bude obmyšlený určen.

Také rejstříkový zákon a evidence svěřenských fondů tedy počítá s možností určit obmyšleného jiným způsobem, a tedy taktéž umožňuje namísto konkrétního označení obmyšleného uvést způsob jeho určení. Nic tak nebrání tomu, aby v evidenci svěřenských fondů byl zapsán způsob určení obmyšleného jako „vlastník svěřenského certifikátu včetně jeho dostatečné specifikace“.

Problematické však může být právě výše zmíněné ustanovení § 1457 odst. 3 ObčZ, které váže účinnost určení obmyšleného právě na okamžik jeho zápisu do evidence svěřenských fondů, a to i přesto že statut i rejstříkový zákon umožňuje tzv. jiné určení obmyšleného. Ustanovení § 1457 odst. 3 ObčZ je zřejmě nutné vykládat tak, že ObčZ tedy pro účinnost určení obmyšleného vyžaduje zápis konkrétní osoby obmyšleného do evidence svěřenského fondu, tedy údaje konkrétního vlastníka svěřenského certifikátu.³¹⁶

Teoreticky lze tak odlišovat dvě možné situace. Dle citovaného ustanovení je a) samotný převod svěřenského certifikátu podmíněn zápisem do evidence svěřenského fondu nebo b) převod cenného papíru je účinný, avšak práva obmyšleného je možné realizovat teprve v případě provedení zápisu osoby obmyšleného do evidence svěřenských fondů. S ohledem na to, že evidence svěřenských fondů a statut svěřenského fondu umožňují jiné určení obmyšleného, je dle mého názoru třeba uvažovat nad druhou možností.³¹⁷ Převod svěřenského certifikátu by tak byl platný a účinný, pouze právo na plnění ve prospěch

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Pihera uvádí shodně, že „právo obmyšleného na plnění ze svěřenského fondu tedy nevznikne dříve, než bude obmyšlený zapsán do předmětné evidence“. Srov. PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1562–1567.

obmyšleného by bylo podmíněno zápisem do evidence svěřenských fondů. Fakticky by tedy v souladu s účinnou právní úpravou byl obmyšlený dostatečně identifikován již „jiným určením obmyšleného“, jednalo by se však o neaktuální zápis, který by bránil ve výkonu práv obmyšleného vtělených do svěřenského certifikátu.³¹⁸

V souladu s ustanovením § 65c ZVeřRej by tedy po prokázání převodu svěřenského certifikátu měl svěřenský správce podat návrh na změnu nebo výmaz zápisu v evidenci svěřenských fondů.

Ačkoli je zřejmý záměr zákonodárce učinit právní úpravu svěřenských fondů transparentnější zápisem konkrétních osob obmyšlených do evidence svěřenských fondů, nese s sebou tato úpravu pro případ vydání cenných papírů svěřenským fondem jisté komplikace. Jakkoli tedy právní úprava umožňuje vydání svěřenských certifikátů, jejich výslovné zakotvení by s sebou zřejmě přineslo prohloubení právní jistoty v dané oblasti a s tím související rozšíření užívání svěřenského fondu v obchodních vztazích. Svěřenský certifikát by tak mohl být určitou alternativou cenných papírů jednotlivých obchodních korporací.

³¹⁸ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenský certifikát: inkorporace práv obmyšleného do cenného papíru. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů* [online]. 2019, č. 11/2, s. 29–36 [cit. 2022-10-29]. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gjpgxzshe&rowIndex=17>.

6. Svěřenský fond v některých obchodních vztazích

ObčZ výslovně uvádí, že svěřenský fond může být rovněž zřízen za účelem investování pro dosažení zisku a jeho rozdělení mezi zakladatele, zaměstnance, společníky či jiné osoby (např. investory apod.).³¹⁹

Vzhledem k tomu, že existence svěřenského fondu je v českém právním řádu zatím relativně krátká, je pro posouzení možného využití svěřenských fondů významná zkušenost z jiných zemí, kde je existence trustu dlouhodobá, a tedy které mají i s využitím trustů v obchodních vztazích bohatou zkušenost. Významná je pro nás zejména zkušenost s využitím angloamerických trustů, kde se trusty v obchodních vztazích těší velké oblibě.

Například ve Spojených státech amerických jsou trusty stále častěji využívány v široké škále obchodních a finančních transakcí. Běžně jsou užívány v transakcích sekuritizačních aktiv, staly se hlavním nástrojem pro investování peněžních prostředků na penzijní připojištění a jsou preferovanou formou pro vytváření podílových fondů.³²⁰

V případě angloamerických trustů se z hlediska majetku v obchodních trustech jedná o enormní částky, které převyšují množství majetku vloženého do rodinných trustů. Současně Wood uvádí, že námitky proti trustu se již považují za zastaralé.³²¹

Přijetí právní úpravy svěřenského fondu tedy otevřelo nové možnosti jeho využití také v rámci obchodních vztahů. Po vzoru zahraniční právní úpravy, zejména angloamerických trustů, je možné uvažovat o využití svěřenských fondů v obchodních vztazích, k nimž se angloamerické trusty tradičně užívají. Je tak možné uvažovat o využití svěřenských fondů v rámci subordinace pohledávek, sekuritizace, transakcí s mnohostí věřitelů (syndikovaných úvěrů a dluhopisového financování) a v případě kolektivního investování, kde právní úprava ZISIF výslovně pojednává o využití svěřenského fondu.³²²

³¹⁹ Ustanovení § 1449 odst. 2 ObčZ stanoví, že „Svěřenský fond zřízený k soukromému účelu slouží k prospěchu určité osoby nebo na její památku. Tento fond lze zřídit i za účelem investování pro dosažení zisku k rozdělení mezi zakladatele, zaměstnance, společníky či jiné osoby.“

³²⁰ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, p. 321.

³²¹ WOOD, Philip R. Commercial trusts in an international context. *Trusts & trustem* [online]. OXFORD: Oxford Univ Press, 2013, 19(3–4), pp. 267–274 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1363-1780. Dostupné z: doi:10.1093/tandt/ttt036, p. 267.

³²² HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad notam: notářský časopis* [online], 24. 02. 2015, roč. 21, č. 1 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku.

V rámci těchto obchodních vztahů mohou být využity výhody svěřenského fondu, které s sebou jeho úprava přináší a o nichž pojednává kapitola 4 této diplomové práce.

6.1. Subordinace

Pojem subordinace má hned několik významů. Ve svém nejširším slova smyslu znamená ujednání, podle kterého se pohledávka nebo skupina pohledávek neuspokojí, dokud nebude jiná pohledávka nebo skupina či kategorie pohledávek plně uhrazena. V závislosti na tom, zda se jedná o podřízenou pohledávku, tedy pohledávku, která bude uspokojena teprve po uhrazení nadřazené pohledávky, rozlišujeme věřitele na juniorní (podřízené věřitele) a seniorní (nadřazené věřitele). Dohody o subordinaci pohledávek je možné členit různými způsoby, nejčastěji se však dělí do tří hlavních kategorií: právní subordinace, strukturální subordinace a smluvní subordinace.³²³

Právní subordinace vychází z toho, že některé pohledávky se v důsledku své právní povahy automaticky řadí za jiné.³²⁴ U obchodních korporací se typicky pohledávky z podílu obchodní korporace řadí za pohledávky věřitelů obchodní korporace, nezajištěné dluhy se potom řadí za dluhy zajištěné.³²⁵

Strukturální subordinace spočívá v tom, že podřízený věřitel půjčuje mateřské společnosti a nadřazení věřitelé půjčují jejím dceřiným společnostem. Jedinými aktivy mateřské společnosti jsou podíly v dceřiných společnostech. Podřízený věřitel je vzhledem ke struktuře transakce fakticky podřízený, tj. jeho pohledávka bude splacena pouze tehdy, pokud po zaplacení dluhů dceřiných společností vznikne přebytek pro akcionáře a mateřské společnosti jako akcionáři bude vyplacena dividenda.³²⁶

Další kategorií je subordinace smluvní. Je však důležité poznamenat, že terminologie týkající se subordinace se často používá nejednotně, a to právě zejména v případě smluvní subordinace. Ta se někdy používá pro odlišení od právní subordinace a strukturální subordinace a zahrnuje čtyři metody. Jedná se o smluvní obratovou subordinaci (turnover subordination) neboli tzv. dohodu o předávání výtěžku z poskytnutého úvěru, subordinaci podmíněného dluhu, prostou smluvní subordinaci a trustovou subordinaci. Takto bude také používán termín smluvní subordinace v této diplomové práci. Jindy se

³²³ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 465.

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ WOOD, Philip R. *Law and practice of international finance*. 1st ed. University ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. 600 p. Law and practice of international finance series. ISBN 978-1-84703-255-3, p. 197.

³²⁶ Tamtéž.

však používá tento termín pouze pro první tři výše uvedené, tedy pro odlišení od subordinace trustové, a někdy pouze pro prostou smluvní subordinaci.³²⁷

6.1.1. Obecně ke smluvní subordinaci

Smluvní subordinace vychází z předpokladu, že se nezajištění věřitelé téhož dlužníka, jejichž pohledávky by jinak měly podle zákona stejné pořadí, mohou smluvně dohodnout na změně pořadí svých pohledávek.³²⁸

Existence subordinace pohledávek je zjevně nejvýznamnější v případě, kdy se společný dlužník ocitne v úpadku. Pokud je totiž společný dlužník solventní, mohou být všichni věřitelé, a to jak přednostní, tak podřízení, vyplaceni v plné výši.³²⁹ Je proto zásadní, aby byla subordinace účinná z pohledu insolvenčního práva.

Ustanovení o subordinaci však nemusí být nutně použitelná pouze v případě platební neschopnosti. Mnohé emise obsahují ustanovení o „blokování plateb“ nebo „testu solventnosti“, která se uplatňují ke každému dni platby, aby se zajistilo, že platba nebude vyplacena podřízeným věřitelům, pokud dlužník není schopen splácet nadřazený (seniorní) dluh nebo pokud jinak hrozí platební neschopnost.³³⁰

Zřejmě největší výhodou subordinace je skutečnost, že v jejím důsledku může být získán větší objem financování. Podřízený dluh totiž slouží jako pojistka pro případ platební neschopnosti společného dlužníka a v důsledku toho vrstva podřízeného dluhu zvyšuje objem prioritního dluhu. Podřízení věřitelé obvykle přijímají vyšší úrokovou sazbu jako kompenzaci za větší riziko, že nedojde ke splacení jejich pohledávky. Pokud tato úroková sazba není příliš vysoká, může to být pro emitenta atraktivní, protože díky tomu mohou být přednostní věřitelé ochotnější půjčovat větší částky a tím zvýšit celkový objem peněz, které má emitent k dispozici.³³¹

Další výhodou je umožnění existence podřízenosti v případě půjček od tzv. zasvěcených osob, kterými jsou zejména akcionáři společnosti nebo členové jejího statutárního orgánu. Podřízenost jejich pohledávek může také povzbudit nadřazené věřitele

³²⁷ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8., p. 484.

³²⁸ Tamtéž, p. 466.

³²⁹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, p. 327.

³³⁰ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 468.

³³¹ Tamtéž.

k poskytování půjček. Nadřizení věřitelé mají totiž jistotu, že v důsledku podřízenosti budou výnosy z jejich půjček přednostně použity na splacení jejich pohledávky a až v případě jejich splacení budou splaceny pohledávky tzv. zasvěcených osob.³³²

Mezi další výhody patří skutečnost, že v případě bank a jiných finančních institucí se podřízený dluh může počítat jako kapitál pro účely kapitálové přiměřenosti. Dále, vzhledem k vyšší úrokové sazbě a vyšší míře rizika, mohou emise podřízených dluhopisů oslovit širší nebo jiný trh investorů než přímé prioritní dluhopisy.³³³

Oproti upisování vlastního kapitálu přináší subordinace další výhody. Na rozdíl od splacení vlastního kapitálu, které podléhá pravidlům o udržení kapitálu, těmto pravidlům splacení dluhu nepodléhá. Současně lze podřízený dluh obvykle emitovat bez předkupního práva akcionářů nebo bez nutnosti schválení nových emisí akcií akcionáři. Změnit podmínky podřízeného dluhu je také obvykle snazší než podmínky vlastního kapitálu, protože to obvykle vyžaduje změnu zakladatelských dokumentů emitenta. Podřízení věřitelé dále nemají právo hlasovat na schůzích akcionářů emitenta, a proto nedochází ke změně poměrů hlasů mezi akcionáři.³³⁴

Subordinace však s sebou nese také určité nevýhody. Například podřízené dluhopisy mohou být pro některé investory méně atraktivní právě z důvodu, že věřitelé nemají právo hlasovat na schůzích akcionářů emitenta, a proto jsou při výkonu kontroly závislí na podmínkách podřízených dluhopisů.³³⁵

6.1.2. Druhy smluvní subordinace

Ustanovení o subordinaci lze klasifikovat mnoha způsoby. Jedním ze základních rozlišení je na úplnou³³⁶ a pružnou subordinaci,³³⁷ na obecnou³³⁸ a specifickou subordinaci³³⁹ a na původní³⁴⁰ a následnou subordinaci³⁴¹.³⁴²

³³² Tamtéž.

³³³ Tamtéž, p. 469.

³³⁴ Tamtéž, p. 469.

³³⁵ Tamtéž, p. 468 and 469.

³³⁶ Při úplné subordinaci nelze provádět žádné platby z podřízeného dluhu, dokud není nadřizený dluh zcela splacen.

³³⁷ V rámci pružné subordinace má podřízený věřitel nárok na platby, dokud nenastane určitá událost, například platební neschopnost dlužníka. Tato ustanovení se běžně označují jako „blokace plateb“.

³³⁸ Při obecné subordinaci je dluh podřízen všem ostatním dluhům nebo všem dluhům, které nejsou samy o sobě vyjádřeny jako podřízené nebo rovnocenné s daným dluhem.

³³⁹ Při specifické subordinaci je dluh podřízen pouze určitým konkrétně určeným dluhům.

³⁴⁰ Podřízený věřitel souhlasí s podřízeností při původním vzniku dluhu.

³⁴¹ Podřízený věřitel souhlasí s podřízeností následně, když není dluh splacen.

³⁴² FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, pp. 483 and 484.

Pravděpodobně nejdůležitější rozlišení se však týká metody, která se používá k dosažení subordinace. Obecně existují čtyři možné způsoby: zde označovány jako prostá smluvní subordinace, subordinace podmíněného dluhu, smluvní obratová subordinace a trustová subordinace.³⁴³

6.1.2.1. Prostá smluvní subordinace

Prostá smluvní subordinace je nejjednodušší, ale nejméně používanou metodou. Dosahuje se jí pouhým smluvním prohlášením o subordinaci (podřízení) dluhu.³⁴⁴

Ohledně jejího uznání však nepanuje ve všech právních systémech shoda. Na první pohled se zdá zvláštní, že by měly existovat pochybnosti o účinnosti prosté smluvní subordinace. Zajištění věřitelé se mohou dohodnout na nižším pořadí, než na jaké by jinak měli nárok, tak proč by to nemohli udělat i nezajištění věřitelé? Důvodem je zásada *pari passu*,³⁴⁵ která se na zajištěný majetek v rozsahu zajištění nevztahuje, jedná se o požadavek, že v případě úpadku musí dojít k zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.³⁴⁶

V mnoha právních řádech byla smluvní subordinace buď uznána soudem (jako v Jihoafrické republice), nebo je povolena zákonem (jako v Austrálii, na Novém Zélandu a v USA). V Anglii panovaly až do roku 1993 pochybnosti, zda je smluvní podřízenost ve své nejjednodušší podobě účinná. V důsledku toho byly vyvinuty další metody subordinace, které umožňují dosáhnout požadovaného výsledku, i když složitějšími právními konstrukcemi.³⁴⁷

6.1.2.2. Subordinace podmíněného dluhu

V případě subordinace podmíněného dluhu souhlasí podřízený věřitel s tím, že jeho dluh se stane splatným pouze tehdy a v takovém rozsahu, v jakém emitentovi zbude dostatečný majetek k úplnému splacení přednostních věřitelů (a všech ostatních podřízených věřitelů, kteří mají mít přednost před podřízeným věřitelem).³⁴⁸

6.1.2.3. Smluvní obratová subordinace

Smluvní obratová subordinace (*turnover subordination*, nebo-li tzv. dohoda o

³⁴³ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 484.

³⁴⁴ Tamtéž, p. 488.

³⁴⁵ Srov. ustanovení § 1 písm. a) InsZ.

³⁴⁶ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 481.

³⁴⁷ Tamtéž, p. 480.

³⁴⁸ Tamtéž, p. 487.

předávání výtěžku z poskytnutého úvěru) spočívá v tom, že se podřízený věřitel zavazuje převést na nadřízeného věřitele veškeré výtěžky (obrat), které podřízený věřitel získá od společného dlužníka, dokud nebude uhrazen nadřízený dluh.³⁴⁹

Účinek je tedy v případě smluvní obratové subordinace stejný, jako kdyby podřízený věřitel poskytl zástavní právo k podřízenému dluhu za účelem zajištění nadřízeného dluhu. Jedná se o jediný způsob, jak se může podřízený věřitel podřídít třídě nadřízených věřitelů, např. bankovnímu syndikátu, oproti všem ostatním věřitelům.³⁵⁰

Podřízený věřitel však musí v případě platební neschopnosti dlužníka prokázat existenci podřízeného dluhu. Nevýhodou z pohledu přednostních věřitelů je, že nemají žádný majetkový podíl na penězích vymožených podřízeným věřitelem, a jsou tedy závislí na tom, zda podřízený věřitel zůstane solventní.³⁵¹

6.1.2.4. Trustová subordinace

Vzhledem k tématu této diplomové práce, bude největší pozornost věnována právě trustové subordinaci. Jak uvádí Fuller, trustová subordinace je tradiční a pravděpodobně nejpoužívanější metodou.³⁵²

V případě trustové subordinace souhlasí podřízený věřitel s tím, že veškeré platby, které obdrží v souvislosti se svým dluhem při likvidaci emitenta, budou v rozsahu, v jakém zůstanou jejich dluhy neuhrazeny, svěřeny přednostním věřitelům. Pravidlo *pari passu* není v případě trustové subordinace porušeno, protože podřízený věřitel stále prokazuje svůj dluh a je vyplacen *pari passu* s ostatními nezajištěnými věřiteli. Po vyplacení však drží podřízený věřitel peníze v trustu pro nadřízené věřitele.³⁵³

Trustová subordinace obvykle vzniká pouze v případě likvidace dlužníka, kdy jsou obdržené platby převedeny do trustu. Pokud je však požadována subordinace plateb během doby trvání emise, lze teoreticky použít trustovou subordinaci tak, že se trust použije na každou platbu. Tento postup je však složitý a obecně se považuje za nepraktický. Za těchto okolností by lépe vyhovovala forma podmíněné subordinace dluhu, a to například podmíněním každé platby tím, že emitent splní test platební schopnosti.³⁵⁴

³⁴⁹ WOOD, Philip R. *Law and practice of international finance*. 1st ed. University ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. 600 p. Law and practice of international finance series. ISBN 978-1-84703-255-3, p. 197.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 486.

³⁵² Tamtéž, p. 484.

³⁵³ Tamtéž, pp. 484, 485 and 490.

³⁵⁴ Tamtéž, p. 485.

Trustová subordinace (a smluvní obratová subordinace) jsou neúčinnějšími metodami pro dosažení „specifické“ subordinace, tj. subordinace pouze určitým konkrétně určeným nadřizným dluhům.³⁵⁵

Trustová subordinace s sebou nese však také některé nevýhody. Jedná se zejména o riziko, že podřizovaný věřitel neprokáže svou pohledávku při likvidaci dlužníka,³⁵⁶ větší složitost související se zahrnutím otázek svěřenského práva a skutečnost, že koncept trustu není uznáván ve všech jurisdikcích.³⁵⁷

Protože trustová subordinace a smluvní obratová subordinace spoléhají na uplatnění vymáhání podřizným věřitelem, označují se někdy společně jako formy obratové subordinace.³⁵⁸

6.1.3. Trustová subordinace v českém právním řádu

Jak uvádí Fuller, primární důraz ve vztahu k subordinaci je kladen na její účinnost v případě platební neschopnosti dlužníka.³⁵⁹ Proto, aby mohl být splněn základní předpoklad využití svěřenského fondu při subordinaci, je nezbytné, aby byla možnost podřizení pohledávek aprobována českým právním řádem.

Podřizení pohledávek se v českém právním řádu věnuje ustanovení § 172 InsZ. Toto ustanovení ve svém prvním odstavci řeší právě otázku úhrady podřizovaných pohledávek. Dle tohoto ustanovení lze v insolvenčním řízení uhradit rovněž podřizené pohledávky a pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu teprve po úplném uhrazení všech pohledávek, kterých se týká insolvenční řízení, s výjimkou pohledávek uvedených v § 170. Insolvenční zákon tak v tomto ustanovení připouští za v něm stanovených podmínek uspokojení podřizovaných pohledávek, čímž tedy aprobuje existenci jejich podřizení.

Ve svém druhém odstavci toto ustanovení uvádí samotnou definici podřizené pohledávky. Tou je dle InsZ pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka, zejména je-li vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka; za podřizenou pohledávku se považuje také pohledávka z

³⁵⁵ Tamtéž, p. 485.

³⁵⁶ V praxi to představuje problém pouze v souvislosti se „specifickou“ subordinací, protože v případě neprokázání bude k dispozici více majetku k uspokojení pohledávek nepodřizovaných věřitelů obecně.

³⁵⁷ FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 s. ISBN 978-1-4057-6571-8, p. 494.

³⁵⁸ Tamtéž, p. 486.

³⁵⁹ Tamtéž, p. 497.

podřízeného dluhopisu podle zvláštního právního předpisu (zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ZDluh“).

Odstavec třetí potom uvádí, že se podřízené pohledávky postupem podle odst. 1 uspokojují v závislosti na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti, jinak se uspokojují poměrně. Současně uvádí, že jako poslední se vždy uspokojují pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, a to poměrně. Pohledávky společníků nebo členů dlužníka je tedy možné v souvislosti s výše uvedeným považovat za příklad právní subordinace.

ZDluh, jako speciální právní úprava, v ustanovení § 34 stanoví definici podřízeného dluhopisu. Tím je dluhopis, kde v případě i) vstupu emitenta do likvidace, ii) vydání rozhodnutí o úpadku emitenta, nebo iii) je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření, bude pohledávka odpovídající právům s tímto dluhopisem spojeným uspokojena až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti. Dle odst. 2 tohoto ustanovení musí být skutečnost, že jde o podřízený dluhopis, zřetelným způsobem vyznačena na listinném dluhopisu nebo v příslušné evidenci a dále ve všech propagačních sděleních týkajících se podřízeného dluhopisu.

Nejvyšší soud v minulosti ve svých rozhodnutích, kde posuzoval ujednání stran o tom, že dlužník věřiteli zaplatí až poté, co mu jiný dluh zaplatí třetí osoba,³⁶⁰ a ujednání stran o tom, že dlužník dluh věřiteli zaplatí až poté, co dlužníkovi bude poskytnut bankou úvěr,³⁶¹ shledal tato ujednání jako absolutně neplatná pro rozpor s dobrými mravy.³⁶² Naopak v případě ujednání stran o tom, že dlužník dluh věřiteli zaplatí až poté, co dlužník zaplatí jiný svůj dluh bance.³⁶³ Nejvyšší soud i přesto, že byla namítána v návaznosti na předchozí rozhodnutí absolutní neplatnost pro rozpor s dobrými mravy, tuto neshledal, a to právě také s odkazem na ustanovení § 172 InsZ a § 34 ZDluh. Dle Nejvyššího soudu *„uvedená dohoda přitom není v rozporu se zákonem či dobrými mravy“* a *„jestliže totiž strany uzavřely smlouvu o podřízenosti pohledávek, v níž se dohodly, že některé pohledávky mají být uspokojeny až po splnění jiného dluhu dlužníka, nemůže se věřitel podřízené pohledávky domáhat jejího uspokojení před splněním podmínek sjednaných ve smlouvě o*

³⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2999/2008.

³⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 NSČR 42/2013.

³⁶² HORÁK, Petr. Ten dluh Ti zaplatím, až mně zaplatí třetí osoba. *Právní rozhledy* [online]. Ze dne 8. 2. 2019, č. 3/2019, s. 84 [cit. 2022-10-09].

³⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2907/2014.

*podřízenosti pohledávek, neboť takový požadavek je v rozporu s jeho smluvním závazkem.*³⁶⁴

Český právní řád a judikatura Nejvyššího soudu tak výslovně počítá s existencí podřízených pohledávek a podřízených dluhopisů, a proto je splněn základní předpoklad využití svěrenského fondu v rámci subordinace, protože i v případě platební neschopnosti dlužníka bude podřízenost pohledávek a dluhopisů účinná.

Využití svěrenského fondu v případě subordinace potvrzuje také Horn, když uvádí, že svěrenský fond může najít své místo i v případě subordinace, tedy dohody věřitelů o pořadí uspokojování pohledávek.³⁶⁵ Vzhledem k tomu, že svěrenský fond umožňuje stanovit jednotlivé skupiny obmyšlených, je možné upravit také existenci podřízených a nadřízených věřitelů, kdy plnění podřízeným věřitelům ze svěrenského fondu nebude poskytnuto, dokud nebude nadřízenému věřiteli nebo jejich skupině poskytnuto plnění ve výši jejich pohledávky spolu s příslušným úrokem. Plnění podřízených věřitelů tedy bude podmíněno. To je plně v souladu s právní úpravou. Dle ustanovení § 1459 ObčZ totiž vzniká právo obmyšleného na plnění ze svěrenského fondu za podmínek určených statutem. Právo na plnění ze svěrenského fondu tedy může být podmíněno³⁶⁶ také splacením pohledávky nadřízeného věřitele. Účel svěrenského fondu může být rovněž omezen na uspokojení pohledávek věřitelů společného dlužníka.

Ve vztahu k podřízeným dluhům Richter uvádí, že „*lze očekávat, že rekodifikované právo prostřednictvím své úpravy subrogace postupem času přemění podřízený dluh z exotického finančního nástroje, s nímž se většina procesních subjektů tuzemských insolvenčních řízení nikdy neseťká, do běžně se vyskytující skutečnosti*“.³⁶⁷ Tento závěr odůvodňuje existencí ustanovení § 1938 věty druhé ObčZ, které zavádí podřízenost subrogační pohledávky pro případ, kdy třetí osoba splní za dlužníka jen část dluhu. V důsledku částečného plnění za dlužníka může taková třetí osoba požadovat pouze

³⁶⁴ Tamtéž.

³⁶⁵ HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěrenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad notam: notářský časopis* [online], 24. 02. 2015, roč. 21, č. 1 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku.

³⁶⁶ Možnost stanovit ve statutu svěrenského fondu odkládací podmínku pro plnění ze svěrenského fondu uvádí také Pihera, viz PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1569–1569 a KOCÍ, Miloš, § 1459. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.

³⁶⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 586 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 60.

vyrovnání toho, co za dlužníka plnila, s tím, že původní věřitel má právo požadovat vyrovnání zůstatku své pohledávky přednostně před novým věřitelem, ledaže se novému věřiteli zaručil, že mu bude nahrazeno, co za dlužníka vydal.

V souvislosti s možným očekáváním častěji se vyskytující subrogace v českém právním řádu je také možné předpokládat, že takové rozšíření povede také k rozšíření užívání svěřenského fondu pro účely subrogace. To se dá očekávat zejména v případě existence většího množství podřízených věřitelů v různých skupinách podřízení, kdy právě v takovém případě může svěřenský fond přinést zpřehlednění celé situace a zvýšení právní jistoty.

V současné chvíli však není svěřenský fond pro účely subordinace příliš využíván. Důvody, pro které není svěřenský fond i přes jeho výhody v rámci subordinace atraktivní, jsou společné také pro ostatní obchodní vztahy uvedené v této části diplomové práce, a proto budou tyto shrnuty souhrnně v její rámci kapitoly 6.5.

6.2. Sekuritizace

Institut svěřenského fondu může také přispět k rozvoji sekuritizačních transakcí.³⁶⁸ Sekuritizace spočívá ve vytvoření od úpadku odděleného subjektu zvláštního určení, který kupuje pohledávky od původce těchto pohledávek (společnosti, nazývané též jako originátor) a emituje cenné papíry kryté těmito aktivy na kapitálových trzích.³⁶⁹ Účelem sekuritizace je primárně získat pro společnost možnosti nízkonákladového financování na kapitálovém trhu, a to za podmínek, které jsou výhodnější (s nižší úrokovou sazbou), než jaké by odpovídaly kreditnímu riziku originátora.³⁷⁰

Celý proces probíhá tak, že společnost, která chce získat financování prostřednictvím sekuritizace, nejprve identifikuje aktiva, která mohou být použita pro účely

³⁶⁸ BROŽEK, Tomáš a REITERMAN, David. Sekuritizace aktiv po rekodifikaci. epravo.cz [online]. Ze dne 23. 6. 2014, ID: 94375 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sekuritizace-aktiv-po-rekodifikaci-94375>.

³⁶⁹ SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. Stanford Journal of Law, Business & Finance [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship, p. 144.

³⁷⁰ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 346.

sekuritizace.³⁷¹ Bude se jednat zejména o pohledávky nebo jiná práva na zaplacení.³⁷²

Po uskutečnění výběru aktiv, která budou použita pro sekuritizaci, je originátor převede do nově speciálně pro tento účel vytvořené společnosti, trustu nebo jiné právně samostatné entity, která je nazývána jako special purpose vehicle neboli SPV. Vyčleněná aktiva budou dohromady vytvářet portfolio SPV, které jej bude spravovat a vykonávat k němu vlastnické právo.³⁷³ Účelem tohoto převodu je především oddělení aktiv od rizik spojených s originátorem. Z tohoto důvodu originátor bude často provádět převod těchto aktiv způsobem, který zakládá tzv. „true sale“,³⁷⁴ tedy prodej, který je vhodný pro insolvenční právo,³⁷⁵ zaručující, že aktiva nebudou součástí majetkové podstaty původce, pokud dojde k jeho úpadku (originator's bankruptcy estate), tedy (jazykem sekuritizační literatury) tzv. odlehlý od úpadku originátora.³⁷⁶ Potenciální úpadek původce tak již nemůže nadále nepříznivě ovlivnit možnost investorů obdržet platbu za jejich cenné papíry zajištěné aktivy.³⁷⁷ Klíčovým přínosem trustové formy pro tuto transakci je tedy imunita spravovaného majetku (aktiv) vůči úpadku původce a svěřenského správce (kterým by v případě neexistence trustu byla korporace).³⁷⁸ Tím je také do značné míry eliminována potřeba sledovat finanční situaci původce.³⁷⁹

³⁷¹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, pp. 333 and 334.

³⁷² Tyto mohou být krátkodobého charakteru (splatné do 30 dnů), jako např. obchodní pohledávky (tzv. „trade receivables“), reprezentující právo na platbu za prodané zboží nebo poskytnuté služby, ale také dlouhodobého charakteru (splatné v období let), např. pohledávky z bankovních úvěrů, leasingových smluv, spotřebitelských úvěrů, kreditních karet apod. Více viz RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 344–346.

³⁷³ Tamtéž.

³⁷⁴ Nesmí se jednat o tzv. odporovatelnou transakci – v české právní úpravě se bude jednat o neúčinný právní úkon dle § 235 InsZ, případně o relativní neúčinnost dle ustanovení § 589 a násl. ObčZ.

³⁷⁵ Vytvoření „fraudulent conveyance“ (odporovatelného právního jednání) nebo jemu obdobného stavu prostřednictvím sekuritizace je nepravděpodobné vzhledem k tomu, že prodejní cena zaplacená originátorovi je standardní rozumnou protihodnotou za prodaná aktiva.

³⁷⁶ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djil/vol13/iss3/13/>, pp. 333 and 334.

³⁷⁷ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 173.

³⁷⁸ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 469.

³⁷⁹ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 173.

Pro zajištění odlehlosti od úpadku originátora musí organizační struktura SPV striktně limitovat její podnikatelské aktivity.³⁸⁰ To struktura svěřenského fondu umožňuje. Statut svěřenského fondu totiž zakladateli poskytuje možnost, aby svěřenskému správci zakázal vykonávat jakékoli odlišné aktivity, zejména tím, že omezí účel svěřenského fondu právě pro účely sekuritizace.

Za účelem získání prostředků na nákup aktiv společnosti vydává SPV cenné papíry na kapitálových trzích. I proto, aby byl akceptován jako emitent cenných papírů na kapitálovém trhu, musí být SPV strukturován jako odlehlý od úpadku.³⁸¹ Oddělenost od úpadku je také motivací proto, aby věřitelé do cenných papírů vydaných SPV investovali.³⁸² Ti tyto cenné papíry nakupují s očekáváním toho, že aktiva ve svěřenském fondu budou schopna vygenerovat dostatek financí na splacení jejich investice spolu s úrokem specifikovaným ve svěřenských certifikátech, jak mohou být tyto cenné papíry nazvány.³⁸³

SPV použije finanční prostředky získané od investorů na nákup finančních aktiv od společnosti. Společnost si však téměř vždy ponechává zbytkový podíl na těchto aktivech.³⁸⁴ Díky zbytkovému podílu bude následně společnost oprávněna ke všem aktivům, která zůstanou ve svěřenském fondu po úplném splacení pohledávek investorů.³⁸⁵ Fakticky je tedy svěřenský fond využíván jako prostředník v transakci, v níž společnost v podstatě zastavuje část svých aktiv jako záruku za emisi obchodovatelných dluhopisů.³⁸⁶ Z ekonomického hlediska se tato transakce podobá zajištěnému úvěru, kdy se přebytečný

³⁸⁰ SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. *Stanford Journal of Law, Business & Finance* [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship, p. 135.

³⁸¹ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, pp. 333 and 334.

³⁸² SCHWARCZ, Steven L. Rethinking a Corporation's Obligations to Creditors. *Cardozo law review* [online]. *Cardozo School of Law*, 1996, vol. 17(3), p. 647 [cit. 2022-10-09]. ISSN 0270-5192. Dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/faculty_scholarship/991/, pp. 683 and 684.

³⁸³ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, p. 326.

³⁸⁴ Tamtéž, pp. 333 and 334.

³⁸⁵ Tamtéž, p. 326.

³⁸⁶ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. *Faculty Scholarship Series* [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 468.

kolaterál vrací dlužníkovi, jakmile věřitelé obdrží jistinu a úroky.³⁸⁷

6.2.1. Výhody sekuritizace

Proč ale využít svěřenský fond místo toho, aby si dluhopisy vydala sama společnost a dala do zástavy svá aktiva? Odpověď spočívá v tom, že svěřenský fond umožňuje velmi jasné rozdělení majetku společnosti na různé podskupiny, které lze samostatně nabídnout jako zajištění různým skupinám věřitelů. Výsledkem je snížení celkových nákladů monitorování věřitelů společnosti, a tím i snížení nákladů na úvěr společnosti. Důvodem je právě také výše uvedená odlehlost od úpadku původce, věřitel si v důsledku sekuritizace zejména zachová bezpečný nárok na aktiva držaná SPV, bez možných průtahů nebo kompromitace, které mohou být důsledkem úpadkového procesu. Pohledávky tak mohou být jako zajištění dluhopisů zastaveny účinněji, než kdyby dluhopisy vydávala sama společnost.³⁸⁸

I přesto, že proces sekuritizace je procesem poměrně náročným, přináší své benefity. Sekuritizace především snižuje náklady financování. Odstraněním rizika úpadku pro investory může mnoho různých typů společností lépe využít své nejcennější aktivum, své pohledávky, a získat přístup k levnému financování na kapitálovém trhu.³⁸⁹ Úroková sazba dluhopisů vydaných SPV může být totiž významně nižší než úroková sazba dluhopisů, které by vydal přímo sám originátor.³⁹⁰

Díky odlehlosti od úpadku mohou investoři, resp. ratingová agentura, při stanovování úrokové sazby svěřenským fondem vydaných dluhopisů odhlédnout od obchodních a jiných rizik spojených s originátorem. Mohou se tak omezit pouze na ocenění kreditního rizika jednotlivých pohledávek v portfoliu svěřenského fondu. Pokud je takové portfolio dostatečně velké a bonitní, dá se předpokládat, že celková míra kreditního rizika SPV bude nižší, než jaké by dosahoval přímo originátor v případě úvěru.³⁹¹

³⁸⁷ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, p. 327.

³⁸⁸ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, p. 468.

³⁸⁹ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 173.

³⁹⁰ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 346 a 347.

³⁹¹ Tamtéž, s. 347.

Největší výhodou sekuritizace je tak její potenciál přinést nízkonákladové financování kapitálového trhu společnostem, které by jinak neměly přístup na kapitálové trhy.³⁹² Investoři v trustu totiž akceptují nižší úrokové sazby úměrné sníženému riziku, a tím snižují náklady na kapitál.³⁹³ Korporace, které jako celek představují pro své věřitele relativně vysokou míru rizika, si tak mohou zajistit financování prostřednictvím emise dluhopisů s vysokým ratingem.³⁹⁴

Pro určení, zda originátor dosáhne celkové úspory nákladů ze sekuritizace, je třeba posoudit úspory úroků ve srovnání s náklady sekuritizační transakce. Společnost, která zvažuje sekuritizaci by tak měla porovnat i) očekávaný rozdíl mezi úroky splatnými z nesekuritizovaného financování a úroky splatnými z cenných papírů vydaných příslušným SPV a ii) očekávaný rozdíl v transakci nákladů mezi alternativními možnostmi financování.³⁹⁵

Vzhledem ke komplikovanosti celé transakce a jejím transakčním nákladům se však účelu sekuritizace, získání nízkonákladového financování, tj. nákladové efektivity, obecně dosáhne pouze v případě větších transakcí. Podle Schwarze se tohoto účelu dosáhne v případě transakcí, jejichž hodnota se pohybuje alespoň ve výši 50 milionů USD, jistější však je u transakcí v hodnotě 100 milionů USD³⁹⁶ a vyšších.³⁹⁷

Nepřímé výhody sekuritizace však často více než kompenzují její nepřímé náklady. Jedním z nejdůležitějších nepřímých přínosů je, že sekuritizace aktiv poskytuje zdroj podrozvahového financování. Toto podrozvahové financování tedy zvyšuje kapitál, aniž

³⁹² SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. *Stanford Journal of Law, Business & Finance* [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship, p. 151.

³⁹³ LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, vol. 1997, 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 173.

³⁹⁴ HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. *Faculty Scholarship Series* [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>, pp. 468 and 469.

³⁹⁵ SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. *Stanford Journal of Law, Business & Finance* [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship, p. 137–138.

³⁹⁶ V roce 1994, tedy v roce vydání předmětného textu, byl v prosinci kurz dolaru přibližně 28,21 Kč. Údaj dostupný z: https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/prumerne_mena.html?mena=USD.

³⁹⁷ SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. *Stanford Journal of Law, Business & Finance* [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship, pp. 137–139.

by se zvýšilo riziko původce poměru cizích zdrojů k vlastnímu kapitálu (leverage ratio) nebo poměru dluhu k vlastnímu kapitálu v jeho finančních výkazech.³⁹⁸

Z toho vyplývá, že také originátoři investičního stupně, kteří již mají přímý přístup k financování na kapitálovém trhu, mohou dávat přednost sekuritizaci kvůli jejím nepřímým výhodám, jako je poskytování podrozvahového financování.³⁹⁹

Další výhodou sekuritizace aktiv je, že může představovat další a nevyužívaný zdroj financování pro originátora. Někdy originátor zjistí, že zájem investorů o jeho cenné papíry je dočasně uspokojený. Jinými slovy, objem vystavení riziku originátora, který kapitálové trhy jsou ochotny akceptovat, může být nižší než objem originátorem požadovaného financování na kapitálových trzích. V těchto případech sekuritizace umožňuje originátorovi získat dodatečné financování na kapitálovém trhu prostřednictvím SPV.⁴⁰⁰

Toto jednání není snahou uvést investory v omyl. Investoři jsou totiž často ochotnější akceptovat omezenější rizika spojená s SPV, konkrétně riziko nesplacení pohledávek, ve srovnání s větším rizikem spojeným s původcem jako celkem.⁴⁰¹ Z tohoto důvodu investoři v trustu akceptují nižší úrokové sazby úměrné sníženému riziku, a tím snižují náklady na kapitál.⁴⁰²

Trustová forma však není jediným možným nástrojem strukturování sekuritizační transakce.⁴⁰³ Právě sekuritizační transakce je jedním z příkladů zdánlivě zaměnitelného používání trustů a obchodních korporací jako forem obchodní organizace. Kritéria správy a řízení však často upřednostňují formu trustovou před korporátní formou. Je tomu tak proto, že správce trustového SPV nemůže (v rámci povinnosti nestrannosti) upřednostnit zbytkového žalobce (společníky) před věřiteli SPV, zatímco statutární orgány korporacích SPV mají svou primární fiduciární povinnost vůči zbytkovým žalobcům (společníkům). Věřitelé by se například obávali, že členové statutárního orgánu společnosti by mohli uvést SPV do úpadku, aby ochránili podíl společníků na vlastním kapitálu, čímž by poškodili

³⁹⁸ Tamtéž, p. 143.

³⁹⁹ Tamtéž, p. 146.

⁴⁰⁰ Tamtéž, p. 143 and 144.

⁴⁰¹ Tamtéž, pp. 143 and 144.

⁴⁰² LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797278, p. 173.

⁴⁰³ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 347.

pohledávky věřitelů tím, že by „pozastavili jejich právo na zaplacení a případně ohrozili jejich pohledávky“.⁴⁰⁴

Přesto, že svěřenský fond zakotvený v českém právním řádu umožňuje jeho užití pro účely sekuritizace, se s jeho využitím pro tyto účely v současné chvíli spíše není možné setkat. Důvody jsou popsány souhrnně pro všechny v této kapitole uvedené obchodní vztahy v kapitole 6.5 této diplomové práce.

6.3. Transakce s mnohostí věřitelů

Pro úvěrové transakce většího objemu je typické, že se neobejdou bez mnohosti věřitelů. To jednak proto, že výše úvěru požadovaná některými dlužníky může přesahovat možnosti nebo ochotu jednotlivých věřitelů,⁴⁰⁵ současně je mnohostí věřitelů omezováno riziko jednotlivých věřitelů související s velikostí transakce. V případě soukromých transakcí se jedná o tzv. syndikované úvěry, v případě veřejných potom o emise dluhopisů.⁴⁰⁶

Podstatou syndikovaných úvěrů je dohoda dvou nebo více bank na poskytnutí úvěru dlužníkovi za společných podmínek.⁴⁰⁷ Počet bank v rámci takové transakce může být velmi malý, někdy též nazývaný jako tzv. klubová půjčka (club loan) nebo velmi početný a výjimečně může dosahovat i několik stovek.⁴⁰⁸ Každá banka se ve smlouvě o syndikovaném úvěru zavazuje poskytnout dlužníkovi úvěr až do výše svého stanoveného závazku s tím, že platby dlužníka budou poté rozděleny mezi banky ve stejném poměru.⁴⁰⁹

⁴⁰⁴ SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>, pp. 333 and 334.

⁴⁰⁵ V případě úvěrů se pluralita věřitelů vyskytuje zejména v bankovním sektoru, kdy vzhledem k pravidlům úvěrové angažovanosti (řízení úvěrových rizik a regulace obezřetného podnikání bank) je pro banku nemožné, popř. přímo právními předpisy zakázané, aby poskytla úvěr přesahující určitou výši. Z toho důvodu poskytuje úvěr tzv. bankovní syndikát. Podrobněji viz ELEK, Štefan. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. VI, Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 2046 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 690–714.

⁴⁰⁶ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 347.

⁴⁰⁷ Dlužník si tak může být jistý, že všechny banky, které mu poskytly úvěr, tak učinily za stejných podmínek a se stejnými smluvními podmínkami. Současně si může být jistý, že dokud tyto podmínky a závazky neporuší, nemůže se jediná banka náhle a bezdůvodně rozhodnout požadovat splacení své pohledávky. Podrobněji viz FIGHT, Andrew. *Syndicated lending*. Amsterdam: Elsevier, 2004, 1 [online] 199 p. [cit. 2022-10-09]. ISBN 1-4175-4963-7, p. 9.

⁴⁰⁸ WOOD, Philip R. *Law and practice of international finance*. 1st ed. University ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. 600 p. Law and practice of international finance series. ISBN 978-1-84703-255-3, pp. 93-and 94.

⁴⁰⁹ Tamtéž, p. 97.

Dle ustanovení § 2 odst. 1 ZDluh je dluhopisem cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky odpovídající jmenovité hodnotě jeho emitentem, a to najednou nebo postupně k určitému okamžiku, a popřípadě i další práva plynoucí ze zákona nebo z emisních podmínek dluhopisu. Vedle standardního úvěrového financování (včetně syndikovaných úvěrů) je jedním z možných zdrojů finančních prostředků pro společnost, aniž by s nimi byl spojen podíl na podnikání společnosti.⁴¹⁰

Mnohost věřitelů může jak v případě syndikovaných úvěrů, tak v případě dluhopisového financování přinést koordinační a další problémy.⁴¹¹ Právě svěřenský fond s sebou může přinést technické zjednodušení při strukturování těchto transakcí.⁴¹²

Využití svěřenského fondu spočívá v tom, že věřitelé nejprve převedou peníze do svěřenského fondu a jeho správcem zpravidla určí některého z věřitelů. Současně jsou věřitelé ustanoveni obmyšlenými svěřenského fondu.⁴¹³ U syndikovaných úvěrů je svěřenským správcem zpravidla jmenována některá z bank poskytujících úvěr, v případě dluhopisů je takovou osobou zpravidla finanční zprostředkovatel, který se specializuje na poskytování těchto služeb.⁴¹⁴

Úkolem svěřenského správce je potom zjednodušeně zajišťovat přijímání splátek a jejich distribuci a komunikovat s dlužníkem a jednotlivými věřiteli.⁴¹⁵ Přítomnost správce však také umožňuje zjednodušené monitorování, společné vymáhání pohledávek, dodržování doložky o nečinnosti,⁴¹⁶ která brání v jednostranném urychlení splácení, a sdílení vymožených částek v případě neplnění závazků dlužníkem.⁴¹⁷

⁴¹⁰ DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 672 s. Beckova edice právo a hospodářství; 68. ISBN 978-80-7400-404-9, s. 153–155.

⁴¹¹ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴¹² JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 113.

⁴¹³ Tamtéž.

⁴¹⁴ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴¹⁵ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 113.

⁴¹⁶ Doložky o nečinnosti (neboli doložky o zákazu jednání) ve svěřenských smlouvách dávají správci výhradní právo jednat, čímž vylučují individuální práva věřitelů/držitelů dluhopisů. Podrobněji viz WOOD, Philip R. *Law and practice of international finance*. 1st ed. University ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. 600 p. Law and practice of international finance series. ISBN 978-1-84703-255-3, p. 137.

⁴¹⁷ WOOD, Philip R. What happened to the trust in financial law? *Capital markets law journal* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2017, 12(3), pp. 322–339 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1750-7219. Dostupné z: doi:10.1093/cmlj/kmx029, p. 326.

Výhoda využití svěřenského fondu spočívá zejména v úspoře transakčních nákladů. Užitím svěřenského fondu totiž dochází ke snížení nákladů na získání a zpracování informací, ale také při výkonu rozhodovacích pravomocí a při vymáhání pohledávek.⁴¹⁸ K úspoře nákladů na straně věřitele dochází právě proto, že správu celé transakce uskutečňuje jediná osoba svěřenského správce.⁴¹⁹ Tyto náklady by v případě, kdy by v rámci transakce nebyl využit svěřenský fond, museli věřitelé zahrnout do ceny poskytnutého financování a tím by došlo ke zvýšení nákladů na financování pro dlužníka.⁴²⁰

K úspoře nákladů dochází také na straně dlužníka. Ten nemusí komunikovat zvlášť s jednotlivými věřiteli, kterých mohou být desítky nebo také stovky, ale pouze se svěřenským správcem, a to i pro případ změny v úvěrové dokumentaci. Zároveň je chráněn před individuálním postupem jednotlivých věřitelů.⁴²¹ Minimalizuje také své účetní náklady tím, že při čerpání úvěru obdrží od svěřenského správce jedinou platbu a při splatnosti splátky taktéž provede pouze jednu platbu.⁴²²

V případě, že je pohledávka věřitelů za dlužníkem zajištěná,⁴²³ přináší svěřenský fond do transakce další výhody. Svěřenský fond totiž umožňuje poskytnutí zajištění přímo svěřenskému správcovi, čímž přináší další zjednodušení zejména pro případ změny osob věřitelů, ale také zlevňuje samotné zřízení zajištění.⁴²⁴ Svěřenský fond v takovém případě funguje obdobně jako agent pro zajištění.⁴²⁵

⁴¹⁸ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴¹⁹ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 113.

⁴²⁰ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴²¹ Tamtéž.

⁴²² FIGHT, Andrew. *Syndicated lending*. Amsterdam: Elsevier, 2004, 1 [online] 199 p. [cit. 2022-10-09]. ISBN 1-4175-4963-7, p. 8.

⁴²³ Pokud je poskytnuto zajištění, je výnos rozdělen mezi banky ve stejném procentuálním poměru jako jejich podíly na úvěru/dluhopisech. To může zabránit tomu, aby jeden z věřitelů narychlo realizoval své vlastní zajištění a získal tak časovou výhodu oproti ostatním věřitelům, pokud by se dlužník dostal do potíží. Podrobněji viz FIGHT, Andrew. *Syndicated lending*. Amsterdam: Elsevier, 2004, 1 [online] 199 p. [cit. 2022-10-09]. ISBN 1-4175-4963-7, p. 9.

⁴²⁴ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴²⁵ HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad notam: notářský časopis* [online], 24. 02. 2015, roč. 21, č. 1 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku.

Vzhledem k tomu, že zajištění je vázáno na osobu svěřenského správce,⁴²⁶ mohou věřitelé převést svůj skutečný podíl na úvěru a zajištění v rámci svěřenského fondu prostým postoupením pohledávky popř. novací v případě úvěru nebo prodeje v případě dluhopisů, aniž by došlo ke ztrátě zajištění nebo aniž by byla vyžadována registrace postupníků.⁴²⁷ Zajištění je tak v důsledku jeho poskytnutí svěřenskému správci poskytnuto jak ve prospěch současných, tak budoucích věřitelů, a to bez nutnosti vynaložení dalších nákladů při změně jejich totožnosti. Úspora nákladů souvisejících s poskytnutím zajištění a změnou totožnosti věřitelů je v případě syndikovaných úvěrů značná, v případě dluhopisového financování by případné náklady na registraci zajištění jednotlivých věřitelů a změny při prodeji dluhopisů byly přímo neúnosné.⁴²⁸

Určitou alternativou k výše uvedenému užití svěřenského fondu pro zajištění je podle platného práva agent pro zajištění. Dle ustanovení § 20 odst. 2 ZDluh agent pro zajištění vykonává práva věřitele, zástavního věřitele nebo jiného příjemce zajištění vlastním jménem ve prospěch oprávněných osob; to platí i pro případ insolvenčního řízení, výkonu rozhodnutí nebo exekuce týkajících se zástavce nebo jiného poskytovatele zajištění nebo jejich majetku. Při výkonu práv se na agenta pro zajištění hledí, jako by byl věřitelem každé zajištěné pohledávky (§ 20 odst. 6 ZDluh). Dle § 2 písm. g) InsZ je potom zajištěným věřitelem také agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech. Ačkoli by se mohlo zdát, že vzhledem k zařazení institutu agenta pro zajištění do zákona o dluhopisech je možné jej využít pouze v případě dluhopisového financování, opak je pravdou. V důsledku novely ZDluh č. 307/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, umožňuje zákon využití agenta pro zajištění také pro zajištění dluhů, které s dluhopisy nesouvisí, tedy právě také v případě syndikovaných úvěrů.⁴²⁹ Na rozdíl od využití svěřenského fondu, institut agenta pro zajištění nezajišťuje účinky insolvenčního efektu. Prostředky získané ze zajištění tak nebudou před jejich výplatou jednotlivým věřitelům chráněny před osobními věřiteli agenta pro zajištění jako v případě svěřenského fondu.

⁴²⁶ V případě zajištění prostřednictvím nemovitosti to pak bude právě svěřenský správce, kdo bude zapsán v příslušném katastru nemovitostí, je-li v něm příslušná nemovitost evidována.

⁴²⁷ WOOD, Philip R. What happened to the trust in financial law? *Capital markets law journal* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2017, vol. 12(3), pp. 322–339 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1750-7219. Dostupné z: doi:10.1093/cmlj/kmx029, p. 326.

⁴²⁸ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocťa Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348.

⁴²⁹ KOKEŠ, Jirí. Institut agenta pro zajištění v návrhu novely zákona o dluhopisech. *epravo.cz*. [online] Ze dne 12. 12. 2018, ID: 108503 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-agenta-pro-zajisteni-v-navrhu-novely-zakona-o-dluhopisech-108503.html>.

ZDluh dále ve svém ustanovení § 24 zakotvuje institut společného zástupce vlastníků dluhopisů, ten ale ani zdaleka neumožňuje dosáhnout účinků užití svěřenského fondu. Na společného zástupce se dle tohoto ustanovení sice hledí, jako by byl věřitelem každé pohledávky každého vlastníka dluhopisu, a může vykonávat v zákonem stanovených případech rovněž veškerá práva agenta pro zajištění, čímž brání ve svém důsledku jednotlivým vlastníkům dluhopisů v samostatném uplatňování práv z dluhopisů, na druhou stranu tato úprava vůbec neposkytuje výše zmíněné výhody související s poskytnutím zajištění.⁴³⁰ Tato právní úprava ani dostatečně nechrání vlastníky dluhopisů. Obdobně jako v případě agenta pro zajištění totiž nechrání vlastníky dluhopisů před možnou insolvencí společného zástupce a jejími důsledky.

Bez využití svěřenského fondu by tedy bylo dosažení výše zmíněných efektů problematické.

Prozatím se však spíše jeví, že přijetí právní úpravy svěřenského fondu nemělo na českou syndikační praxi ani dluhopisové financování i přes výhody, které svěřenský fond přináší, větší dopad. Důvodem je stále velký okruh neznámých uvedených níže v kapitole 6.5 této diplomové práce. Stávající praxe tak i nadále zůstává věrná konstrukci solidárního věřitelství, i přes to že ani tato není dokonalá.⁴³¹

6.4. Kolektivní investování

Jak uvádí Richter, trust-like instituty jsou také praktickým nástrojem kolektivního investování.⁴³² Poskytují totiž možnost svěřenskému správci jakožto manažeru fondu vystupovat v postavení vlastníka majetku ve fondu, a to pro účely registrace, vystupování ve vztahu ke třetím osobám a při rozhodování o majetku ve svěřenském fondu. Současně však poskytuje investorům ochranu před postihem majetku ve svěřenském fondu před obecnými věřiteli.⁴³³

Je však nutné zmínit, že existence svěřenského fondu není pro fungování kolektivního investování nezbytná. Pro tyto účely lze totiž použít dostatečně také obchodní

⁴³⁰ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 348–349.

⁴³¹ RICHTER, Tomáš. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0, s. 1242–1248.

⁴³² RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 344–345.

⁴³³ Tamtéž.

korporaci, která bude obdobně chránit majetek před jeho postihem ze strany věřitelů osob, které majetek spravují. Zajímavé však je, že ještě před přijetím právní úpravy svěřenských fondů a ZISIF, byly podílové fondy již konstruovány jako určitá doba trustu.⁴³⁴ Podílový fond totiž v této době (za účinnosti zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování) vykazoval znaky současného svěřenského fondu. Tak primárně byl souborem majetku, který nebyl právnickou osobou a byl držen investiční společností, která obdobně jako svěřenský správce byla oprávněna nakládat se svěřeným majetkem svým jménem na účet podílníků, ve vztahu k třetím osobám vystupovala jako vlastník svěřeného majetku a byla oprávněna a zavázána k právním jednáním, která uskutečnila v souvislosti se svou činností.⁴³⁵ Již tato právní úprava nasvědčovala tomu, že svěřenský fond může být využita také pro účely kolektivní investování, když i v době, kdy nebyl tento institut ještě zakotven, do jisté míry upravoval pro účely kolektivního investování jemu obdobný institut. Byl tak určitou předzvěstí současné právní úpravy a transplantace trust-like institutu do českého právního řádu a do právní úpravy kolektivního investování.

Současná právní úprava kolektivního investování tedy již přímo počítá s využitím svěřenského fondu. Tak primárně v ustanovení § 95 odst. 1 písm. c) ZISIF stanoví, že fondem kvalifikovaných investorů je za zákonem stanovených podmínek vedle právnické osoby a podílového fondu také svěřenský fond. Účelem takového svěřenského fondu musí být investování finančních prostředků vložených do svěřenského fondu jednotlivými investory na základě určené investiční strategie, a to vše v jejich prospěch. Osobami obmyšlenými budou osoby, které vkládají prostředky do svěřenského fondu, a to buď v postavení zakladatelů nebo osob zvyšujících majetek svěřenského fondu.⁴³⁶

V ustanoveních § 148 až 153 ZISIF potom stanoví jako přípustnou právní formu kolektivního investování právě svěřenský fond, kdy v této části právní úpravy zejména stanoví specifika svěřenského fondu využívaného v kolektivním investování. ZISIF tak výslovně stanoví, že se svěřenský fond vytváří výlučně na základě smlouvy a nelze jej

⁴³⁴ HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad notam: notářský časopis* [online], 24. 02. 2015, ročník 21, číslo 1 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku.

⁴³⁵ RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Poceta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 345.

⁴³⁶ PIHERA, Vlastimil. § 148. In: BERAN, Jiří a kol. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář*, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vytvořit vyčleněním majetku z fondu kolektivního investování.⁴³⁷ Právní jednání vytvářející investiční fond jako svěřenský fond musí mít písemnou formu,⁴³⁸ jinak je neplatné. Současně stanoví, že svěřenský fond jako investiční fond může mít více zakladatelů přijímajících rozhodnutí po vzájemné dohodě, pokud statut neurčí jinak.

Svěřenský fond se stává investičním fondem dnem zápisu do seznamu vedeného Českou národní bankou,⁴³⁹ poté již nelze zakladatelské právní jednání prohlásit za neplatné a nelze již zrušit jeho zápis, a to ani v případě nedodržení písemné formy dle § 148 odst. 1 ZISIF.

Ustanovení § 149 ZISIF potom výslovně stanoví, že se ustanovení § 1452 ObčZ pro svěřenský fond, který je investičním fondem, nepoužije, současně stanoví, že kde ObčZ používá pojem „statut svěřenského fondu“, rozumí se tím v případě investičního fondu jako svěřenského fondu statut tohoto fondu. Úprava statutu svěřenského fondu, který je investičním fondem, se tak řídí ustanoveními ZISIF. Současně § 189 ZISIF stanoví, že každý investiční fond musí mít statut a že statut investičního fondu vydává jeho obhospodařovatel. Tedy na rozdíl od obecné právní úpravy, kdy je statut vydáván zakladatelem. Ustanovení § 288 ZISIF stanoví základní náležitosti statutu investičního fondu, který obsahuje investiční strategii fondu kvalifikovaných investorů, popis rizik spojených s investováním tohoto fondu a další údaje nezbytné pro investory ke kvalifikovanému posouzení investice. I přes vyloučení ustanovení § 1452 ObčZ však lze předpokládat, že statut bude obsahovat obdobné informace.⁴⁴⁰

ZISIF stanoví také speciální úpravu pro svěřenského správce. Stanoví, že svěřenský fond má pouze jednoho svěřenského správce, kterým může být pouze ten, kdo je oprávněn obhospodařovat takový investiční fond. Správcem svěřenského fondu, který je investičním fondem, tak může být pouze investiční společnost.⁴⁴¹ Současně vylučuje použití ustanovení o dalším nezávislém svěřenském správci dle ustanovení § 1454 ObčZ. Je tedy otázkou, zda může být správce investičního svěřenského fondu současně obmyšleným. Vzhledem k vyloučení tohoto ustanovení a chybějící výslovné úpravě je však nezbytné dospět

⁴³⁷ Důvodem je pravděpodobně snaha zabránit tomu, aby bylo investiční portfolio fondu kolektivního investování spravováno svěřenským fondem. Podrobněji viz PIHERA, Vlastimil. § 148. In: BERAN, Jiří a kol. Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴³⁸ Oproti tomu ustanovení § 1448 odst. 1 v případě smlouvy nestanoví žádný požadavek na formu.

⁴³⁹ Ustanovení § 597 písm. c) ZISIF.

⁴⁴⁰ PIHERA, Vlastimil. § 149. In: BERAN, Jiří a kol. Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁴¹ Ustanovení § 7 ZISIF.

k závěru, že svěřenský správce může být současně obmyšleným investičního svěřenského fondu.⁴⁴²

Jak je uvedeno výše v této diplomové práci, právě ustanovení § 151 ZISIF je jediným případem, kdy v souladu s § 1453 odst. 2 ObčZ může funkci svěřenského správce vykonávat právnická osoba. Toto nadepsané ustanovení ZISIF stanoví, že investiční společnost může být za podmínek stanovených tímto zákonem svěřenským správcem i svěřenského fondu, který není investičním fondem. Tím je rozšířena působnost investičních fondů také mimo oblast investičních služeb.

Dohled nad správou svěřenského fondu potom vykonává obhospodařovatel tohoto fondu.⁴⁴³ Dochází tak ke sjednocení osoby oprávněné dohlížet nad správou svěřenského fondu se svěřenským správcem. Proto je ustanovením § 153 ZISIF vyloučeno použití ustanovení § 1465 ObčZ o dohledové součinnosti správce.⁴⁴⁴

Investiční fond se svými funkcemi blíží fondu podílovému. S ohledem na závěry učiněné výše o možnosti svěřenského fondu emitovat cenné papíry, lze uzavřít, že není zřejmě dán důvod, pro který by nemohl svěřenský správce svěřenského fondu, který je investičním fondem, vydat cenné papíry, do nichž by bylo vtěleno právo investorů na plnění po vzoru podílových listů. Tím by investiční svěřenský fond prakticky dosahoval stejných účinků jako podílový fond.⁴⁴⁵ Tyto svěřenské certifikáty by tak vyjadřovaly podíl obmyšlených na svěřenském fondu. To by mohlo vést k dalšímu rozvoji svěřenského práva a zvýšení mobility vlastnických práv.⁴⁴⁶ Vyřešení některých nejasností týkajících se svěřenských fondů, zejména postavení na jisto, že svěřenský fond může emitovat cenné papíry, by tak mohlo vést k rozšíření využívání svěřenského fondu také v prostředí kolektivního investování, kdy v současné chvíli není v seznamu investičních fondů

⁴⁴² PIHERA, Vlastimil. § 150. In: BERAN, Jirí a kol. Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁴² Ustanovení § 7 ZISIF.

⁴⁴³ Ustanovení § 152 odst. 1 ZISIF.

⁴⁴⁴ KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 188 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-277-9, s. 15 a 16.

⁴⁴⁵ PIHERA, Vlastimil. § 148. In: BERAN, Jirí a kol. Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁴⁶ VOJTĚCH, Jakub. Svěřenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Karolinum Press, 2019, 2019(2), s. 103–116 [cit. 2022-10-29]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: [doi:10.14712/23366478.2019.19](https://doi.org/10.14712/23366478.2019.19).

vedených Českou národní bankou⁴⁴⁷ veden jediný investiční fond, který by byl zřízen ve formě svěřenského fondu.

6.5. Možné překážky využití svěřenských fondů v obchodních vztazích

Institut svěřenského fondu na rozdíl od angloamerických trustů, které jsou ve výše uvedených obchodních vztazích využívány tradičně, je stále pro český právní řád poměrně novinkou a stále je přijímán poměrně skepticky. S jeho využitím ve výše uvedených obchodních vztazích se setkáváme spíše zřídka, k některým způsobům jeho využití dokonce prozatím vůbec nedochází. Důvodů je hned několik.

Primární nevýhodou současné právní úpravy pro využití svěřenského fondu v obchodních vztazích je nemožnost právnických osob, až na výjimkou upravenou v ZISIF, být svěřenským správcem svěřenského fondu. Zejména se dá předpokládat, že lze pochybovat o tom, že by jednotlivé fyzické osoby projevily zájem být svěřenským správcem svěřenského fondu, jehož majetek by dosahoval takové výše, jakou lze očekávat v případě uvedených obchodních vztahů, a přijal veškerou odpovědnost se související se správou rozsáhlého majetku. Pochybnosti lze také vznést ve vztahu k rozsahu znalostí a rozsahu administrativního aparátu, kdy množství osob, které by dohromady potenciálně ztělesňovaly aparát právnické osoby, a souhrn jejich znalostí může s sebou přinést kvalitnější správu svěřenského fondu. Současně v případě správy svěřenského fondu právnickou osobou nenastávají komplikace spojené se změnou v osobě svěřenského správce, jaké mohou nastat v případě svěřenského správce fyzické osoby. To by totiž umožnilo pouze interní změnu osoby pověřené výkonem funkce svěřenského správce, nebylo by však navenek nutné provádět veškeré další formální kroky, které jsou se změnou svěřenského správce, fyzické osoby, spojené.

Existence svěřenského správce právnické osoby by přinesla do oblasti správy svěřenského fondu nejen zvláštní dovednosti, ale také „hluboké kapsy“ a to zejména pro případ odpovědnosti svěřenského správce při porušení jeho povinnosti při správě svěřenského fondu. Majetek takové právnické osoby by tak potenciálně mohl přinést jednotlivým věřitelům svěřenského fondu větší jistotu, že jejich pohledávka vůči svěřenskému správci bude v případě jeho selhání uspokojena. Současně však takové riziko

⁴⁴⁷ Informace dostupné ke dni 3. 11. 2022 z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS?p_lang=cz.

odpovědnosti bude příslušnou právnickou osobu a její členy motivovat k věrnému plnění povinností svěřenského správce.⁴⁴⁸

Domnívám se, že by právní úprava měla v tomto směru umožnit alespoň bankám, pokud ne také ostatním právnickým osobám, aby se mohly stát svěřenským správcem. Banka, jakožto instituce, která již podléhá dohledu České národní banky, by jistě takovou funkci mohla vykonávat, aniž by panovala jakákoli zvýšená obava ze zneužití jejího postavení jako svěřenského správce a se zaručením profesionálního výkonu správy. Navíc se dá jen těžko argumentovat tím, že by jednotlivá fyzická osoba byla schopna spravovat svěřenský fond lépe nežli instituce podléhající dohledu České národní banky a mající širší personální možnosti a pravděpodobně též s tím spojenou informační výhodu.

Dalo by se též uvažovat nad tím, že by právní úprava mohla rozlišovat, s výjimkou obecných ustanovení, mezi právní úpravou rodinných svěřenských fondů a obchodních svěřenských fondů. To by také umožnilo např. upravení možnosti právnických osob být svěřenským správcem jen v případě obchodních svěřenských fondů.

Další nevýhodou a důvodem vedoucím k omezenému využití svěřenských fondů v obchodních vztazích mohou být také náklady související se statutem svěřenského fondu. Dle ustanovení § 1452 odst. 3 ObčZ totiž musí mít statut svěřenského fondu formu veřejné listiny. Dle ustanovení § 3026 odst. 2 ObčZ se formou veřejné listiny rozumí notářský zápis. V souladu s ustanovením § 4 vyhlášky č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif) je potom v případě úkonu, kterým je statut svěřenského fondu, tarifní hodnotou hodnota majetku, který tvoří svěřenský fond. V případě využití svěřenského fondu v této diplomové práci zmíněných obchodních vztazích je tak nutné počítat s dodatečnými náklady na vydání statutu ve formě veřejné listiny. Dle oddílu I položky A notářského tarifu by vzhledem k tomu, že se částka nad 100 000 000 Kč nezapočítává do základu tarifní hodnoty, činila nejvyšší možná odměna notáře v souvislosti se sepsáním notářského zápisu o statutu svěřenského fondu 94 800 Kč.

Otázkou také zůstává možnost zakladatele vyhradit si (nebo jiným osobám) ve statutu svěřenského fondu oprávnění ke změně statutu svěřenského fondu za jeho trvání. Dá se očekávat, že jakkoli by připuštění této možnosti přineslo jisté výhody, zejména by se již zakladatel při přípravě statutu mohl přestat obávat, že nějakou otázkou týkající se

⁴⁴⁸ LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: doi:10.2307/797196, p. 640.

svěřenského fondu dostatečně neupraví nebo ji opomene upravit, a že jedinou možností nápravy takové situace bude změna statutu soudem v souladu s § 1469 odst. 2 ObčZ. Na druhou stranu je možné shledat potenciální rigidnost statutu jako žádoucí, kdy zejména jednotliví obmyšlení svěřenského fondu se nemusí obávat, že dojde ke změně statutu svěřenského fondu v jejich neprospěch a bez jejich vědomí.

Důvodem, pro který mohou být některé subjekty odrazeny od využití svěřenského fondu, je částečná ztráta anonymity. Dle ustanovení § 1457 odst. 3 ObčZ je totiž určení obmyšlených svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu účinné dnem zápisu do evidence svěřenských fondů. V souladu s ustanovením § 65d písm. h) ZVeřRej tak budou v evidenci svěřenských fondů také uvedeny mnohé údaje o osobách obmyšlených. Dle tohoto ustanovení se do evidence svěřenských fondů zapíše, jde-li o svěřenský fond zřízený za soukromým účelem, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je obmyšleným; je-li obmyšleným fyzická osoba, datum narození, státní občanství a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno; nebyl-li obmyšlený určen nebo jde-li o svěřenský fond zřízený k veřejně prospěšnému účelu, způsob, jak bude obmyšlený určen. Ustanovení § 65e ZVeřRej však v prvním odstavci stanoví, že tyto údaje se v opisu z evidence svěřenských fondů neuveřejňují, pokud není k jejich zpřístupnění dán souhlas. Pokud je svěřenský správce fyzickou osobou, v opisu z evidence svěřenských fondů se uvádějí a uveřejňují pouze údaje o jeho jménu, státu bydliště, státním občanství, roce a měsíci narození a doručovací adrese a dále údaje, k jejichž uveřejnění dal souhlas. Úplný opis z evidence svěřenských fondů je potom dle třetího odstavce přístupný pouze svěřenskému správci a osobám, které na tom mají právní zájem. S ohledem na uvedené tak lze dospět k závěru, že obava ze ztráty anonymity je spíše podružným argumentem.

Využití svěřenských fondů pro výše uvedené účely by také prospělo výslovné upravení možnosti svěřenských fondů emitovat cenné papíry. Pokud však dojdeme v souladu s kapitolou 5.6 této diplomové práce k závěru, že svěřenský fond je oprávněn emitovat cenné papíry, problematickou se v této souvislosti jeví otázka zápisu obmyšleného do evidence svěřenských fondů. Tato právní úprava by totiž mohla mít negativní následky z hlediska volné převoditelnosti cenných papírů, kdy při každém dalším převodu cenných papírů by musela být řešena otázka změny obmyšlených osob v evidenci svěřenských fondů. Statut svěřenského fondu bezesporu může být nastaven tak, že osoby obmyšlené budou jinak určeny v souladu s § 1457 odst. 3 ObčZ, tedy např. tak, že obmyšlenými jsou osoby, které jsou vlastníky předmětných cenných papírů. To však

zřejmě nepostačuje ve vztahu k účinnosti jmenování nebo určení obmyšleného, kdy toto ustanovení podmiňuje účinnost takovéto změny, resp. možnost poskytnutí plnění obmyšleným zápisem do evidence svěrenských fondů (viz kapitola 5.6 této diplomové práce).

Otázkou je také možnost vyčlenit zajištění jako jiné věcné právo než právo vlastnické do svěrenského fondu. Tato otázka je zásadní zejména v případě možnosti svěrenského fondu zastávat funkci agenta pro zajištění. V takovém případě by totiž do svěrenského fondu mělo být vyčleňováno pouze zajištění, nikoliv pohledávka včetně zajištění, a to i přes jejich vzájemnou akcesoritu.⁴⁴⁹ Na otázku možnosti vyčlenění zajištění do svěrenského práva však v právní teorii dosud není jednotný názor. Pihera uvádí, že zakladatel může ve prospěch svěrenského fondu také zřídit určité právo, kdy výslovně uvádí také možnost zřídit ve prospěch svěrenského fondu zajištění.⁴⁵⁰ Richter se naopak přiklání k doslovnému výkladu zákona, když uvádí, že ustanovení § 1448 ObčZ jednoznačně hovoří o zřízení svěrenského fondu vyčleněním majetku, nikoli však jiného věcného práva, tedy ani věcněprávního zajištění.⁴⁵¹

Z výše uvedeného je zřejmé, že institut svěrenského fondu v českém právním řádu je stále opředen mnoha nevyjasněnými otázkami. Tyto nevyjasněné otázky jsou důvody, pro něž není svěrenský fond v obchodních vztazích příliš využíván. Ochota osob riskovat svůj majetek i přes možné výhody, které svěrenský fond v obchodních vztazích nabízí, je s ohledem na nevyjasněné otázky nízká. Rozšíření využití svěrenského fondu v obchodních vztazích by tedy prospělo upřesnění právní úpravy ve vztahu k výše uvedeným nejasnostem.

⁴⁴⁹ Dle ustanovení § 1880 ObčZ nabývá postoupením pohledávky postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění. Je však připuštěno, aby se účastníci postupní smlouvy domluvili, že zajištění nepřejde na postupník spolu s pohledávkou. Podrobněji viz DVOŘÁK, Bohumil. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0, s. 733–737.

⁴⁵⁰ PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0, s. 1541–1547.

⁴⁵¹ RICHTER, Tomáš. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0, s. 1242–1248.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zejména objasnit možnosti využití svěřenského fondu v obchodních vztazích a specifika, která svěřenský fond do obchodních vztahů přináší. Takové využití svěřenského fondu je v českém právním prostředí dosud spíše okrajovou záležitostí, přičemž v některých, v common law standardních, typech obchodních vztahů přímo dosud nevyzkoušené. Obchodní svěřenské fondy se totiž prozatím, na rozdíl od rodinných svěřenských fondů, netěší přílišné oblibě a praktická zkušenost s jejich využitím je tedy minimální.

I přesto, že § 1449 odst. 2 občanského zákoníku s využitím svěřenského fondu v obchodních vztazích výslovně počítá, zvláštní úpravu obchodního svěřenského fondu občanský zákoník neobsahuje. Právní úprava tak neupravuje pravidla správy obchodního svěřenského fondu nebo jeho fungování. Jakkoli tím současně český zákonodárce umožnil, obdobně jako v případě common law trustu, využít širokou flexibilitu tohoto právního institutu, výslovné řešení sporných otázek by přineslo do právní úpravy svěřenského fondu větší právní jistotu a mohlo by tak motivovat k dalšímu rozvoji svěřenského práva nejen v obchodních vztazích.

Legislativní změny by však neměly vést k omezení flexibility svěřenského fondu, která je klíčovou výhodou nejen v obchodních vztazích a poskytuje prakticky neomezené možnosti jeho strukturování. Tuto výhodu mají svěřenské fondy především oproti právní úpravě obchodních korporací, která stanovením jednotlivých forem obchodních korporací a jejich struktury daleko více omezuje možnosti jejich přizpůsobení konkrétní obchodní transakci. Přitom je to právě flexibilita svěřenského fondu, která může v konkrétní obchodní transakci rozhodnout o upřednostnění formy svěřenského fondu před obchodní korporací.

Oproti obchodním korporacím je naopak o to větší pozornost třeba věnovat formulaci statutu svěřenského fondu, a to zejména s ohledem na stále nevyřešenou otázku možnosti jeho změny v průběhu existence svěřenského fondu a limitů takové změny.

Častější využití svěřenského fondu v obchodních vztazích by dle mého názoru přinesla změna právní úpravy v otázce možnosti právnických osob být svěřenským správcem. Dle současné právní úpravy totiž může být právnická osoba, na rozdíl od osoby fyzické, správcem svěřenského fondu pouze v případě, že tak výslovně stanoví zákon. Tuto možnost zakotvuje pouze zákon o investičních společnostech a investičních fondech pro případ investičních společností. To často komplikuje, popřípadě přímo brzdí využití

svěřenského fondu v některých obchodních transakcích, v nichž by mohly být svěřenským správcem například banky či jiné specializované subjekty.

Autorka této diplomové práce sice dospívá k závěru, že svěřenský fond může být emitentem cenných papírů, rovněž této otázce by však prospěla výslovná úprava. Obdobně by zasloužily vyjasnit otázky související s podnikáním svěřenského fondu a jeho živnostenským oprávněním, možnosti vyčlenit zajištění do svěřenského fondu nebo založit, respektive participovat na založení obchodní společnosti.

Oproti právní úpravě trustu zemí common law je institut svěřenského fondu spojen s mnoha formálními požadavky. Tak zejména povinností vydat statut ve formě notářského zápisu, zápisu svěřenského fondu do evidence svěřenských fondů a vázání plnění obmyšlených na jejich zápis. Možnému upřednostnění formy svěřenského fondu před právníky osobami neprospívá ani právní úprava zdanění svěřenského fondu, protože svěřenský fond podléhá daňové povinnosti srovnatelné s právníky osobami.

Jedním z důvodů zavedení právní úpravy svěřenského fondu do českého právního řádu byla mimo jiné také jeho konkurenceschopnost. Upřesnění právní úpravy svěřenských fondů by také mohlo napomoci naplnění tohoto cíle, když pro jednotlivé investory je to také právní jistota, co hraje při rozhodování o uskutečnění investice zásadní roli.

I přesto, že postupně jsou některé otázky související s právní úpravou svěřenského práva vyjasňovány, popřípadě se jim alespoň začíná právní teorie věnovat a do budoucna lze očekávat i přijetí soudních rozhodnutí v této oblasti, je stále svěřenské právo spojeno s mnoha otázkami, které jsou pro rozšíření užívání obchodního svěřenského fondu zásadní.

Vzhledem k výše uvedeným otevřeným otázkám lze i nadále očekávat, že „tradiční formy“, zejména obchodní korporace nebo society, budou i nadále upřednostňovány v obchodních vztazích i tam, kde využití svěřenských fondů přináší výhody, kterých lze jen obtížně dosáhnout použitím jiných právních institutů. Právní nejistota a určitá setrvačnost praxe totiž zřejmě převyšuje popisované výhody. Nelze tak očekávat ochotu jednotlivých osob vystavit svůj majetek riziku, které je s nejednoznačností právní úpravy svěřenského práva spojené.

Obdobný závěr je možné učinit také ohledně využití svěřenského fondu v jednotlivých typových obchodních transakcích, jakými jsou subordinace, sekuritizace, transakce s mnohostí věřitelů a kolektivní investování, uvedených v závěrečné části této diplomové práce.

Vzhledem ke všemu výše uvedenému tak lze také do budoucna očekávat, že i nadále bude převažovat využití svěřenského fondu v rodinných vztazích, u nichž současná úprava

poskytuje větší právní jistotu. Otázkám rodinných svěřenských fondů se také věnuje větší množství odborné právní literatury a mají tradici, na niž lze navazovat.

Svěřenský fond tak nepochybně s sebou přináší značný potenciál, otázkou však zůstává, zda bude plně „objeven“ praxí bez provedení změn v právní úpravě.

Použité zkratky

ABGB	zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský
CCQ	občanský zákoník kanadské provincie Québec z roku 1994
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ZDluh	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZESM	zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů
ZISIF	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZVeřRej	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů
ŽivZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 184 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6.
- DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 672 s. Beckova edice právo a hospodářství; 68. ISBN 978-80-7400-404-9.
- DVOŘÁK, Bohumil. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0.
- ELEK, Štefan. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. VI, Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 2046 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.
- FULLER, Geoffrey. *The law and practice of international capital markets*. 3rd ed. London: LexisNexis, 2012. 702 p. ISBN 978-1-4057-6571-8.
- HAVEL, Bohumil. Povinnost poslušnosti jako složka fiduciární obligace (Závaznost pokynů v koncernu?). In: HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel, eds. *Corporate governance: kolektivní monografie*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 279 s. ISBN 978-80-7478-654-9, s. 116–126.
- HAVEL, Bohumil. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. 1316 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-799-6.
- HAVEL, Bohumil a PIHERA, Vlastimil. Trust, fiducie, treuhand v Evropě a svěření v České republice, Národní zpráva za Českou republiku. In: TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, eds. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. 1. vyd. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 235 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 10. ISBN 978-80-87488-14-0, s. 53–66.
- HOLLMANN, Jakub, ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022, 248 s. ISBN 978-80-7380-844-0.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. VI, Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 2046 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

- HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel, eds. *Corporate governance: kolektivní monografie*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 279 s. ISBN 978-80-7478-654-9.
- JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9.
- KURKA, René a PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 188 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-277-9.
- LASÁK, Jan. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8.
- MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 132 s. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. 3276 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7.
- PIHERA, Vlastimil. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0.
- RICHTER, Tomáš. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník. V, Závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 1317 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 2.*, doplněné a upravené vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 586 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-444-7.
- RICHTER, Tomáš. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocita Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4, s. 334–373.
- SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník: komentář. III, Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021. 1665 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-803-0.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400–1474]*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 544 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, KOVÁŘ, Ivan a kol. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. 117 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-726-2.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Pocita Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 447 s. ISBN 80-86898-81-4.

- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. 1316 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-799-6.
- TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, eds. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. 1. vyd. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 235 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 10. ISBN 978-80-87488-14-0.
- VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 374 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-862-6.
- VÍTEK, Jindřich. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8.
- WOOD, Philip R. *Law and practice of international finance*. 1st ed. University ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. 600 p. Law and practice of international finance series. ISBN 978-1-84703-255-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

- ATKINSON, Rob. Rediscovering the duty of obedience: toward a trinitarian theory of fiduciary duty. *Comparative Corporate Governance of Non-Profit Organizations* [online]. Cambridge University Press, 2010, pp. 564–618 [cit. 2022-10-18]. ISBN 0521761840. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511712128.017.
- BERAN, Jiří a kol. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář*, 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 1. 2021.
- BROŽEK, Tomáš a REITERMAN, David. *Sekuritizace aktiv po rekodifikaci*. epravo.cz [online]. Ze dne 23. 6. 2014, ID: 94375 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/sekuritizace-aktiv-po-rekodifikaci-94375.
- ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976-1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.
- DAVID, Ondřej a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1–654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- DOSTÁL, Ondřej. *Svěřenský fond jako společník obchodní společnosti. Soukromé právo* [online], č. 9, roč. 2018 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2].

- FIGHT, Andrew. *Syndicated lending*. Amsterdam: Elsevier, 2004, 1 [online] (199 p.) [cit. 2022-10-09]. ISBN 1-4175-4963-7.
- HANSMANN, Henry a MATTEI, Ugo. The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis. Faculty Scholarship Series [online]. 1998, (5064), pp. 434–479 [cit. 2022-11-03]. Dostupné z: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/4605>.
- HOLLMANN, Jakub. Podnikání svěřenského fondu. *Právní rádce* [online]. Ze dne 8. 2. 2022 [cit. 2022-10-27].
- HOLLMANN, Jakub. *Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy v praxi: Jak se nová živnost vztahuje na činnost správců svěřenských fondů?* epravo.cz [online]. Ze dne 4. 5. 2021, ID: 112948 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/poskytovani-sluzeb-pro-pravnicke-osoby-a-sverenske-fondy-v-praxi-jak-se-nova-zivnost-vztahuje-na-cinnost-spravcu-sverenskych-fondu-112948.html>.
- HOLUBÁŘ, Adam a BARTÍKOVÁ, Andrea. Flexibilita (nastavené) investiční strategie fundací a svěřenských fondů. *Advokátní deník*. Ze dne 2. 5. 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/05/02/flexibilita-nastavene-investicni-strategie-fundaci-a-sverenskych-fondu/>.
- HORÁK, Petr. Ten dluh Ti zaplatím, až mně zaplatí třetí osoba. *Právní rozhledy* [online]. Ze dne 8. 2. 2019, č. 3/2019, s. 84 [cit. 2022-10-09].
- HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. *Ad notam: notářský časopis* [online], 24. 02. 2015, roč. 21, č. 1 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku.
- HRABÁNKOVÁ, Milada, KAMENÍK, Petr a ORLOVÁ, Marie. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-29]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 3. 2021.
- JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*, č. 11–12/2019 [cit. 2022-10-13], C. H. Beck [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7geyv6mjsl5zv6mryge>.
- KITTEL, David. Kmenový list – některé zkušenosti z praxe. *Ad notam: notářský časopis* [online]. Ze dne 18. 12. 2015 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_248-kmenovy-list-nektere-zkusenosti-z-praxe.

- KOCÍ, Miloš. Institut svěrenského fondu v NOZ. *Bulletin advokacie* [online] 1–2/2014. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/institut-sverenskeho-fondu-v-noz>.
- KOCÍ, Miloš, § 1448, 1449 a 1459. In: ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III (§ 976–1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-2]. ASPI_ID KO89_c2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 31. 12. 2021.
- KOKEŠ, Jiří. Institut agenta pro zajištění v návrhu novely zákona o dluhopisech. *epravo.cz*. [online] Ze dne 12. 12. 2018, ID: 108503 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-agenta-pro-zajisteni-v-navrhu-novely-zakona-o-dluhopisech-108503.html>.
- KNAPP, Viktor. Poznámky o fideikomisární substituci. *Ad notam*, 5/1995, s. 110. Beck-online [online právní informační systém]. Vydavatel C. H. Beck [cit. 2022-10-13].
- LASÁK, Jan. § 92. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 1. 2021.
- LANGBEIN, John H. The Contractarian Basis of the Law of Trusts. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1995, vol. 105(3), pp. 625–675 [cit. 2022-10-13]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: [doi:10.2307/797196](https://doi.org/10.2307/797196).
- LANGBEIN, John H. The Secret Life of the Trust: The Trust as an Instrument of Commerce. *The Yale law journal* [online]. New Haven: The Yale Law Journal Company, 1997, vol. 107(1), pp. 165–189 [cit. 2022-11-03]. ISSN 0044-0094. Dostupné z: [doi:10.2307/797278](https://doi.org/10.2307/797278).
- LEPAULLE, Pierre. An Outsider's View Point of the Nature of Trusts [online]. ITHACA: Cornell Law Review, 1928, vol. 14(1), pp. 52–61 [cit. 2022-10-31]. ISSN 8755-2213.
- MIMROVÁ, Tereza. Svěrenský fond jako způsob poskytování benefitů zaměstnancům. *Právní rozhledy* [online]. Ze dne 19. 10. 2018, č. 20/2018, s. 696 [cit. 2022-10-09].
- PELIKÁNOVÁ, Irena a PELIKÁN, Robert. § 420. In: DAVID, Ondřej a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1–654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- PIHERA, Vlastimil. § 148 až 150. In: BERAN, Jiří a kol. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: Komentář, 2018* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-09-05]. ASPI_ID KO240_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- PIHERA, Vlastimil a RONOVSÁ, Kateřina. K některým mýtům a omylům o svěrenských fondech. *Advokátní deník*. Ze dne 12. 9. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/>.
- POKORNÁ, Jarmila. § 31. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-3]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, právní stav komentáře ke dni 1. 1. 2021.
- SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: An Invitation to Comparatists. *Duke journal of comparative & international law* [online]. Duke University, School of Law, 2003, vol. 13(3), p. 321–336 [cit. 2022-10-09]. ISSN 1053-6736. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/djcil/vol13/iss3/13/>.
- SCHWARCZ, Steven L. Commercial Trusts as Business Organizations: Unraveling the Mystery. *The Business Lawyer* [online]. CHICAGO: Section of Business Law of the American Bar Association, 2003, vol. 58(2), pp. 559–585 [cit. 2022-10-31]. ISSN 0007-6899.
- SCHWARCZ, Steven L. Rethinking a Corporation's Obligations to Creditors. *Cardozo law review* [online]. *Cardozo School of Law*, 1996, 17(3), p. 647 [cit. 2022-10-09]. ISSN 0270-5192. Dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/faculty_scholarship/991/.
- SCHWARCZ, Steven L. The Alchemy of Asset Securitization. *Stanford Journal of Law, Business & Finance* [online]. 1994 (1), pp. 133–154 [cit. 2022-10-09], dostupné z: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1839&context=faculty_scholarship.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Svěrenské fondy – statut, institut věcného práva. *Advokátní deník*. Ze dne 9. 5. 2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/09/26519/>.
- TICHÝ, Luboš. Vlastnictví bez vlastníka v českém svěrenském fondu (skica na margo trustu v českém právu). *Bulletin advokacie* [online]. Ze dne 4. 4. 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>.
- URBANEC, David. *Svěrenský fond jako nástroj mnoha účelů*. epravo.cz [online]. Ze dne 15. 9. 2021, ID: 113540 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sverensky-fond-jako-nastroj-mnoha-ucelu-113540.html>.
- VOJTĚCH, Jakub. Svěrenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Karolinum Press, 2019, 2019(2), s. 103–116 [cit. 2022-10-29]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: [doi:10.14712/23366478.2019.19](https://doi.org/10.14712/23366478.2019.19).

- VOJTĚCH, Jakub. Svěřenský certifikát: inkorporace práv obmyšleného do cenného papíru. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů* [online]. 2019, č. 11/2, s. 29–36 [cit. 2022-10-29]. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gjpngxzshe&rowIndex=17>.
- WOOD, Philip R. Commercial trusts in an international context. *Trusts & trustees* [online]. OXFORD: Oxford Univ Press, 2013, vol. 19(3–4), pp. 267–274 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1363-1780. Dostupné z: doi:10.1093/tandt/ttt036.
- WOOD, Philip R. What happened to the trust in financial law? *Capital markets law journal* [online]. OXFORD: Oxford University Press, 2017, vol. 12(3), pp. 322–339 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1750-7219. Dostupné z: doi:10.1093/cmlj/kmx029.

Seznam použitých právních předpisů

- zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský
- zákon č. 11/1918 Sb. z. a n.
- zákon č. 179/1924 Sb. z. a n., o zrušení svěření
- zákon č. 139/1947 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- Haagská úmluva o právu rozhodném pro trusty
- zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- občanský zákoník kanadské provincie Québec z roku 1994
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- vyhláška č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
- zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
- zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností

- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
- zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů
- zákon č. 307/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony
- zákon č. 527/2020 Sb., kterým se mimo jiné mění také živnostenský zákon
- zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů

Seznam použité judikatury

- Bartlett v. Barclays Bank Trust Co. Ltd [1980] Ch 515; [1980] 2 WLR 430
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2008, sp. zn. I. ÚS 274/04
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2999/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 NSČR 42/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2907/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3033/2019
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2022, Pl. ÚS 30/21

Seznam ostatních zdrojů

- Informace poskytnutá na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, o počtu svěřenských fondů zapsaných do evidence svěřenských fondů.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012. 2012. [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb. o evidenci skutečných majitelů
- https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/prumerne_mena.html?mena=USD
- https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS?p_lang=cz

Specifika využití svěřenského fondu v obchodních vztazích

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je posouzení a popis právních podmínek a limitů využití svěřenských fondů v obchodních vztazích, přičemž zvláštní pozornost je věnována výhodám, které může svěřenský fond do obchodních vztahů přinést, a možným úskalím jejich právní úpravy.

Diplomová práce vychází ze skutečnosti, že platná právní úprava neobsahuje zvláštní ustanovení upravující specifika spojená s existencí a činností obchodního svěřenského fondu. Právě absence výslovné úpravy a relevantní judikatury, jakož i nedostatek odborné české právní literatury zaměřené na obchodní svěřenské fondy, vedou autorku této práce k využití zahraniční literatury, a to nejen k popisu a zodpovězení některých nejasností, které jsou s platnou právní úpravou svěřenského práva spojeny a které se nejvíce projevují při jejich zapojení do obchodních vztahů.

První část diplomové práce obsahuje stručný popis historie institutu svěřenského fondu, který se původně vyvíjel jako institut pro zachování a správu rodinného majetku a jako flexibilnější alternativa k dědickému právu. Historie svěřenského fondu pomáhá pochopit, proč není využití svěřenských fondů v obchodních vztazích v českém právním prostředí nijak zvlášť rozvinuté, a to na rozdíl od obnoveného využití tohoto institutu v rodinných vztazích.

Druhá část této diplomové práce se zaměřuje na současnou právní úpravu svěřenských fondů a na jistá specifika spojená s jednotlivými klíčovými částmi této právní úpravy při využití svěřenských fondů v obchodních vztazích.

Třetí část je potom zaměřena na porovnání svěřenského fondu s jinými právními instituty, které mohou sloužit v obchodních vztazích k podobným účelům, zejména pak s obchodními korporacemi.

Ve čtvrté části se autorka této diplomové práce věnuje výhodám, které svěřenský fond přináší nejen do obchodních transakcí. Zvláštní důraz je přitom kladen na flexibilitu svěřenského fondu a povinnost nestrannosti svěřenského správce. Tyto typické vlastnosti svěřenského fondu jsou jedním ze stěžejních důvodů možného upřednostnění svěřenského fondu v konkrétním případě před obchodní korporací.

Pátá část práce se zabývá konkrétními otázkami spojenými s existencí obchodního svěřenského fondu, tedy zejména podnikání svěřenského fondu, živnostenskému oprávnění, insolvenčí svěřenského fondu, vyčlenění podílu obchodní korporace do svěřenského fondu,

ale také možnosti svěřenského fondu emitovat cenné papíry nebo založit obchodní společnost.

V závěrečné části se potom autorka této diplomové práce věnuje využití svěřenského fondu v některých specifických obchodních transakcích. Těmi jsou subordínace, sekuritizace, transakce s mnohostí věřitelů a kolektivní investování. Autorka této diplomové práce se zvláště zabývá jak výhodami, které mohou svěřenské fondy do těchto transakcí přinést a které jsou využívány v zahraničí, tak překážkami současné právní úpravy komplikujícími, popřípadě přímo bránícími využití svěřenského fondu v těchto transakcích.

Klíčová slova: Svěřenský fond, obchodní vztahy, obchodní svěřenský fond

Specific aspects of using trusts in business relations

Abstract

The main aim of this thesis is at examining and describing the legal conditions and limits of the use of trusts in commercial relations, primarily the advantages that trusts can offer to commercial relations and the possible difficulties of their legal regulation.

The thesis is based on the fact that the current legislation does not contain special provisions regulating the specifics related to the existence and activities of a commercial trust. It is the absence of explicit regulation and relevant case law, as well as the lack of Czech legal literature focused on commercial trusts, that lead the author of this thesis to use foreign literature, not only to describe and answer some of the uncertainties associated with the current legal regulation of trusts, which are most evident in their involvement in commercial relations.

The first part of the thesis contains a brief description of the history of the institute of trust, which originally developed as an institute for the preservation and maintenance of family property and as a more flexible alternative to the inheritance law. The history of the trust helps to understand why the use of trusts in commercial relations is not particularly developed in the Czech legal environment, in contrast to the renewed use of this institute in family relations.

The second part of this thesis examines the current legal regulation of trusts and certain specifics related to the key parts of this legal regulation in the use of trusts in commercial relations.

The third part focuses on the comparison of the trust with other legal entities that can serve similar purposes in commercial relations, namely commercial corporations.

In the fourth part, the author of this thesis concentrates on the advantages that the trust brings not only to business transactions. Special emphasis is given to the flexibility of the trust and the duty of impartiality of the trustee. These typical features of the trust are one of the key reasons for the possible preference of the trust in a particular case over a business corporation.

The fifth part of the thesis deals with specific issues related to the existence of the commercial trust, i.e. mainly the entrepreneurship of the trust, the trade license, the insolvency of the trust, the allocation of a share of a business corporation to the trust, but also the possibility of the trust to issue securities or establish a business corporation.

The final part is devoted to the use of the trust in some specific business transactions. These are subordination, securitisation, transactions with multiple creditors

and collective investment. The author of this thesis specifically addresses both the advantages that trusts can bring to these transactions, which are used abroad, and the obstacles in the current legislation that complicate or directly prevent the use of trusts in these transactions.

Keywords: Trust, Commercial Relations, Commercial Trust